

Papp András–Térey János

KAZAMATÁK

Tragédia

„A Köztársaság téren bűnhődésből az is hőssé kénytelenedik lenni, aki bűnös vagy csak ártatlanul az.”
(Mészöly Miklós: PANNON TÖREDÉK)

Személyek

A SZÓVIVŐ

MÉRŐ ENDRE, *a Nagy-budapesti Pártbizottság harmadtitkára*

TÁBORI KLÁRA

CSONKÁNÉ

ESZTENA ISTVÁN *honvéd ezredes*

PÓCS PÉTER *honvéd tüzér ezredes*

GARAMI IVÁN

PULITZER HELGA

SUGÁR RÓBERT *fodrász*

DIMITROV DOKTOR

TITKÁRNŐ

KAPUŐR

RENDŐR 1

RENDŐR 2

VARJAS ERNŐ, *a DISZ KV titkára*

SURÁNYI GYÖRGY *államvédelmi alhadnagy*

GYURICA GERGELY *tizedes*

RAKACZA

HÖRÖMPŐ

BARTA-SZÖRÉNYI

BORSOS

SZLUKA

K. MAROS

KOLLÁR

DEDE

BERCZI

SÓTÉR

NIKKEL

JUTASI MIKLÓS

GRÓF BERTALAN

JUHÁSZ JÚLIUSZ

MOCSÁRI

MESZENA JÓZSEF, *más néven*

KÖRZŐ

TILINKÓ ÁRPÁD

HOFMEISZTER BÁLINT

OTTÓ (1), 2, 3 *általában sebesült és/vagy fogoly*

GALÓCA

RIDEG

IRINGÓ

emberek a házból KACSA, *pultosnő a Potyka csárdában*

BESZKÁRTOS

BAKATOR

SZIGETI JÁNOS *teherautósofőr*

TŰZOLTÓ *az Erkel Színházból*

BALÓ MÁTÉ *őrmagy, a tankok parancsnoka*

PILÓTA

KISFIÚ

KISLÁNY

KISFIÚ

KISLÁNY

emberek a térről

a térről

a házból

Karhatalmisták és a ház munkatársai • Társaság a Népszínház utcai kocsmából • Nemzetőrök, felkelők, civilek, orvosok és ápolónők a térről • A teherautók és a tankok személyzete • Hangok

Játszódik Budapesten, a Köztársaság téri Pártbizottságon és környékén, 1956. október 30-án

A drámában szereplő személyek nem azonosak azokkal az emberekkel, akik ugyanitt, ugyanekkor a történelem szereplőivé váltak. Színpadi létüket, vagyis nevüket, gesztusait és nyelvüket egytől egyig a képzeletnek köszönhetik

PROLÓGUS

Üres tér. Jön a Szóvivő. Jean-Pierre Pedrazzini francia fotóriporter vonásait viseli. Választékos eleganciája kirí a tér egyenszürkéjéből. Nyakában fényképezőgép

A SZÓVIVŐ

Szolgálók, mint a híradó harang
Ércnyelve: semmiségem lesz a rang,
S hirdetve ünnepséget és keservet,
Ujjongok, mindahányszor félrevernek –
S ha balról jobbra, jobbról balra billent
A főnti kéz: kongat egyszerre kint-bent...

Akit vezére jobbra, balra állít,
Helyére fagyva nem lehet szabad;
Rögeszme foglya, tölti dögrovásig
A büntetését kint és bent a rab;
Megnyitnám élete kazamatáit,
Ha elhinném, hogy kívül tágasabb.

A hátulsókból lesz az élmezőny.
Mit ér az egy, a sokkal összemérve?
Az egyikből kibújik majd a szörny,
A másik földre fekszik tönkretéve:
Ki áll, milyen mezben, milyen mezőn?
Ezt mondja el nekünk az ősz meséje. (El)

ELSŐ FELVONÁS

1. jelenet Őrjáratban

A Rottenbiller utca reggel nyolckor. Esztena és Surányi jönnek civilben

ESZTENA

A múlt ezüstjét színarany jövőre
Cseréli próbáló októberünk;
Húsz éve, mikor a vasas ifiknél
Megláttuk egymást, eljegyeztem Elzát,
S időnk ezüst felét töltöttük együtt –
Ha túl leszünk e választónapon,
Megérdemlünk még húsz évet aranyból.

SURÁNYI És megnyugtattad?
 ESZTENA Képzeld, meg. Na és te?
 SURÁNYI Meg én. Az én kincsem mindent bevesz.

Egy kapualjból fegyverrel a kezükben Nikkel és Jutasi lépnek ki

JUTASI A jelszót.
 ESZTENA Arany.
 SURÁNYI És ezüst.
 JUTASI Na nézd csak,
 Ez a kettő itt méregdrága ember. –
 A jelszót, mondom.
 SURÁNYI Mondjad, hadd tudjam meg én is.
 NIKKEL Motozzuk csak meg őket.
 JUTASI Egy revolver,
 Az anyját! Még egy pisztoly. Drágaságok...
 NIKKEL Uraim, ez itt a Baross Köztársaság.
 Itt fegyvert csak a mieink viselnek...
 Bárki csak úgy nem teszi be a lábát
 A területünkre.
 SURÁNYI (*Esztenának*) Körbejelölték,
 Mint körzetét a harcias komondor.
 NIKKEL Kik vagytok?
 ESZTENA Becsületes magyarok.
 SURÁNYI Olyanok, mint ti.
 JUTASI Olyan dühösek?
 ESZTENA Pirosak, mint a százas, fehérek, mint a fal,
 Zöldek, akár a címerben a halmok.
 JUTASI A címer ökrei.
 ESZTENA Lehet, hogy ökrök,
 De színünk akkor is piros-fehér-zöld.
 JUTASI Vagy kékebb, mint a gálic... Idejönnek
 Korzózni két stukkerral reggel nyolckor,
 Jelszót nem tudnak, nincs náluk papír:
 Hát mit képzeltetek?
 ESZTENA Azt, hogy elvezetsz
 A főnöködhöz.
 JUTASI (*mellét verve*) Én vagyok a főnök.
 ESZTENA (*Surányinak*) A fejhez mentünk, a lábhoz jutottunk.
 SURÁNYI (*Jutasira mutat*) Fejet nagyobbbat nem látunk az utcán
 Ennél a töknél.

Jutasi nekiugrik Surányinak, de Nikkel lefogja

NIKKEL Ejnye, ne legyen
 Fejetlenség a vége.
 Lábhoz. –

(Esztenának)

Nekem ti tetszetek, fiúk.
 Ha már itt vagytok, tudtok valamit.
 Például azt, hogy itt van ez a nagy ház.
 Csak az a kérdés: onnan vagy oda;
 Ha bentől kintre mentek, az nagyon-nagyon rossz.
 Ha kintről bentre, akkor két eset van:
 Az egyik az, hogy bent a koszt s a kvártély,
 S a térre hajnalban szaglászni jöttök;
 A másik, hogy egyszer sem jártatok bent,
 Vagy hogyha mégis, álmotokban, és
 Szeretnétek részt kapni most a benti cuccból.
 Az első tényállás ha megvalósul (*Jutasira mutat*),
 A mester két kopót kap puszkavégre...
 De hogyha jóban jártok, úgy fogadlak
 Titeket, mint a testvéreimet.

ESZTENA

Szóval ha bent: az rossz, ha kint: nagyon jó,
 De hogyha kintről bentre, még az is lehet jó...
 Annyit fűzz hozzá, főnök: hol vagyok kint,
 És hol vagyok bent, hogyha *itt* vagyok?

NIKKEL

Az utcán állsz, tehát kint –

ESZTENA

És ki vagy te,

Hogy megmondd, hol jobb: kint vagy bent a házban?
 Az ajtónálló.

NIKKEL

Nem, az útonálló.

ESZTENA

Hagyjátok abba, ez nekem magas.
 A gyomromban az étel, az bizony bent,
 És mindaz, ami nem került be, kint van...
 Megéheztem, míg okoskodtatok.

SURÁNYI

JUTASI *(oldaltáskájába nyúl egy szendvicset)*

Hogy elduguljál... Kaphatsz többet is.

SURÁNYI *(tele szájjal)*

Ez már bent van, de én kint voltam akkor,
 Mikor vasárnap éjjel volt a balhé:
 Megpróbáltunk elkötni egy Csepelt
 A ház elől, kormányhoz ült az Ottó,
 De ránk dőrentettek a bentiek...
 Mi elszaladtunk, Ottó ott maradt.
 Nem mondd, hogy ti voltatok azok – !
 Pedig de.

JUTASI

SURÁNYI

ESZTENA

Ott bent így bánnak a kintiekkel.

Még visszalőni sem maradt időnk.

NIKKEL *(kiveszi Jutasi derékszíjából az egyik elkobzott pisztolyt, megpörgeti az ujsa körül,
 és Esztenára sandít)*

Majd megkapjátok, hogyha visszajöttök...

Arany és ezüst, bizonyítsatok.

Előrementek, földeríteni

A kékek fészket: nézzetek be a

Függöny mögé, és tegyetek jelentést,

Ha visszajöttök: kik lapulnak ott bent,
Kik fognak fegyvert szabad magyarokra...
Fél nap telik belé, vagy annyi sem,
Mind lógni fog: aki bújt, aki nem.

Mind el

2. jelenet Népszínház

A Potyka csárda a Népszínház utcában reggel fél kilenc körül. Kacska, a pultosnő söröskorsókat mosogat. Az egyik asztalnál egy vékonydongájú, fiatal vendég, Bakator fogyaszt. A kármentő mellett áll Szigeti. A pult mellett Dimitrov doktor. Érkezik a falábú Meszena, fején széles karimájú kalap, vállán dobtáras géppisztoly, vattakabátján keresztben átvetve két töltényheveder

KACSKA Megint kezded, Körzőkém?

MESZENA Még abba se hagytam.

KACSKA Aztán mi lesz a mai műsor?

MESZENA A mai műsor a pártház a sarkon.

KACSKA Merész.

MESZENA *(rádól a pultra. Sokatmondóan)* Kifüstöljük a kékeket.

BAKATOR *(fölemelkedik az asztalától)* A kékeket, a sötét kékeket.

KACSKA És kicsodák azok a kékek, hm?

MESZENA A kék az annyi mint karhatalom.

BAKATOR Pedig hivatalosan már fölözlatták a céget. Kormányhatározattal. Nincsenek is!...

MESZENA Hát épp ez az, pajtás. Füttyülnek az ukázra, és az új kormányt sem ismerik el.

BAKATOR Ezek?... Elevenebbek, mint valaha.

MESZENA És magyar létükre belelőnek a magyarokba.

KACSKA Be-le-lő-nek a ma-gya-rok-ba?

MESZENA Jól hallottad, csillagom... Lövik a népet a Köztársaság téren.

SZIGETI *(előlép a kármentő mellől)* Mióta céllövölde a Köztársaság tér?

MESZENA Vasárnap kezdődött. Befészkeltek magukat a pártházba, erődítménnyé alakították az egész kócerájt... Az most a fő-fő támaszpontjuk a városban. Lehetnek vagy hatszázan. Valamennyi kéket megeskették, hogy élve nem adja meg magát. És hogy ne unatkozzanak, célba lőnek a magyar gyerekekre, érted.

BAKATOR Aki csak a közelükbe téved, lepuffantják.

SZIGETI Csak úgy, játszásiból?

MESZENA Ahogy mondja, csak úgy, játszásiból.

BAKATOR *(üres poharát a fény felé tartja)* Most aztán betelt a pohár. Mocskos provokátorok.

KACSKA De hát miért hagyják, miért tűrik?

MESZENA *(a géppisztolya agyára csap)* Nem úgy tűnök, mint aki tűri, mi? Ezeknek édes mindegy: hajlott hátú anyóka a bolt előtt vagy egy hamvas arcú kisgyerek a játszótérről... Secko-jedno: beleeresztenek egyet, aztán ott csorog a vére a macskaköveken.

KACSKA Esküdj meg, hogy ezt itt a sarkon láttad.

MESZENA Úgy görbüljek meg, hogy itt, a sarkon.

Tilinkó és Iringó lép be az ajtón. Tilinkó a Tűzoltót tereli maga előtt. Körbejár a kocszában, kabátja szárnyát lebegtetve golyó ütötte lyukat mutogat

TILINKÓ Onnan jövök, bocsánat. (*Rámered Meszenára*) A jó öreg Körző... Nem hiszek a szememnek. Te itt vagy?

MESZENA Te se máshol, Tilinkó.

TILINKÓ Alapozol a nagy akcióra, mi?

KACSA Kaparja a torkát a lőporfüst... Töltök még.

IRINGÓ Nekem is, de a javából. (*Iszik*) Be a szervezetbe.

Pillanatnyi csönd, mindenki iszik

MESZENA Be hát: a tiéd elég tágas szervezet.

IRINGÓ Vigyázz a nyelvedre, Körző.

TILINKÓ Na, mesélj, hol köröz mostanában a Körző?

MESZENA (*rácsap a falábara*) Most már egy biztos pont körül... És bizsereg a hegye, mikor beletalál abba a bizonyos pontba.

IRINGÓ Aztán hol szeretnél kilyukadni?

MESZENA (*Kacsára vigyorog*) Egy tűzforró odúban, tudod.

IRINGÓ Azt meghiszem. Tudom, miben sántikálsz.

MESZENA Én itt a törvényt képviselem.

IRINGÓ Miféle törvény az, amelyiknek ilyen ocsmány az ábrázata? Addig ügyeskedsz, míg megint be nem vágnak a köztörvényesek közé.

TILINKÓ (*a tér felé mutat*) A pincékükben, most derült ki, börtönt építettek. Annyi folyosója van, mint egy valódi rókalyuknak, de úgy képzeld el, hogy négy-öt emelet mélységben, lent a tér alatt... Valóságos labirintus. Bunkerek meg alagutak, öregem, dugig tömve olyan emberekkel, akiket ti évek óta halottnak hisztek.

KACSA Mese.

MESZENA (*élvezi a fokozást*) Nem mese az, gyermek. Van ott egy sósavval teli kád, azt úgy hívják, hogy fürdő. Abba ültetik a szabadságharcosokat, ha nem vallanak... És van egy hatalmas húsdarálójuk, abban tűnnek el a foglyok, hogyha vége a dalnak... Onnan indul a csatorna, amelyik a Dunába torkollik, abban csordogál az emberpép.

SZIGETI Mi erre a bizonyíték, ha meg nem sértem, mester?

MESZENA (*találékony*) A horgászok szerint a torkolatnál a legjobb a fogás.

SZIGETI Ez a tér icipicit messze van a Dunától...

MESZENA Megoldják.

BAKATOR A szomszéd házak lakói panaszkodnak: nem tudnak aludni, még a másodikon is hallani a sikoltozást, az óbégatást.

TILINKÓ Nemsokára a kékek fognak óbégatni odabent.

BAKATOR Minden kéket ki kell irtani.

TILINKÓ Megnyúzzuk a nyomoroncokat, Körzőkém, feltűzzük mindet a botod végére.

KACSA Miért az övére? Neked talán nincs saját botod?

BAKATOR Kis ember nagy szerszámmal járkal...

KACSA (*Tilinkónak*) Kint mutasd meg, mekkora a kedved.

BAKATOR Kacs a egy igazi csajszi.

IRINGÓ Könnyű a jót osztani a pult mögül.

TILINKÓ Mindent a maga idejében. Most mást mutatok. (*Gallérjánál fogva a Tűzoltót ál-*

lítja középre) Ezt az embert napok óta etetik bentről. Na, most beszéljen! Mit adott nekik egy tál lencséért cserébe, öreg?

TÚZOLTÓ Nem adtam én semmit, csak a jó szót, kérem.

TILINKÓ A színház padlásán találtam rá, megbújt egy ablak mögött, aztán onnan figyelte a teret. Ezt a távcsövet a bentiektől kapta. *(Magasba emelve lengeti a bizonyítékot, az öreg lehajtott fejjel áll)* Mivel bízták meg, maga vén szaros, he?

TÚZOLTÓ Semmi különössel... Annyi volt a dolgom, hogy ha látok valamit, jelezzem nekik.

MESZENA Miféle valamit?

TÚZOLTÓ Valami gyanúsat. Azt mondták.

TILINKÓ *(lecsavar a derekáról egy piros pulóvert)* És mit mondtak még, mit kell csinálni?

TÚZOLTÓ Ha emberek gyülekeznek a színház mögött, lógassam ki az ablakon a pulóvert.

MESZENA Ki bírta meg ezzel?

TÚZOLTÓ Egy Esztina nevű ember. Tiszt, azt hiszem, ezredes. Engem ott kifaggattak.

Puskacsövet nyomtak az oldalamba a szégyentelenek, mikor átmentem az ételhordóval. Azt mondták, biztos kémkedni megyek hozzájuk, az ebéd csak ürügy.

SZIGETI Persze, a has az mindig mindenre jó ürügy.

KACSA És mi volt tegnap ebédre, bácsi?

TÚZOLTÓ Sárgaborsó-főzelék... Meg egy szelet kenyér.

MESZENA Na ne röhögtesse ki magát. Ürücomb volt áfonyamártással.

SZIGETI És a bácsi B menüt kapott?

TÚZOLTÓ Azt nem tudom megmondani... Túzoltó vagyok, kérem. Én csak a színházra vigyázok, nehogy baj legyen. Nem tudtam időben hazamenni, az asszony is idejött, beteg. Fölhívtam a gazdasági osztályt, hozhatnék-e ebédet a konyhájukról. Visszaszóltak, hogy igen. De már legelőször lefogtak, az ételhordót kikapták a kezemből, szétszedték, hogy nincs-e benne valami fegyver.

MESZENA Félnek.

TILINKÓ Féljenek.

TÚZOLTÓ Kérdeztem is, miért van erre szükség? Mindennap két ór kísért a konyhára.

TILINKÓ Na, öreg, ma mi kísérik a konyhára: vagy mi esszük meg őket, vagy ők esznek meg minket.

Tilinkó a Túzoltó nyakába akasztja a távcsövet, Kacsá szódavízrel tölt az egyik korsóba, átadja a Túzoltónak, aki mohón inni kezd. A pultnál álló Dimitrov Tilinkó felé fordul

DIMITROV Nagy az étvágya az úrnak.

TILINKÓ Semmiségekkel nem lakom jól. *(Dimitrovhoz fordul, majd gúnyosan)* Mint az ilyen beszólogatók kis keszegekkel. *(Övéből pisztolyt ránt elő)* Ki maga, faszikám, hogy az étvágyamat kritizálja?

KACSA Na, azt villámgyorsan tedd el, vagy tűnj a francba. Itt nem csinálsz ribilliót.

MESZENA *(nevetve)* Nono. Azért egy kis kivizsgálás nem árt. *(Ő is előveszi a fegyverét, és Tilinkó mellé lép)*

KACSA Agyalágyultak. A frászt hozzátok az emberre.

IRINGÓ Kicsim, nem kell mindjárt a szívedhez kapni, ha fölhúzzuk a kakast.

TILINKÓ *(másik kezébe áttéve a pisztolyt, övéből törts vesz elő, magasra tartva mutatja Dimitrov-*

nak, Meszenának, Iringónak és Kacsának) Tegnap este találtam egy sötét utcában. Valami Kossuth-díjas esztergályos hátából húztam ki, ha minden igaz... Na milyen?

KACSA *(iszonyodva)* Borzalmas.

TILINKÓ Neked hogy tetszik, Iringó?

IRINGÓ Fájn kis műszer.

TILINKÓ Akkor a tiéd. *(Átadja Iringónak a vadászlőrt, majd fenyegetően Dimitrovhöz fordul)*
Halljuk, ki vagy?

DIMITROV Gyomorspecialista. Összevarrtam már néhány gyomot múlt kedd óta. Tudom, mi van bennük.

KACSA Szálljatok le róla, orvos.

MESZENA Ha egyáltalán beveszem ezt a rizsát, hogy orvos, szeretnék tudni, kinek az oldalán áll.

DIMITROV Mindig azén, aki vérzik.

TILINKÓ Ez nekem nem jó válasz.

DIMITROV A seb itt is, ott is seb. És ugyanúgy fáj.

MESZENA Fájjon annak, aki jogosan kapta.

DIMITROV Jog helyett ököljog...

TILINKÓ És ha ököljog, doki? Az is több, mint a semmi. Ha már évek óta az a program, hogy odabent dolgozik a hazugsággár, a kintieknek meg kuss van, se pénz, se posztó, akkor ez a minimum, ami nekünk jár.

MESZENA Mit tud maga, doktor? Maga csak azt javítja ki, amit elront az egyik vagy a másik oldal. Semmi kreativitás.

DIMITROV Legyen nyugodt, tudok eleget. Valamelyik éjszaka itt járt egy fiú a téren a barátaival... Arra a Csepelre voltak kíváncsiak, amelyik a pártház előtt parkolt.

BAKATOR *(fölugrik az asztaltól)* Az Ottó! Mi van a haverunkkal?

DIMITROV Az életét köszönheti annak, hogy itt voltam a közelben... Hármat kapott a vállába, egy kisebb sorozatot. A negyedik golyót a gerincétől egyujjnyira szedtem ki. Elláttam a sebet, aztán behoztattam a kórházba.

MESZENA Ja, az Ottó.

TILINKÓ Milyen Ottó?

MESZENA Milyen Ottó, milyen Ottó!... Rizottó... Tudod, az a szerencsétlen.

BAKATOR Aha, az a dadogós gyerek.

DIMITROV Ha akarnak neki mézes puszedit vinni: bent fekszik a Koltóiban.

TILINKÓ Mé-zes pu-szed-liiit?! Viccelődünk?

MESZENA Szóval maga lepaktál a házbeliekkel? És még van pofája közénk telepedni?... Letartóztatni!

KACSA Türtőztesd magad, nem hallottad, hogy orvos?

IRINGÓ Oké, nem ártott senkinek. De vannak információi.

MESZENA Na jól van, jól van... Ha már itt van, doki, mit tud még, mi van azokkal a foglyokkal? Hányan vannak odalent?

DIMITROV Egy darab sebesült sincsen.

TILINKÓ A barátom nem azt kérdezte.

DIMITROV Egy szál sebesült sincsen, a többi nem az én asztalom... De lesznek egypáran, ahogy magukat elnézem.

TILINKÓ Akkor nézegessen még egy darabig.

DIMITROV Gyönyörködésre nincs okom. Várnak a leendő sebesültjeim.

TILINKÓ *(Dimitrovhöz vágja a pulóvert)* Ezt se hagyja itt. Ha már valamelyiknek nagyon

fájna valamije, harapjon előbb ebbe a rongyba. Aztán úgyis a fűbe fog. Gyerünk, Körzőkém.

Tilinkó és Meszena nevetve veregetik a Tűzoltó vállát, majd Iringóval hármásban el

DIMITROV (*talányosan*) Szabadságharcosok.

SZIGETI Azok hát... Kicsit vadabbak, mint a többi volt a Rádiónál.

KACSA Ha fölpiszkálják őket, olyankor vadak.

Mind el

3. jelenet Aktíva

Tanácterem a Nagy-budapesti Pártbizottság székházában. Mérő a dobogón álló asztalnál ül, az asztal bal oldalán egy piros, jobb oldalán egy fekete telefonkészülék. A terem padsoraiban az egybegyűltek: Csonkáné, Tábori, Pócs, Sugár, Pulitzer, Garami, Varjas. Az első sorban ülő Titkár-nő gyorsírással jegyzőkönyvet készít. Dimitrov doktor lép be piros pulóverben

MÉRŐ (*főlemeli, majd hirtelen lecsapja a piros telefon kagylóját. Tenyerét összecsatintva*) Aki akar, még elmehet... Komolyan mondom.

TÁBORI Helyzet van?

MÉRŐ Helyzet... Minden jel arra mutat, hogy veszélyzóna az események sodrában a Köztársaság tér. Akinek itt nincs dolga, aki fél, akinek nincs fegyver a kezében, aki nem számol azzal, hogy ebből a házból élve nem jutunk ki, az menjen el békében, nyugodtan.

TITKÁRNŐ (*isméltli*) „...Menjen el békében, nyugodtan.”

MÉRŐ Nem sokat várhatunk felülről...

TÁBORI (*a mennyezetre pillant*) Miért, odafönt mi újság?

MÉRŐ A Központi Vezetőség ülésezik, de nem tud cselekedni... Aki nem vette volna észre, annak elmondanám, hogy az oroszok reggel elvonultak a térről. Egyedül vagyunk, mint az ujjam. De mi legalább tudjuk, mit akarunk. Nincsenek eltérő koncepciók, igaz? (*Főllál, és a dobogón sétál föl és alá*) Nem azért gyűltünk össze, hogy az összekeveredett frontokat szétválasszuk. Mert mindenki, aki itt van, pontosan tudja, jó oldalon áll.

CSONKÁNÉ (*a mellette ülő Táborinak halkabban*) Ha nem is túl biztonságos mostanában ez az oldal.

TÁBORI Hát nem nyugdíjasállás, az igaz.

PÓCS (*akkurátusan főlemelkedik, és a dobogóra lép egy vékony dossziéval a kezében*) Pócs Péter, tüzér ezredes. Maguk mindannyian tisztában vannak ennek az épületnek a jelentőségével. Hadd ne magyarázzam, elvtársak. (*Főlemeli, majd lecsapja a piros, majd a fekete telefon kagylóját*) Minden forró drót ide fut be, összeköttetésben vagyunk az üzemekkel és kerületekkel... A ház tekintélye nélkül ugye meg sem kísérelhettük volna a megbízható munkások toborzását és fölfegyverzését... De még mindig nem vagyunk elegenden.

TITKÁRNŐ „Még mindig nem vagyunk elegenden.”

MÉRŐ (*megáll Pócs előtt*) Péter, nem akarlak megbántani, de ez a toborzásdolog, hát ez finoman szólva nem jött össze... A tények makacs dolgok... A munkásság nagy része már fegyverben áll, csak sajnos ellenünk. Most utoljára följajánlom, hogy minden embered menjen vissza a szolgálati helyére, ti pedig költözzetek máshová. Ezt tudom mondani.

CSONKÁNÉ (*Pócsnak*) Ha maga tovább buzgólkodik a munkásmilícia körül, száz százalék, hogy meg fogják támadni a házat. Ez pártház, nem toborzóiroda, Pócs elvtárs.

PÓCS (*sértődötten*) Köszönöm szépen a bizalmat.

VARJAS Hangsúlyoznám, hogy tűzszünet van.

GARAMI Aha. Aha. Vicces... És ki veszi komolyan?

SUGÁR (*félre*) Mert mi biztosan nem.

GARAMI Robikám, kilóg a puskacső a színház eresze alól...

PÓCS Ha megtámadják a házat, körömszakadtáig fogjuk védeni. Miért vagyunk itt, ha nem azért?

MÉRŐ Ami pedig a tűzszünetet illeti, nem hagyhatom szó nélkül, hogy Surányi alhadnagy a napokban többször is túllépte a hatáskörét... A megbízása csak arra szól, hogy őrizze az objektumot, nem arra, hogy foglyokat ejtsen a jámbor járókelők közül.

PÓCS Kicsit forrófejű fiú.

VARJAS Könyörgök, Endre, azok fegyveres járókelők voltak.

PULITZER Akkor is, micsoda meggondolatlanság.

CSONKÁNÉ Addig viselkedett olyan hetykén, addig volt olyan hű, de magabiztos, ameddig itt állt a négy páncélos a kapu előtt... Nem kellett volna a kintiek orrára kötnie, hogy ÁVH-s őrség van a házban. Most aztán megnézhetjük magunkat.

SUGÁR (*tölcsért csinál a kezéből a füle előtt*) Jól hallottam, milyen őrség?

PÓCS Nézzék meg az őrséget egy óra múlva, és nem fognak ráismerni.

PULITZER Tessék?

TÁBORI Ez a huszonnegyedik óra.

PÓCS (*az órájára néz*) Ketyeg, de még nem telt le. Intézkedtünk, legyen meglepetés... Az itt maradóknak semmit nem ígérhetünk. Csak a helytállás dicsőségét. Akkor is azt, ha el kell vesznünk.

TÁBORI (*félre*) Hangzatos kis expozé, csak nem vagyunk vele kisegítve.

DIMITROV Nem tudom, hogy a kintiek is ilyen bátrak-e, de elszántak, annyit mondhatok. Több társasággal is találkoztam idedefelé jövet. Egymással szemben is bizalmatlanok... Új igazolványokat mutogatnak és kérnek. Teljes a zavar a fejekben. Vannak köztük kíváncsiak, vannak teljesen dezinformáltak, de egyben mindegyik csoport megegyezik: vörös posztó a szemükben ez a ház... Képzeljék, ki akarják füstölni belőle a provokátorokat.

MÉRŐ Mi senkit sem provokáltunk.

PULITZER De Surányi elvtárs igen.

PÓCS Akinek a pusztá létünk is provokáció...

DIMITROV És ez még semmi. Azt beszélik, hogy van valami óriási bunkerrendszer a ház alatt, ahol maguk ellenállókat tartanak fogva.

PULITZER Na ne beszéljen... Ezt a humbugot.

SUGÁR Hát ezért van ez az egész fölfordulás.

MÉRŐ Szemenszedett hazugság.

PÓCS Tudtuk, hogy egyszer komolyra fordul a helyzet. Ott a bökkenő, hogy az emberek olyan számlát akarnak kiegyenlíteni, amit nem mi halmoztunk föl... Köztünk

szólva, elszámolnivalónk éppenséggel nekünk is lehetne egy-két nagyfőnökkel... Ha már itt tartunk.

MÉRŐ Nem, Péter, szerencsére itt még nem tartunk.

PÓCS Évek óta rossz irányba mennek a dolgok...

MÉRŐ Ha te ezt ilyen pontosan tudod, akkor miért tolod még mindig a rossz szekeret? Na halljam.

PÓCS Tudok mást csinálni? Parancs az parancs.

TTKÁRNŐ (*Mérőnek*) Mérő elvtárs, írjam, hogy „Évek óta rossz irányba...”?

MÉRŐ Ne írja. Egyelőre csak jelzéseket kaptunk, hogy a környéken nagy a mozgás, sok a gyanús csoportosulás... Hogy mi az odakint gyülekezők szándéka, afelől nem hagynak kétséget a telefonok. (*Lehallgatja a ház üzenetrögzítőjét*)

HANG 1 (NŐ) Név nem fontos, magukkal vagyok. Nem úgy a vejem, aki benne lesz az akcióban... Tíz óra nulla perckor. Ladászám rakodják le a fegyvert meg a lőszert a Ke-repesiben... Mindenkinek számolatlanul adnak. Vigyázzanak magukra.

HANG 2 (OTTÓ 2) Holnap reggel támadunk, hogy megnyissuk a pince-bő-bő-börtönt... Akit csak bent találunk az őrségből, azzal kíméletlenül le fogunk számolni. Aki még az éjjel, de legkésőbb reggelig elhagyja a házat, sértetlenül elmehet. Akik az utunkba állnak, azoknak nem lesz irgalom.

HANG 3 (BAKATOR) Kész vagytok, kékek?... Bemegyünk.

MÉRŐ (*Pócs felé fordulva*) Tessék. Ha jelentkeznek, hogy tárgyaljanak velünk, megpróbálunk tárgyalni. De ha be akarnak hatolni a házba, ajtót mutatunk nekik. (*Szünet*) Értsünk szót végre! Lehet, hogy mindannyian itt fogunk elvérezni, de ezt a házat nem adjuk föl. Nem egy a sok közül: ez a budapesti pártbizottság székháza. Ez a mentsvárunk, ez a mentsvára sok olyan partnerünknek is, aki most nem lehet velünk. Nem adhatjuk föl! Ezt az épületet nekünk meg kell védenünk. Nem a falat, nem a kaput, nem a lépcsőházat, hanem mindazt, amit a ház szilárdságával, törvényeivel jelent.

PÓCS Megvédjük, Mérő elvtárs.

TÁBORI (*Mérőnek*) Ennek csak a szája jár, de téged ismernek az emberek, melletted védettséget élvezünk.

MÉRŐ (*elégedetten mosolyog*) Hadd mondjam el, mit mondott tegnap este egy kipróbált elvtárs, amikor nálam járt: „Erőt meríteni jöttem ide. Mert itt se árulás, se ingadozás nem gyöngíti a sorainkat.”

SUGÁR (*félre*) Erőt merített, aztán lelépett. Csak azt tudnám, miért volt rohamsisak a fején, amikor még csak összvisz egyetlen lövés dörrent.

GARAMI Kapnak a szemük közé, csak próbálkozzanak.

MÉRŐ Megfelelő intézkedésekre van szükség a támadás elhárítására és a tűzszünet biztosítására... Ha valaki úgy érzi, hogy nem bírja a terhelést, az most még elmehet.

CSONKÁNÉ (*körbenéz*) Nincs köztünk egyetlen olyan nyúl szívű sem. Jut eszembe, hol van Esztina és Surányi elvtárs?

PÓCS Minden percben megjöhetnek.

MÉRŐ Tájékozzódnak odakint.

TÁBORI Csak nehogy félretájékozzódjanak...

PÓCS Nem olyan fiúk.

MÉRŐ Én adtam nekik engedélyt az eltávozásra. A családjukhoz mentek ki az éjjel. Kettesével majd maguk is hazamehetnek, rendbe hozni magukat, megnézni, mi van otthon... de csak ha túl leszünk a nehezen. (*Megváltozott hangon folytatja*) Egyébként

mindenkinek megvan a beosztása, mindenki el kell, hogy foglalja a számára kijelölt helyet. Ha harcra kerül a sor, mindenki fegyvelmezetten helyt fog állni a posztján. *(Újra fölveszi a piros kagylót, de nem emeli a füléhez)* Erősítést kértem a kormánytól. És ígéretet kaptam a segítségére.

PÓCS Az erősítés megérkezéséig a házat megvédjük.

GARAMI, VARJAS Megvédjük, ez a minimum.

A SZÓVIVŐ *(jön. Jelenléte alatt a szereplők az első felvonásban mindig mozdulatlanok)*

Bent úgy csinálják, ahogy megbeszéltük

A történelmi játszma kezdetén...

Serkenti őket egyetlen esélyük:

Ők védik ezt a házat, és nem én.

Megállapodtak: nem mehet ki senki,

Amíg a játszma végét nem jelenti

A hosszú gong... *(Kinéz az ablakon)*

A gesztenyék alatt

A kinti főnökök a kintieknek

Parancsot adtak, hogy még nem jöhetnek...

Találgassunk, hol lesz az élcsapat:

Négy fal között vagy szabad ég alatt?

Csonkáné és a Titkáró kivételével mindenki el

TTTKÁRNÓ Érthetetlen ez az egész. A városban lüktet az élet, csak ez a tér olyan, mintha valami lakatlan sziget lenne. Fél napig se tudjuk tartani a házat, hogyha nem kapunk segítséget.

CSONKÁNÉ Ezt meg honnan veszed? *(Mégpaskolja a Titkáró arcát)* Már megbocsáss, de aki a sminkjére több gondot fordít, mint a pártmunkára, az nem is csoda, ha azonnal bepánikol. *(Megenyhülve)* Nem lehet könnyű neked.

TTTKÁRNÓ Szállj le rólam, légy szíves. Reggel óta zsong a hírektől a fejem, mint a méhkas...

CSONKÁNÉ Iluskám, hallottad, ha akarsz, még elmehetsz. Ha már pánikolsz, legalább másokat ne riogass, ne fertőzd a sorainkat, és főleg ne magyarázgasd, hogy nincs értelme itt maradni.

TTTKÁRNÓ Nem látod, milyen pocsókul vagyok?

CSONKÁNÉ Figyelj, mi nem megyünk el. Ha te úgy látod...

TTTKÁRNÓ Akkor én... megyek.

CSONKÁNÉ Kérem a jegyzőkönyvet. Köszönöm. Na szevasz.

A Titkáró el. Mielőtt kilépne az ajtón, a Szóvivő beint neki

A SZÓVIVŐ

Mint láttuk, hölgyeim és uraim,

Egyetlen házunk, egyetlen terünk van...

Az egyik féltől nagyon fél a másik,

S úgy látom, egyik fél sem ép egész.

(Fejcsóválva elmegy)

Jön a Kísfiú és a Kislány

KISLÁNY Mama, ha a néni elmegy, mi miért maradunk itt?

CSONKÁNÉ A néni azért ment el, mert ez egy gyáva néni volt... Én nem mehetek. Nekem itt tényleg dolgom van.

KISLÁNY És minket miért hoztál magaddal a dolgozóba?

CSONKÁNÉ Mondtam már. Mert a papa szolgálati útra ment, és azt szeretném, hogy együtt legyünk.

KISFIÚ Ez a néni gyáva?

CSONKÁNÉ Úgy gyáva, mint az a gyerek, amelyik fél a sötétől vagy a mennydörgéstől.

KISLÁNY Én félek.

KISFIÚ A vihartól vagy a sötétől?

KISLÁNY Legjobban a sötétől... Meg a lövöldözéstől.

KISFIÚ Kicsodák azok a bácsik ott a téren?

CSONKÁNÉ (*zavartan*) Azok... Azok rossz emberek, érted, kicsi szívem? Egy hete ők kezdtek el lövöldözni. Tönkre akarják tenni ezt a szép országot... De ti tudjátok, nekünk van igazunk, munkásoknak.

KISLÁNY Meg, apu szerint, a főnököknek. Azt mondta, azoknak mindig igazuk van. Mama, te munkás vagy vagy főnök?

CSONKÁNÉ Hát munkás is, meg főnök is.

KISFIÚ És azok a bácsik a téren nem munkások?

CSONKÁNÉ Nem olyan munkások, mint mi, édesem.

KISFIÚ Hanem milyenek?

KISLÁNY Olajosak, piszkosak.

KISFIÚ Hülye vagy.

CSONKÁNÉ Ne veszekedjete! (*A Kisfiúnak*) Te meg ne hülyézz. (*Fenyegetően fölemeli a kezét*) Ezek m á s o k. Egész mások. Ezt ti még nem érthetitek... (*Kényszeredetten*) A főnökök vigyáznak rátok, őrájuk meg a katonák vigyáznak. És amíg ilyen a világ, addig nem lesz semmi baj.

Mindhárman el

4. jelenet Eligazítás

Térre néző második emeleti iroda. Gyurica ládából osztja a muníciót a karhatalmistáknak. Amikor belép Sugár, öléje telepszik le egy borbélyszékre. Rakacza, Borsos, Kollár, Berczi, Sótér, Dede; Garami, később Pócs

GYURICA (*Sugárnak*) Egy nyírást meg egy borotválást, Figaró elvtárs. (*A kiskatonáknak*)

Két könnygázgránát per koponya. (*Rakaczának*) Ismételjük át szépen... Ennél a két ablaknál lesz a lőállásunk. Ez az én figyelési sávom, a Luther utca felőli meg a tiéd.

GARAMI (*az ablak előtt*) Nézzétek csak, milyen jó a fekvése: innen pontosan telibe találhatjátok az Erkel teraszát... Még mindig nem jött meg Surányi?

KOLLÁR Kimentek a dzsumbujba, ahol Esztenáék laknak, fehéreneműt váltani meg egyebek.

SUGÁR (*miközben Gyurica haját vágja*) Addig te vagy a főnök, tizedes? Amikor két ezredes van a házban...

GYURICA Nem egy tál tészta: azok honvédek, mi meg karhatalmisták, ha minden igaz. Úgyse lesz komoly balhé. *(Borsosnak és Kollárnak)* Na szóval, ti mentek föl a negyedikre, hogy a Rákóczi úti házak padlását figyeljétek, nem szerveznek-e abból az irányból is támadást... Berczi és Sótér: földszint.

PÓCS *(jön)* Föl a fejjel! Értsétek meg, fiúk: közvetlen vonal köt össze minket a kormánnyal... Innen nincs visszavonulás.

GYURICA *(félre)* Hát tényleg nincs is: be vagyunk ékelve a bérházak közé.

BORSOS Több puskánk van, mint emberünk, ezredes elvtárs.

PÓCS Ahogy a költő mondja: inkább kevés oroszlán, mint sok nyúl... *(Garaminak)* A pártmunkások között, ha jól tudom, katonaviselt emberek vannak. *(Gyuricának)* Tizedes, míg Surányiék megjönnek, a többieknek maga ismerteti a karabélyok kezelését... Az első emeleten van a posztom, de ha kell, mindenütt ott leszek. Ez az ellátmány épp jókor jött a HM-től, kereken ötven puskát kaptunk, húsz géppisztolyt és a hozzájuk való lőszert.

GYURICA Nem vallunk velük szégyent.

SUGÁR Igazán kitétek magukért...

GARAMI Na, hív a kötelesség. *(El)*

BERCZI Lesz mit pucolni, zsírban úszik az egész cucc.

SÓTÉR *(a fejét vakargatja)* Ezredes elvtárs, egyikünk sem érti, igazából mi történik itt.

PÓCS *(a padlóra mutat, az első emeleti tanácssterem felé)* Igazából ők se tudják. Azt mondják, hogy a népellenes reakció meg a fegyveres alvilág készülődik ellenük... Mérő elvtárs pedig szépen megkért benneteket, hogy lássátok el a pesti pártbizottság védelmét. Hát akkor vállaltátok a harcot?

SÓTÉR Ki vállalná, ha nem mi?

GYURICA Vettük az adást... Tudjuk, hogy pótolhatatlanok vagyunk.

DEDE *(nyűgös)* De konkrétan mi a parancs, ezredes elvtárs?

PÓCS Édes fiam, a parancs a számotokra az, hogy legyetek készen, legyetek az őrhelyeken. Éberség!

Mind el

5. jelenet Nosztalgia

Mérő irodája az első emeleten. Rádió bömböl: „Kossuth rádió, Budapest. Október harmincadika van, kedd. További esők, hűvösebb idő várható. A hőmérséklet napközben 4 és 7 fok között alakul.” Jön Mérő, kikapcsolja a rádiót, és tablettát kap be. Tábori lopakodva követi, és rajtakapja

TÁBORI

Rosszul vagy, Endre?

MÉRŐ

Csak fáradt vagyok.

Rosszalkodik a szívem.

TÁBORI

Énmiattam – ?

MÉRŐ

Hadd ne kelljen már semmit mondanom.

Az isten szerelmére, Klári, nézz szét:

Nem látod, mi van itt? Forradalom.

TÁBORI *(kinéz az ablakon)*

Akár egy aranypénzzel teli dézsa,

Olyan a park a nyárfalevelekkel...

Mérő fölemeli az asztalról a Szabad Nép egy példányát, majd fáradtan vágja a sarokba

MÉRŐ Te nem olvasod az újságokat?
TÁBORI Rólunk nem írnak? Itt van összezárva
A titkár és a régi szeretője –
MÉRŐ Megkímélhetsz a vadromantikától.
TÁBORI Úgy érzem, mindig kell, hogy lássalak.
MÉRŐ Készen vagyok, meghalni sincs időm,
Egész nap lógok a telefonon.
Az új milíciát fölállítottuk...
TÁBORI Fölállította Pócs és Esztena.
De nem áll meg a lábán.
MÉRŐ Te bajod?!...
Töltényt szereztem, kibiztosítottam
Az eszme őrzőinek fegyverét...
TÁBORI *(egészen közel lép, és két öklét Mérő mellének támasztja)*
Tulajdonképpen kivel vagy te, Endre?
Melyik oldalon állsz, na ki veled!
MÉRŐ *(finoman elhárítva Táborit)*
Én nem félek, bár nyüzsög sok kíváncsi
Az orrom előtt, a küszöbömön –
TÁBORI A küszöbön, amit már át se lépek:
Állok elébe, várok, mint a vendég...
Előbb jutnak be, akik skalpodat
Akarják, mint akik keménységed szerették...
MÉRŐ *(titkárosan)*
Tisztázni kell a fölvetett problémát.
TÁBORI Mondd, ami eddig történt, csupa rossz volt?
MÉRŐ Ha objektív akarnék lenni: nem.
TÁBORI Jogos panasz talált süket fülekre.
MÉRŐ *(összeszedi magát)*
Kiratpért indítasz ellenem?
TÁBORI Bámulom a férfit a kirakatban.
MÉRŐ Fal van közöttünk.
TÁBORI Egyszerű üvegfal.
MÉRŐ Szerintem kőfal.
TÁBORI Ki van kint, ki van bent?
MÉRŐ Kényelmes cellájából Klári néz rám.
TÁBORI Izgatja őt a börtönrács kovácsa.
MÉRŐ Törd szét, akár a felkelők az utcán,
A félmúlt fogházának rácsait.
TÁBORI Dehogy töröm, ha gyönyör volt a fogház.
MÉRŐ Gyönyör neked, de gyötrelem az őrnek.
TÁBORI Csak félórás beszélőt engedélyezz...
MÉRŐ *(az órájára néz)*
A beszélő időtartama két perc.
TÁBORI *(olvadékonyan)*
Azt hittem, minket annyi eskü köt,
Hogy egymástól már el sem oldozódunk...
MÉRŐ *(ellágyulva)*
Májusban áldottuk a jó időt,
Mikor az összetartás volt a lózung...
TÁBORI Szép volt, mikor együtt a mozgalomban –

MÉRŐ Na és az ép eszed mozgalma hol van?
TÁBORI Azt otthon hagytam, mikor ágyba bújtam
A küldetésünk reggelén veled.

MÉRŐ (*körbemutat a szobában*) Nézd, hogy építetek erős csapatot.
TÁBORI Csak azt látom, hogy hullasz részeidre.
MÉRŐ (*kimutat az ablakon*) Pest – szerteszét, de én még ép egészen.
(*Hirtelen megtántorodik. Bekap egy újabb tablettát*)
TÁBORI A szervezet föléli tartalékát.
MÉRŐ Hitéből új erőt merít a béna.
TÁBORI Egy materialista így beszél?
MÉRŐ (*szofisztikált*) Hitet tesz a gondolkodó anyag.
TÁBORI (*kislányosan értetlenkedik*)
Milyen anyag?
MÉRŐ (*más hang*) Közöttünk vége, Klári.
(*Kezét nyújtja, Tábori elfogadja*)
Most hagyj magamra.

TÁBORI Kevesebb a soknál,
De több a semminél.
(*Megpróbálja kicsavarni Mérő kinyújtott jobbját*)
És ez milyen?

MÉRŐ (*kiszabadítja magát*) Jelentést várok, Klári, nincs időm rád.
TÁBORI Ez mindig így volt, és mindig is így lesz. –
Egyetlen mondat elbillentheti
A holtpontról a nagybeteg szerelmet.

MÉRŐ Egyetlen mondat penderíti ki
Szívemből ezt a nőt.

Kopogtatnak

Tessék.

Nyílik az ajtó, Eszténa és Surányi egyenruhában lépnek be

ESZTÉNA

Jelentek.

TÁBORI (*Esztenának*)

Aggódtam érted.

(*Kimegy a szobából. Ahogy elhalad a katonák mellett,
keze érinti Eszténa combjára simított kezét*)

6. jelenet Különös emberek

Ugyanott. Mérő, Eszténa, Surányi. Eszténa újságot dob le az asztalra

MÉRŐ Jól értem? Lefegyvereztek, István? Titeket? Nem lehet.

ESZTÉNA De lehet. Most már ezt is lehet... Kapaszkodj meg: sikerült beadni nekik, hogy mi is felkelők vagyunk, de azért annyira jó arcoknak mégsem találtak minket, hogy

a pisztolyunkat is visszaadják. Azzal bíztak meg, hogy derítsük föl a házat... Mókás, nem? Észnél voltam, azért vagyunk most itt.

SURÁNYI *(melankolikusan)* Ha ez a szabadság, akkor nekünk lóttek.

MÉRŐ Maga csak ne fesse az ördögöt a falra, alhadnagy.

SURÁNYI Nem festem, Mérő elvtárs.

ESZTENA *(az újságra mutat)* Előbb az állam pénzén és jóváhagyásával írhatnak olyan cikkeket, amelyek kétségbe vonják, hogy az élmunkás külön ember az öntudatlanoknál... Három hete jelentek meg ezek a szövegek. És ki válaszolt rájuk? Senki. *(Fölül az ablakpárkányra, úgy beszél tovább)* „Különös emberek?” Ez az egyik mocskolódás címe. Így, kérdőjellel.

MÉRŐ Irodalmi Újság... Nem szaklap, nem olvasom. És kik azok a különös emberek?

ESZTENA Azok, kérlek szépen, mi vagyunk, Mérő elvtárs, te meg én... A vezetők, akik az élen járnak.

MÉRŐ Aha, pengeélen.

ESZTENA *(fanyar mosollyal pillant ki a térre)* Most már pengeélen. *(Meggocogtatja az ablakot)* Hát miért nem akadt azóta senki, aki letörölte volna onnan azt a kérdőjelet, mint a légyipiszkot az ablakról?... Endre, ez annyi, mintha kérdőjelet tennénk a párt neve, az egész rendszer után.

SURÁNYI Ez a taktikájuk. Beférkőztek a sorainkba. Először az újságban gyalázzák a néphatalmat, aztán a nyílt utcán jönnek nekünk...

MÉRŐ A nyomdafestéktől nem kéne megijedni.

ESZTENA Ólom ott és ólom itt, mindkettő halálos... Szerinted hova tűnt az az ötven tisztiiskolás növendék, akiket az Erkel védelmére vezényeltek ki hétfőn?

MÉRŐ Este parancsot kaptak, hogy azonnal el kell hagyniuk a teret.

ESZTENA Fölszívódtak, mint a kámfor... Ki adta ki a parancsot, hm? És vajon miért? Hát mi ez, ha nem hátbatámadás? Meddig tűrjük még, hogy mindent, ami a pártot jelent, elveket, erkölcsi hitelt, egységet és fegyelmet, ízenként rágjanak szét a szemünk előtt? Hát miért nem teszünk végre valamit?

MÉRŐ Fölfegyverkeztünk, István. Megvédjük magunkat.

ESZTENA Úgy van, és aki át mond, mondjon bét is: kérjünk tűzparancsot! Életemben először tökéletesen tehetetlennek érzem magam, tehetetlenebbnek, mint az internálótáborban, ahol körös-körül ott volt a szögesdrót.

MÉRŐ *(szórakozottan)* Hol is voltál pontosan?

ESZTENA Nagykanizsán, ahol a Klári.

MÉRŐ Hm.

ESZTENA Ott legalább tudtam, ki az ellenség és ki a barát... És tudtam, hogy milyen esz-
közökkel hatástalaníthatjuk az ellenséget... De most –

MÉRŐ A frontvonalak összekeveredtek...

SURÁNYI *(a mennyezetre mutat)*

Ha őszerinte ez forradalom, ha
Fülét-farkát behúzza, nem figyel ránk,
Én mondom, éppen annyit árt nekünk, mint
Egy ellenforradalmár.

MÉRŐ

Válogassa

Meg a szavait.

ESZTENA (*nyomatékosan*) Ellenforradalmár.
 A kisujját se mozdította értünk.
 MÉRŐ Nem ellenforradalmár. A barátunk.
 Tiszta ember.
 ESZTENA A barátunk barátja
 Minekünk nem barátunk.
 MÉRŐ (*behunyja a szemét*) Istenem.
 ESZTENA Az öntudat csak annyi, mint a rongy,
 És minden párttűtő pártunkra ront?
 Szűkös szabadság, és reménytelen rend!
 A ház is kell? Ezeknek semmi sem szent?
 MÉRŐ A hír szent, és a vélemény szabad.
 ESZTENA Az új szabadság új ege alatt
 Ezek minket mind egy szálíg kiirtanak.
 SURÁNYI Ha átadnánk a házat –
 MÉRŐ Semmi *ha*.
 SURÁNYI Vagy hogyha fellegvárunkból kitörnénk...
 MÉRŐ Nem támogatom.
 ESZTENA Én sem.
 SURÁNYI (*félre*) Leszavaztak.
 MÉRŐ Nem. Innen egy lépést se. Nem megyünk.
 Gyanúba fogtak... Ha visszavonulnánk,
 Olajat öntenék a tűzre. Nincs
 Fogoly, nincs börtön?... Jó. Takarodó sincs.
 SURÁNYI (*ő is kinéz az ablakon, majd megint a mennyezetre pillant*)
 Ő ezt becézi „kibontakozásnak”?
 A színház tetején géppuskaállítás...
 Minden fatörzs mögött mesterlövész,
 S a téren, mint a terepasztalon,
 A támadóláncok elrendeződnek;
 S mi azt figyeljük ölbe tett kezekkel,
 Hogy ér az ár egész a küszöbünkig...
 Még egyszer kérdem, Bandi bácsi: lőjünk?
 MÉRŐ Várjunk. Háthogyha tárgyalni akarnak.
 A kapu maradjon nyitva.
 ESZTENA Ezeknek?
 MÉRŐ (*szigorúan*) Nem kezdeményezünk mi semmiféle
 Harcot. Nem! Lőni csak akkor fogunk,
 Ha megtámadnak bennünket, nem érted?
 ESZTENA Hát jó... Ez mind nagyon szép és nagyon jó,
 De hogyha nem kapunk erősítést,
 Rossz lesz a hangulat... S ha kong a konyha:
 Az éhségtől majd fölkopik az állunk.

Mind el

7. jelenet Illegalitás

A Mérő szobájából kilépő Eszténa beleütközik az ajtó mögött hallgatózó Táboriba. Sokatmondó pillantást váltanak

TÁBORI (*rémülten*) Na, mi a helyzet?

ESZTÉNA (*az egyenruhája paroliját simogatva*) Van egy rossz hírem meg egy másik... Az első rossz az, hogy mi itt vagyunk ötven emberrel a fél város ellen. A második rossz, hogy ti pedig kezdhettek csomagolni... Fölkészültök az illegalitásra.

TÁBORI (*kicsit kihívóan*) Mi az, hogy fölkészültök? És ki az a mi?

ESZTÉNA A katonaság, angyalom, az a mi. Ha elesik a ház, a pártmunkások, már akik életben maradnak, tovább folytatják a PB munkáját, persze fű alatt. (*A zsebébe nyúl*) Itt egy aláírt és lepecsételt munkáltatói igazolvány a Gázművektől. Akárki nem kap ám.

TÁBORI (*a dohányzóasztalra dobja az igazolványt*) Nem kell. Arról beszélj, hogy aki egy személyben pártmunkás és katona, mint te, az mit csinál ilyenkor? Az ugye nem mond olyat, hogy elesik a ház?

ESZTÉNA (*lesüti a szemét*) Sajnálom, én csak jót akartam... Ha mázlitok van, föl tudtok szívdödni. Külön-külön rejtőztök el a városban, de valamilyen formában fönfognátok tartani a kapcsolatot egymással...

TÁBORI (*rágyújt, és Esztenához bújik*) Füstjelekkel? Vidám perspektíva.

ESZTÉNA (*átöleli*) Endre azt mondta, hogy ki kellene jelölni a búvóhelyet.

TÁBORI Témánál vagyunk.

ESZTÉNA A bázist, ahol a szétszórt sejtek nemsokára egyesülnek... Van ötleted?

TÁBORI (*fűlig pírul*) Az Egyesült Izzó.

ESZTÉNA Nem jó, az nagyon kint van...

TÁBORI (*megfricskázza az igazolványt az asztalon*) A Gázművek?

ESZTÉNA Az meg száz méterre.

TÁBORI Tegyéj javaslatot te.

ESZTÉNA (*katonásan*) Második emelet kettőszázkettő?

TÁBORI (*röviden szájon csókolja Esztenát*) Tudod, hol találsz meg.

Esztena el, Tábori az ajtófélfát simogatja

Huhh! annyi minden parancsol a kéznek!
De most megvagy, István. Összekacsintunk,
És úgy őrizzük icipici titkunk,
Hogy találkoztunk egyszer Kanizsán:
A drót két oldalán a két fogoly
Pillantást váltott... Mentek kétfelé.
Együtt nyaraltunk egyszer Aligán:
Férjnél voltam, de nem volt ő se nőtlen,
Szomszédok lettünk a pártüdőben.
A fal két oldalán a két család,
Kerülgettük egymást ebédidőben...
Egyenes tartás és őszinte alkat:

Már Kanizsán kinéztelek magamnak.
És most, hogy itt vagyok, útfélre vetve,
Parázs veszélyben, lám, itt vagy nekem te. (El)

8. jelenet Hús

Reggel kilenckor. Asszonyok állnak sorba a Köztársaság téri közért előtt. Nikkel emberei az Erkel Színház kapuja körül, a villanyóránál gyülekeznek. A pártház elé beáll egy ponyvás IFA, az őrség katonái megkezdik a lerakodást

ASSZONY 1 Maga is látja, amit én? Annyi hízott disznót pakoltak föl, hogy kikunkorodik a farkuk vége a ponyva alól... Egy egész láda narancs.

ASSZONY 2 Ezek a pecsovicsok most is jól élnek. Elképesztő! Mi meg rágódhatunk az undorító marmeládon.

ASSZONY 1 Olyan a lekvárjuk is, mint a szalonna. Rácsapnak egy adagot a fél zsömlére, odadugják az orrom alá, nesze, kisanyám, egyed.

ASSZONY 2 Hát ezek nem a zsömlemorzsákon híztak, de nem is a lókolbászson, az tótzíher. Feketén vágni is csak nekik volt szabad. Kenyér alig, a város éhezik, a lányoknak egy hete elapadt a teje, a gyerek azóta sír.

ASSZONY 1 Tudja, mi kéne ezeknek? Belevágni mindegyiknek a pofájába egy doboz reggeli italt.

ASSZONY 2 Azt. Hogy akadna a torkukon a püspökfalat.

Mind el

9. jelenet Az elbocsátott légió

A kazánházban. Surányi szakaszvezetői váll-lappal ellátott, két posztó rendőregyenruhába öltözik, a kiskatonák rendfokozat nélkülibe: Szluka, Kollár, Borsos, Rakacza, Gyurica, Berczi, Sótér. Teljes értellenség az arcokon

SZLUKA Alhadnagy elvtárs, mit jelent ez az átöltözés?

SURÁNYI Csak azt, hogy mostantól kezdve rendőrök vagytok. És úgy is viselkedtek, mint-ha rendőrök lennétek.

SZLUKA Nem lesz az olyan egyszerű...

SURÁNYI Ez nem álarcosbál, hanem kőkemény illegalitás. Világos, ennek a kormánynak nincs szüksége ránk... Kicsit szívjuk a fogunkat, kicsit olyan, mintha hátba támadtak volna minket, nem volt szép tőlük, de mi azért az ínséges időben is megmaradunk annak, amik vagyunk.

KOLLÁR Igaz, hogy föloszlatták a karhatalmat?

SZLUKA Van helyette nemzetőrség.

RAKACZA Akkor mi most... ellenforradalmárok vagyunk?

SÓTÉR (*Surányi elé teszi a Szabad Népet*) Mondja meg, most akkor ki a hazafi, ki az ellenforradalmár? Mert a cikk szerint mi, akik fegyverrel védjük a házat, ellenforradalmárok vagyunk, akik pedig kívülről fenyegetőznek, bármilyen furcsa is, de azok a hazafiak.

A kiskatonák egymás szavába vágva

BERCZI Maga párttag, mi meg sima sorkatonák. Parancsra vagyunk itt. Mi van tulajdonképpen? Ha már a maguk központi lapjában is azt írják, hogy a hazafiak nem mi vagyunk...

BARTA-SZÖRÉNYI Meg a Kossuth rádió is bementa.

KOLLÁR Na mit mondott be?

BORSOS Dettó. Voltunk és nem vagyunk.

SÓTÉR Hát, hogyha már a rádió is bementa, akkor kalap, kabát.

BERCZI Leszerelünk, és megyünk is haza.

GYURICA Majd mindjárt megmondom, hogy hova mész.

SURÁNYI Mindenki tudja, hogy mostanáig mi védtük a néphatalmat. Öregem, hogyha harc nélkül átengedjük a terepet, az annyi, mintha térdre rognánk az ellenforradalom előtt... Nem szerencsés lépés, ha most szégyenszemre hazatakarodunk. Éppen ebből a házból.

KOLLÁR *(a zubbonyát szorongatja a kezében)* És a régi ruháinkkal mi lesz?...

SURÁNYI Kivágjuk mindet a picsába. Sorakozó, mindenki bedobja a kazánba az egyenruháját.

Egymás után lépnek a kazán ajtajához az összegöngyölt ruhával

BORSOS Teljesen lefojtja a tüzet.

KOLLÁR Rohadt büdös! Ezt kint is érezni fogják.

SURÁNYI Hozzatok gyorsan szalonnát. A konyhásoknak mondjátok, nekem kell.

Borsos és Kollár elrohan, a többiek némán nézik a kazánban égő egyenruhákat, majd érkeznek az előbbieik, kezükben egy-egy magasba tartott oldalszalonnával

BORSOS Van még, ha kellene.

SURÁNYI *(Borsosnak és Kollárnak, akik bedobják a szalonnát a tűzbe)* Akkor ne sajnáljátok.

A zsír majd elveszi a szagát...

SZLUKA Ég is rendesen.

SURÁNYI Irdatlanul ég az irdatlanul.

KOLLÁR *(a lángokat nézi)* Döbbenet.

SURÁNYI A mi taktikánk az átöltözés. A cél sokféle cselet megenged. Most nagy rumli van... Ilyenkor nem nyomulsz, titokban érvényesülsz. Ha nincs más módszer, csak az, hogy kifordítsd a köpenyed, akkor kifordítod: és akkor mi van? Minden eszköz megengedett, ha a túlélésről van szó. Most ezt a ruhát szabja ránk a szükség. Pst!... Értsétek meg, ez a rendelet csak az operatív szervekre vonatkozik. Karhatalomra most nagyobb szükség van, mint bármikor. Ha föl is oszlatták az ávót, de nem az én hatáskörömben, világos?

GYURICA *(mosolyogva)* Egyébként pedig törvényesen semmi sem kötelez benneteket az itt maradásra... Senkit sem szeretnénk meggyőződése és akarata ellenére itt tartani. Emelje föl a kezét, aki el szeretne menni. Senki? Helyes. Senki többet? Az jó.

Mind el

A SZÓVIVŐ (*jön*)

Nem tudnak egymás mellett élni békén:
Ők zsírban úsznak, kint őrszem köröz
A Józsefváros rozsdavert vidékén...
Úgy tűnik, hogy félelmük kölcsönös;
S a rettegés egyensúlyát egyetlen
Szó megbillentheti: „Hús.” Hihetetlen. (*El*)

10. jelenet

Az egyik jön, a másik megy

A ponyvás IFA még a pártház előtt parkol. Szemben, a villanyóra alatt a nemzetiszínű karszalagos Beszkártos áll. Jön Szigeti, aki az öltönye fölött rendőresókbátot és kék svájcisapkát visel

BESZKÁRTOS Úgy nézze azt a házat, hogy hatszáz ávós van odabent.

SZIGETI Na ne bolondítson már. Hatszáz a városban nincs összesen.

BESZKÁRTOS Aki csak erre sétál, békés, gyanútlan gyalogos, azt a mesterlövészeik – pik-pak-pak – szép sorban leszedik.

SZIGETI Biztos ebben, kalauz úr? Ugyan mi okuk lenne provokálni az embereket? Szerintem örülnek, hogy lyuk van a seggükön: inkább bebújnak az odújukba, ott kuksolnak. Nagyon be lehetnek gyulladva...

Jön a karszalagos Nikkel és Jutasi, és belehallgatnak a beszélgetésbe

BESZKÁRTOS A vesztüket érzik, azért nem bírnak egy helyben maradni. Keringenek odabent, mint a mérgezett egerek... Ütött az óra. Érzik, hogy vége a hatalmuknak.

JUTASI Szó sincs önfegyelemről. Dőzsölnek a dupla ajtók mögött, egyik lakoma a másik után. Nőkkel orgiáznak a süppedő szőnyegeken, és még a csapból is folyik a szovjet pezsgő... Tele vannak zsetonnal, ékszerrel, kivezényelték a lokálokból a pillangókat...

SZIGETI Könyörgök, de hát ez pártbizottság, hivatal vagy mi a fene.

NIKKEL Aha. Az csak álcázás... Maga bedől ennek a parasztvakításnak? Nagy kamu az egész. Ez egy belügyi objektum, drága uram, ávós laktanya luxuskivitelben, csak a vak nem látja.

JUTASI Ez a ponyvás teherautó csak feltűnt magának is! Háromnegyed tonnás IFA...

SZIGETI Ha éppen tudni akarja, én is ilyennel furikázgatom.

NIKKEL Csak nem maga is ezeknek hozott tízórát?

SZIGETI Nem jellemző... A TEFU-nál dolgozom.

JUTASI Na, csak azért. (*A teherautóra mutat*) Nézze, hogy pakolásznak befelé! Mázsaszám hordják föl nekik a húst, kolbászt, szalonnát, még fél disznókat és libamájat is...

A teherautó el

NIKKEL (*elmosolyodik*) Meg a rendőregyenruhákat, hogy átöltöztessék a régi gárdát... Vardonatúj zubbony, nadrág, sapka, nem is illik rájuk, az egyikken feszül, a másikon lötyög, látni, ahogy fenyegetőznek, kiröhögnek az ablakon.

JUTASI Titkos börtön az egész. Hat emelet pince, szertesét a tér alatt... Kazamaták, kínzókamrák.

SZIGETI Ugyan már, számárság, kitaláció.

NIKKEL Uram, ilyen hamar elfelejtette volna, mi az a csengőfrász? Mit jelent az, hogy kiszolgáltatottság?... Hogy ez a rezsím egy hete még azt művelhetett magával vagy bármelyikünkkel, amit csak akart?

SZIGETI De börtön itt, az Erkel Színház alatt?

BESZKÁRTOS Fölhallatszik az alagsorba a sikoltozás meg a jajgatás. Az elfogott szabadságharcosokat őrzik odalent.

Megérkezik a második teherautó

Várjon csak egy pillanatra, uram. Még egy szállítmány.

Jutasiék Beszkártos kíséretében elindulnak a kapu felé

JUTASI Mintha csak rendelésre. Az egyik jön, a másik megy. Nekik semmiből sem elég. NIKKEL Valamelyik nagyfejű biztos ma ünnepli a névnapját.

SZIGETI (*félre*) Endre napja még odébb van.

JUTASI Az sincs kizárva, hogy éppen innen vinnének elfele valakit vagy valamit... Egy ekkora platón elfér egy egész járás.

A Sofőr és a Kocsikísérő jön

(*Odalép hozzájuk a társaival*) Hát ti?! Mit rejtegettek a ponyva alatt? Mit hoztatok és kinek?

SOFŐR Kérem szépen, a pártház személyzetének hoztunk élelmiszert.

JUTASI Csak és kizárólag élelmet, ugye?

KOCSIKÍSÉRŐ Győződjön meg róla a saját szemével.

Jutasi fölrántja a ponyvát

NIKKEL Szóval ti is.

JUTASI Véres húsok, puskaporral beszóva.

NIKKEL Talán eltévesztettétek a házat. (*A sarokra mutat*) Ott a bolt előtt sorban állnak – a semmiért. Jó, ha legalább egy tetves farhátat vagy csirkelábat kapnak. Ti meg hozzatok a húst egy fantomházba, pár tucat aktakukacnak... (*Ravaszkásan*) Mert ugye nincsenek ezek olyan sokan, hm? Vagy mégis?

SOFŐR (*kitérően*) Kóser cucc, a kombinát java.

JUTASI Melyik kormány dagadója?

KOCSIKÍSÉRŐ A franc se tudja, fiúk, nekünk a szállítólevél parancsol.

JUTASI Mutasd csak. (*Elveszi a papírt, majd széttépi*)

Nikkelék körül kisebb csoport gyülekezik, civilek, rendőrök, katonák, tűzoltók vegyesen. A bejárat felől jön a Kapuőr, néhány lépésnyire mögötte Hörömpő

KAPUŐR (*a Sofőrnek*) Késetek. Az alagsorba vigyétek az árut, de gyorsan.

NIKKEL Állj! Ebből ti nem esztek.

KAPUŐR Hogy merészeli?!

BESZKÁRTOS (*géppisztolyt ránt elő a kabátja alól*) Igazold magad!

KAPUÓR Igazolja a halál.

NIKKEL Hát ti kik vagytok? Kik vannak a házban? Kik vannak itt szolgálatban?

Hörömpő megjelenik a kapu üvege mögött

KAPUÓR Semmi köze hozzá. Itt magának ellenőrzési joga nincs.

JUTASI Nagy a szád. Nemzetőrök vagyunk, nem látsz a szemedtől?

KAPUÓR Van valami fölhatalmazása, he?...

JUTASI Hogy a hátad legyen elől, mindjárt seggbe rúglak.

Nekiesnek a Kapuőrnek

HÖRÖMPŐ Hú, a mindenségit, a fele se tréfa. (*Eltűnik a kapu mögött*)

NIKKEL (*a Kapuőrre mutatva a többieknek*) Vegyétek el a pisztolyát, és eresszétek szélnek.

Bemegyünk.

JUTASI Hallottad, mozdulj már. Ezt megúsztad, de meg ne lássalak itt még egyszer!

Őrűjé'.

A Kapuőr sietős léptekkel el

NIKKEL (*a Sofőrnek*) A húst a teherautóval együtt lefoglaljuk. (*Szigetinek*) Maga tud vezetni, uram. Átveszi a kocsit a kollégától. Két embert visz magával, hogy szétosszák a húst. Ennél a boltnál kezdik, letesznek pár ládával, aztán elindulnak, és terítenek a Blaha felé.

SZIGETI (*ládával a kezében, félre*) Idehajtott a kíváncsiság. És tessék, belecsöppentem.

A Sofőr a kíséreléssel együtt el. Gróf és Juhász bentről két álmos rendőrt lökdös kifelé.

Jutasi levágja a derekszójukat a pisztolytáskájukkal együtt

GRÓF Ezek a jómadarak a portásfülkében húzták a lóbórt.

JUHÁSZ Hirtelenében azt se tudták, fiúk vagy lányok, mikor lerúgtam őket a vaságyról.

ELSŐ RENDŐR Nyolc óra munka, nyolc óra pihenés.

MÁSODIK RENDŐR Terroristákkal nem tárgyalunk.

NIKKEL A neveteket. Kik vannak odabent, és mit csinálnak? Szolgálatban van-e a házban egy bizonyos Surányi György?

Meszena és Tilinkó jönnek Ottó 2-vel együtt a Luther utca felől

MESZENA (*Nikkelnek*) Nem beszélnek?

OTTÓ 2 Cöccöccö... Majd én kikérdezem őket.

NIKKEL Boldogulunk magunk is, ne félj.

MESZENA (*a rendőrökre mutat*) Add át nekünk ezt a két fakabátot!

JUTASI Már hogy adnánk? (*Meszenára pillant*) Csak nem megint a corvinisták lihegnek a nyomunkban?...

TILINKÓ Majd mi kiverjük belőlük, kik vannak odabent.

NIKKEL Szó se lehet róla. A Baross téren más a tempó, fiam.

MESZENA Ott aztán igazán szapora a tempó...

JUTASI Jön itt a három elemijével.

MESZENA (*Jutasi puskájára bök*) Te meg jössz itt azzal a dióverővel.

JUTASI Nagyt fog szólni.

BESZKÁRTOS Nanana. Legalább köztetek ne legyen tűz... Összefogás, bajtársak.

OTTÓ 2 (*a rendőrökre bök*) Azért kesztyűs kézzel se bánjunk velük!

TILINKÓ Jól meggyorózzuk őket, ha nem beszélnek.

ELSŐ RENDŐR (*félre a Második Rendőrnek*) Te, ezek vitatkoznak.

MÁSODIK RENDŐR Balfékek.

ELSŐ RENDŐR Most nem figyelnek... Elpárologhatnánk.

MÁSODIK RENDŐR Hagyjunk itt mindent?

A két rendőr óvatosan el

TILINKÓ A francba, ezek leléptek.

NIKKEL Most már mindegy, hadd fussanak.

MESZENA Utánuk küldök egy sorozatot.

NIKKEL A légynek sem fognak ártani. Na minden jót, az enyéim bemennek.

*Jutasi, Beszkártos és Ottó 2 bemennek a házba, Nikkel és Meszena az ajtó mögött fedezik őket.
A villanyóra alatt egyetlen ember áll: a Szóvivő*

A SZÓVIVŐ

Bent Klári úgy dönt: elfelejti Endrét,
S ha jól látom, Pistának udvarol...
A téren közben zászlót bont az ínség,
És lassan elszabadul a pokol...
Az ellátmány több mint a betevő;
Kint éheznek százezer csecsemő...
Míg Endre végelszámolást csinál,
Emberről és anyagról dönt merészen:
A művészbejárónál, kint a téren,
Falábú Józsi rosszban sántikál. (*El*)

11. jelenet Válságstáb

Mérő irodája a ház első emeletén. Mérő, Eszténa, Surányi, Sótér, Hörömpő, Dimitrov

MÉRŐ Miről beszél? Elkergették a kapuórt?

HÖRÖMPŐ Jelentem, karszalagos támadók elvették a pisztolyát, aztán futólépésben távozott a Kenyérmező utca felé.

SÓTÉR Aztán jöttek mások, és az éjjeli szolgálatosokat szabályosan kizavarták a portáról...

DIMITROV Szépen vagyunk.

SURÁNYI Hörömpő, azonnal visszamegy kapuba, és ha a radai rosseb kopogtat is az ajtón: az igazoltatást visszautasítja, a fegyverét megtartja, maga fatökű, az igazoltató személyeket pedig rövid úton eltanácsolja, értem?

HÖRÖMPŐ Értettem, alhadnagy elvtárs.

MÉRŐ Megmondtam: ne hagyják magukat provokálni. Tűzszünet van, kerüljenek minden összecsapást.

Hörömpő tiszteleg, majd el

ESZTENA A küszöbünkön állnak. Most akkor tárgyalni vagy löni?

MÉRŐ (*vontatottan*) Ha van erő, akkor löni. Ez... lényegileg... ellenforradalom.

ESZTENA

Fiúk, előre mind a körletekbe!

Ne tárgyaljatok. És ne dőljetek be.

Mind el, kivéve Mérőt és Dimitrovot. Mérő rosszul lesz, a szívéhez kap.

Dimitrov injekciót ad neki

DIMITROV Maga beteg, Mérő elvtárs.

MÉRŐ Csak nagyon kimerültem... Emlékszik, mit mondtam magának tegnap este?

DIMITROV Azt mondta, alszik egy-két órát, és amikor fölkel, újra be fogok mutatkozni magának, mert azt hiszem majd, egy új ember áll előttem.

MÉRŐ És?

DIMITROV És mintha letörölték volna magáról a gyöngeséget... De az tegnap volt. Nincs még egy éjszakája, hogy kialhassa magát. Remélem, tudja, hogy ezektől semmi jót nem várhat.

MÉRŐ Engem ne féltsen. Aki annyi mindenben keresztülment, mint én, az nem fél már az Atyaúristentől sem. Megvédjük a házat, vagy eltűnünk a városban. Negyvenéves koromig illegális voltam, érti, Dimitrov, negyven évig... Elöttem a példa. Az őseim mind matuzsálemi kort értek meg, én is megérem a századikat.

DIMITROV Nana! Ugyan mit tud Mérő elvtárs az őseiről? Azok nem őrlődtek a politika malmaiban.

Mindketten el

12. jelenet Róka fogta csuka

A ház előcsarnoka. Jutasi, Beszkártos és Ottó 2 benyomulnak az őrizetlenül maradt bejáraton, és körbeveszik a portásfülkét. Berczi és Sótér jönnek fegyverrel a kézben, mögöttük a civil ruhás fűtő

BERCZI Mi járatban, fiúk? Ajtóstul a házba...

JUTASI Én vagyok a kiselefant, aki beszabadult a porcelánboltba.

SÓTÉR (*elkapja Jutasi fegyverét*) Az ormányodnál fogva penderítelek ki.

A felkelők körbefogják és lefegyverezik a karhatalmistákat

BERSKÁRTOS Igazolványotokat, egy-kettő!

JUTASI (*a civilhez*) Apukám, lehet, hogy te tényleg fűtő vagy, de a gazdáidnak mi fogunk befűteni. Kifelé.

OTTÓ 2 (*Berczinek*) Minek ez a maskarádé a rendőrruhákkal? Ávós sorkatonák vagytok, te is, meg a haverod is.

BERCZI Drága uram, minket kérdés nélkül soroztak.

SÓTÉR Semmi közünk a többiekhez.

JUTASI Akkor szépen kifelé vegyéték az irányt. Fürgébben, mert egy kicsit feszült vagyok.

BESZKÁRTOS *(a három embert kifelé kísérve Jutasinak)* Annyi fanatizmus nincs bennük, mint egy éti csigában...

JUTASI Most kábé tudhatod, milyen a morál odabent.

Berczi, Sótér és a fűtő Jutasival együtt már kint, Beszkártos és Ottó 2 még bent, mikor az emeleti lépcső tetején megjelenik Hörömpő és Surányi, akinek borotvahabos az arca. Mögötte jön Sugár, kendővel a karján, másik kezében borotvapamacsot tartva

SURÁNYI *(az előcsarnok karzatáról ordít)* Azonnal elhagyni a házat. Takarodjanak innen! Hol a fenében van ilyenkor az őrség?... *(Fölemeli a kezét)* Mindenki fedezékbe.

Surányi gránátot dob Beszkártosék felé, akik fedezéket keresve szétugranak. Sugár, Surányi példáját követve, belevágja a borotvapamacsot Ottó 2 arcába, majd el. Surányiék fegyverrel a kézben lerohannak a főlépcsőn. Beszkártos tüzelve hátrál a kapu felé. Lökdösődés, kavarodás

BESZKÁRTOS *(sorozatot lő a mennyezetbe)* Megmondtam, nem fognak sokat cicózni. *(El)* OTTÓ 2 Úgy néz ki, beszorultam.

Az oldalfolyosóról érkezik Barta-Szörényi és K. Maros. Surányiékkel együtt tüzelnek az oszlopok mögé szorult Ottó 2-re, aki fejsebet kap, és eldobja a fegyverét

HÖRÖMPŐ El az ajtótól! És föl a kezekkel.

SURÁNYI *(sziszegve)* Csibész. Csibész. Lefogni.

K. MAROS Szűk neked, mi?... Fönnakadtál.

HÖRÖMPŐ Hogy szétspricceltek a pajtásaid.

BARTA-SZÖRÉNYI *(a bejárat mellől)* Innen te már se-ho-vá!

Ottó 2 megadja magát

SURÁNYI *(K. Marosnak)* Kötszert, megsebesült. *(Hörömpőnek)* Motozd meg.

Jön Mérő és Dimitrov

Jelentem, hogy a behatolókat visszavertük, ezt a banditát pedig elfogtuk.

MÉRŐ Ügyes vagy, Gyuri. A kaput megerősítettétek?

HÖRÖMPŐ Meg. Bezártam, és a testemmel védem.

SURÁNYI *(megböki Ottó 2-t)* A papírokat.

DIMITROV *(Ottó 2 szemébe néz)* Ottó?!

OTTÓ 2 Másik Ottó.

MÉRŐ *(egy piros-fehér-zöld csíkos kartonlapot lobogtat a fogoly orra előtt)*

Szóval hol kapta ezt a cetlit?

OTTÓ 2 Azt,

Uram, a nyolcadik kerületi Kapitányságon.

	Magyarigazolvány...
MÉRŐ	Ezzel járnak a nyolcker jópofái. –
SURÁNYI	Ki szignálta?
DIMITROV	Az áruló Kopácsi.
SURÁNYI	Kopácsi átállt. Most már semmi kétség.
DIMITROV	Piros-fehér-zöld itt és ott – de két nép.
SURÁNYI	Melyik karton a jobbik Magyarország?
DIMITROV	<i>(évődve Ottó 2-nek)</i>
MÉRŐ	Szóval maga szabályos nemzetőr.
OTTÓ 2	Elárulná, hogy mit keresnek itt?
	Nem mit, hanem kit... Vagy még pontosabban:
	Kiket... Ártatlan fiatalokat.
	A hír kering a téren, mint a járőr,
	És azt suttogja: „Szabadítsatok ki!”
	A félholtak házába hív a jajszó:
	A föld hullámszik, hallom, kong a padló,
	Kopogtatnak, a falat rengetik...
	Ahová kintről nem hatol tekintet,
	A bö-bö-börtönváros végbelében – itt ni! –:
	<i>(A padlót döngeti a bakancsa sarkával)</i>
	Egyetlen ajtót kell csupán kinyitni,
	Hogy kiszabadítsuk a mieinket.
SURÁNYI	Jó vicc. Ti honnan szabadultatok?...
OTTÓ 2	<i>(rendületlenül, de a „börtön” szónál mindig dadogva)</i>
	Háromszoros gyűrű keríti körbe
	A házat. Élve nem juthat ki senki;
	Egy harcos jut majd minden bö-bö-börtönörre,
	S a hóhéroknak meg fogunk fizetni.
DIMITROV	<i>(miközben bekötözi Ottó 2 fejébét)</i>
OTTÓ 2	Ha egyet is találsz, állom a cechet.
	Szerjózsa elment... Biztató a helyzet,
	Egyes-egyedül ez a ház veszélyes.
	Ha bent leszünk, a főváros miénk lesz,
	S akié Budapest, azé az ország...
	Ma törvényt ül a szabad akarat.
	A maguktól behajtandó adósság:
	Az összes lélek itt a föld alatt.
DIMITROV	Na most behajtotok vagy megfizettek?!

A beszéd végére Dimitrov pólyája fokozatosan beborítja Ottó 2 fejét, aki elnémul, és múmiaszerűen megmerevedik

MÉRŐ *(leinti a szónokot)* Jó. Majd ha béke lesz, beszélgetünk.
(Átadja Surányinak az igazolványt) Zárjátok a kazánházba. Később eldöntjük, mi legyen vele. Háromig se számolok, és háromszor török ránk az ajtót... Mit ad isten, most már foglyunk is van, akit ki lehet szabadítani... Surányi, a védelem készüljön föl a támadás visszaverésére. Szedjétek össze magatokat.

Ottó 2-t elvezetik. Mind el. Jön a Szóvivő

A SZÓVIVŐ

Jön egy habos képű fiatalember,
Kezében ott az első számú gránát...
A ház urának intenie sem kell:
Az őrség máris kiüríti tárát.
Ki kezdte, kérdezik majd nemsokára
A főnökeik, és színt vall a gárda...
A törtéteknek túl sok a tanúja,
Aki a kezdetet meséli újra:
Az egyik tarol, a másik becsődöl,
S a győztes mondja meg, ki lőtt először. (El)

13. jelenet

Kassza

A gazdasági osztály a negyedik emeleten. Varjas megtölti az iratmegsemmisítőt, Garami bankjegyeket csomagol egy barna zacskóba, aztán bezárja a páncélszekrény ajtaját. Az iratmegsemmisítő ritmikus csattogása. A bejárat előtt Kollár posztol

VARJAS

Ha nincsen lista, akkor nem is volt... Csak vigyázat:
Nem szervezünk, ha nem kell, munkásmilíciákat.

GARAMI

A százezer forint a bizalmi munka bére;
Vagyis mindannyiunké... Közel a fizetésnap.

VARJAS

A pénzt s az ép eszünket átmentjük elsejére...

GARAMI

Mert én a kassza, te pedig az ész vagy.

VARJAS

Felét őrizze páncél, felét a dossziéba:
Sokan fogják keresni, de nem lesz könnyű préda.

Mindketten el

KOLLÁR (*bepillant az irodába*) És én a kasszát őrzöm rendületlen

Egy-két-há'... húsz forinttal a zsebemben. (*Kiköp*)

14. jelenet

Tűz

Szoba a ház első emeletén, a színház felé eső szárnyban. Gyurica és Rakacza a reggeli lángosukat fogyasztják. Az asztalon háttal lefelé fektetett kártyalapok

GYURICA (*lángosáról az ölébe csöppen a tejfől*) Szépen megtiszteljük ezt az új ruhát! Úgy nézek ki, mint a kismalac. (*Itt-ott ránt egyet a zubbonyon*) Kicsit szűk.

RAKACZA (*le-fől járkal a szobában*) Nem volt idő, hogy úriszabót hívjunk hozzád.

GYURICA Csak a sapka jó. A sapkarózsa meg stimmel.

RAKACZA Az enyéim kicsi. Úgy szorít, mintha abroncsba fogták volna a fejem. *(Ledobja a sapkáját)*

GYURICA *(fölvesszi a lapjait az asztalról, ultizni kezdenek)* Kismagánügy, Rakacza. Amúgy meg, ahogy mondják, új ruha, régi szív. *(Zsebéből üveget húz elő)* A rum a reggeli teánkhoz. Meglovasítottam a konyháról... Van még benne. Kérsz?

RAKACZA Tök alsóra nem húzunk zöld ász.

GYURICA Ez igen. Egy mesterlövész tudja, hol a határ. Én viszont ragaszkodom a célzóvizemhez. *(Meghúzza az üveget)*

RAKACZA Mutasd csak, nem remeg a kezed?

GYURICA *(önérzetesen)* Dehogyan remeg. *(Mindkét karját kinyújtja, úgy jár körbe a szobában)* A lónak a faszát remeg.

RAKACZA Elég volt, tedd már le! Tisztára úgy nézel ki, mint egy holdkóros.

GYURICA Voltam én már minden. Csak holdkóros meg akasztott ember nem voltam még.

Gránátrobbanás, majd lövöldözés hangja az előcsarnokból

Mi a fene.

RAKACZA Elkezdődött.

SZLUKA *(jön)* Bent voltak, de kivertük őket. Riadó!

RAKACZA Szerinted van annyi vér a pucájukban, hogy megostromolják a házat?

GYURICA Ha egyszer bemerészkedtek, másodszer is be mernek jönni, tiszta sor, nem?

SZLUKA Hát itt bármi van, csak tiszta sor sincs. Ne tudd meg, micsoda kavarodás volt a portán... Hirtelenében azt se tudtuk, ki kivel van.

RAKACZA És aztán?

SZLUKA Fogadjistent mondtunk az adjonistenre... Egyet megfogtunk, de kettőt ők is elkapnak közülünk. Nem tudom, mire vártunk idáig. Miért kellett azt a kibaszott kaput nyitva hagyni nekik. *(El)*

RAKACZA Hiszen tudod, ha tárgyalni akartak volna...

GYURICA Tárgyalni, aha. Mer' biztos!... Azt akarnak ezek, tárgyalni, pont azt. *(Kinyitja az ablakot)* A kurva huzat. *(Köp egyet, majd ingujjal dörzsölgeti a szemét)*

Kíntről kiabálás

RAKACZA *(az ablakhoz lép)* A szemedre vigyázz, azzal még céloznod kell.

GYURICA Mit látsz odakint?

RAKACZA Nagy a nyüzsgés.

GYURICA Hány embert fogtunk?

RAKACZA Egyetlenegy.

GYURICA És hány embert fogtak ők?

RAKACZA *(megáll az ablak előtt)* Várj, most számolom... Egy-kettő-három... A fűtővel együtt.

Meg a három igazi rendőr... Hatot. Hát nem éppen gancegál.

GYURICA És mi a pálya?

RAKACZA *(homlokát az ablaküvegnek támasztja)* A színház előtt vannak. Mindegyiknek fönt van a keze. Sorba állítják őket... Arccal felénk. De várj csak!

GYURICA Mi van?

RAKACZA Nem hiszem el!

GYURICA Mit nem hiszel, mondd már!

RAKACZA Berczi és Sótér...

GYURICA Mi van velük?

RAKACZA Az ő kezük nincs fent.

GYURICA Na és?

RAKACZA Kiválnak a többiek közül... Pucolnak az Erkel felé.

GYURICA Na most mondd meg! (*Fölugrik, és az ablakhoz rohan*) A kurva anyjukat! Ezek átálltak.

RAKACZA Az is elég súlyos ügy, ha csak kiszálltak a csapatból. Mert így is, úgy is árulók.

Kintről megint kiabálás hallatszik

JUTASI Adjátok meg magatokat! Ha nem, a foglyokat kivégezzük! –

GYURICA (*zsebéből két narancsot vesz elő, és az egyiket átnyújtja Rakaczának*) Itt az ideje, hogy mi kezdeményezzünk. Ha szólok, löni fogsz.

RAKACZA Nem kaptunk tűzparancsot. Mi vagy te, a megmondó ember?

GYURICA Nem, édesapám, én csak a rangidős vagyok. És ezt nem hagyom annyiban. Testvér, vágod már?

RAKACZA Ezt a kettőt leszedjük... És aztán? Aztán mi lesz?

GYURICA Lövéssem sincs, baszd meg, lesz valahogy, biztosan. A magam dolgát tudom.

RAKACZA És mi a te dolgod?

GYURICA (*fogja a narancsát, és Rakacza felé gurítja*) Csak annyi, hogy pontos legyek. Teli-találat legyen minden egyes lövésemmel. Akkor vagyok tökéletes.

Gyurica és Rakacza fölveszik a puskájukat, céloznak, majd két puskadurranás

15. jelenet Célmező

A színház előtt. A sebesült Berczi az épület mögé vonszolja magát, Sótér csak a színház lépcsőjéig jut el

A SZÓVIVŐ (*jön*)

Ismétlem, hölgyeim és uraim,
Egyetlen házunk, egyetlen terünk van...
(*Rosszallóan pillant Bercziékre*)
Tiszta tájból így lesz vérmező:
Támadásba lép a védelem;
S két golyó megül a célmező
Közepében, rezzenéstelen.

Sötét

MÁSODIK FELVONÁS

1. jelenet Csigaház

A színház bejárati lépcsőjén a sebesült Sótér hever. Jön a Kisfiú és a Kislány, akik közrefogják Sótért, mintha egy csigaházat nézegetnének. A háttérből odalép hozzájuk a baseballsapkás Szóvivő, és lefényképezi őket

KISFIÚ *(megkopogtatja Sótér koponyáját)* Csigaház. Nincs benne semmi, üres.

KISLÁNY De van, láttam. Csak megijesztetted, és elbújt.

KISFIÚ Akkor hagyjuk békén, várjuk meg, amíg magától előjön.

KISLÁNY, KISFIÚ *(hátrébb húzódnak, és énekelni kezdenek)*

Csigabiga, told ki szarvadat!

Ha nem tolod, összetöröm házadat.

Meszena, Tilinkó és Beszkártos érkeznek a Bezerédi utca felől

MESZENA *(föllemeli Sótért, és a lábánál fogva vonszolja a pártház felé)* Sipirc. Nem mondom még egyszer, húzzatok innen.

Kisfiú és Kislány el. Társaság élén jön Bakator, nyomában a nyalókat szopogató Mocsári és a szájától a füléig sebhelyes arcú, rágógumizó Rideg

TILINKÓ Itt jön Bakator a nyolcból... Hinnye, micsoda szedett-vedett társaság.

MESZENA Merre jártál?

BAKATOR Toboroztam a Teleki téren.

BESZKÁRTOS A csapatod is olyan ócska, mint a dumád.

RIDEG Mit mondott?

MOCSÁRI *(kivesz a zsebéből egy vöröskeresztes karszalagot, és fölveszi)* Azt, hogy jócskán elegen vagyunk... Jó csávók vagyunk vagy valami ilyesmit.

A SZÓVIVŐ *(mintha névsorolvasást tartana)*

Keleti emberek a Keletinél

És egy köpésre innen a Teleki tér

A nyalókás, aki csalódást okoz

És a kalauz, aki magába' morog

Hesszelős nepperek és seftelős gengszterek

Kimenni erre, ha az este jön, nem szeretsz

MESZENA Jelszót.

BAKATOR Holnap virrad, holnap győzünk, holnap hajnalodik.

MESZENA Ma van az a holnap, édesapám, le vagy maradva. Ez az éjszakai szöveg, a nap-pali jelszót kérem.

BAKATOR Sűgjon valaki.

TILINKÓ *(sűg)* Súlyom.

MESZENA A falábamra esküszöm, hogy aki közületek gyáva, vagy harc közben szökni próbál, azt magam lövöm le.

TILINKÓ Vágjál már jó képet, dolgozik a fotós úr.

A Szóvivő fényképezi őket. Jön Nikkel Jutasival, Juhással és Gróffal, mögöttük, kissé lemaradva Szigeti. A két csapat fitymálva méregeti egymást

MESZENA (*irigykedve*) Akkora udvartartása van, mint egy kozák atamának.

NIKKEL
 Hogy kékek vagy zöldek, nem firtatom.
 Az elvtársaknak nincsen irgalom;
 Mind el fog dőlni kékre-zöldre verve,
 Ki ezt a szép országot tönkretette,
 S a nap delére győztesek leszünk majd...
 Előre mind. Aki magyar, velünk tart.
 Ezt már láttam.

MESZENA

SZIGETI

Csikágói vagány,
 Fenegyerek, de a legkomolyabbik...
 Tudod, afféle túlélő típus.
 Családja elpusztult, de ő merész volt,
 S a munkaszolgálatból megszökött.

A SZÓVIVŐ (*Jutasira mutat*)

SZIGETI (*Nikkelre mutat*)

Itt áll egy régi kisnyilas mögött.
 Műszerész, többszörös sztahanovista;
 De most a történelmet alakítja...

MESZENA

SZIGETI (*előkelően elhatárolódik*)

Ahogy én is.
 Ragyogása van,
 És lelkesedése határtalan...

A SZÓVIVŐ

Tegnap nézeteit lecserélte,
 És dupla szaltóval került az élre.

GRÓF

JUHÁSZ

GRÓF

JUHÁSZ

MESZENA

JUTASI

A SZÓVIVŐ

A békebeli normák elavultak...
 Acélizmokkal építi az újat.
 Háromszáz százalékot teljesített.
 Büszkén vezet ma győzelemre minket.
 Talán szajrét szeretne a miénkből?
 Csak információt néhány pribéktől.

JUHÁSZ

GRÓF

JUTASI

Az élbolyba törekszik, bármi áron:
 Itt az idő, hogy karriert csináljon.
 Óérte csúnya életünket adnánk.
 Csak órá hallgassunk, mert ő a gazdánk.
 Mi úgy vagyunk, akár egy nagy család.
 Mi vagyunk a Baross Köztársaság.

Nikkelék Szigetivel együtt elvonulnak a Kenyérmező utca felé

2. jelenet Barikád

Meszena csapata fölszedett kockakövekből épít barikádot a Luther utca felőli sarkon. A vöröskezes karszalagos Mocsári és Bakator fölemelik a sebesült Sótért, letérdeltetik maguk elé, mint az iszlám terroristák a túszaikat, és a testével fedezik a golyószórót. A Szóvivő fényt mér Sótér zubbonyán

A SZÓVIVŐ

Most jók a fények. Cselekedni kéne,
A fürge pillanatot át ne lépje
A függénél is függőbb pillanat...

BESZKÁRTOS, RIDEG (*a Szóvivőnek*) Na tűzzél el innen, mielőtt kigyullad neked az örök világosság.

A Szóvivő sietve el

MOCSÁRI (*Sótérre mutat*) Ennél jobb fedezéket aligha találtunk volna.

MESZENA Kapóra jöttél, kisávós.

MOCSÁRI A golyónak egyre megy, kockakő vagy kockafej... Az egyikről lepattan, a másik elnyeli.

MESZENA (*főlnéz az ablakokra*) Halálpontosan kell célozniuk, ha nem szeretnék kilyukasztani a csicskájukat.

TILINKÓ Vagy megtanulnak kacskaringósan lőni...

SÓTÉR Itt a posztom.

MOCSÁRI Mit dünnyög ez a szerencsétlen?

MESZENA (*Sótérnak*) Mi a neved?

SÓTÉR Sótér.

BAKATOR Nem, barátocskám. Tenedek az a neved, hogy homokzsák. Homokzsák, oké? Elfekszel szépen két tűz között, és te leszel a golyófogó.

RIDEG Hasalj!

A párházból érkező első lövés könnyen megsebzí Mocsárit, aki patetikusan széttárja a karját, és hátrazuhan. A helyébe Meszена áll

MESZENA (*a kövek mögül felállva kiált*)

Hát hogyha ez kell nektek, akkor itt van.
(*Megragadja Sótér gallérját*)

BESZKÁRTOS (*a barikád mögé kúszik*)

Ávós mint élő pajzs?

MESZENA (*közvetlen közletről fejbe lövi Sótért*) Most már halott.

Hé, Mérő Endre, gyere ki a hóra!

Hé, bújjatok ki, házörző kutyák!

A felkelők sortűzet adnak le a párház homlokzatára, majd fától fáig szökellve megindulnak előre

3. jelenet Segítség!

Üvegcsörömpölés. A párház telefonközpontja az első golyók becsapódása után. Mérő, Surányi, Pulitzer, Garami, Csonkáné, Pócs

MÉRŐ (*óvatosan kipillant az ablakon*)

Én láttam már ilyen élősövényt...

És egyszer csak megmozdulnak a bokrok,

És lassan lelépnek a kocsiútra,

És rajvonalba közelítenek.

- SURÁNYI (*a telefonnál*)
 Hogy hányan? Óvatos becslés szerint is
 Körülbelül másfél ezren lehetnek.
 Sebesülés? Nincs. Egyelőre rendben.
 Kezd elharapózni a tüzelés.
 Ismétlem, azonnali segítséget...
 Hát szálljanak ki, tisztítsák meg gyorsan
 A Rákóczi utat, de legelőször
 A színházat, hemzseg a felkelőktől...
 Tessék? Mi az, hogy semmi biztatót
 Nem tud ígérni? Mondom, nincsen ágyúnk...
 A túlerővel szemben nem sokáig...
 Az ales?
- MÉRŐ
 SURÁNYI Fenét, az ügyeletes tiszt.
 MÉRŐ Mit mond?
 SURÁNYI Minden egységük harcban áll.
 Védjük magunkat úgy, ahogy lehet,
 És cselekedjünk úgy, ahogy mi jónak
 Látjuk. Saját belátásunk szerint...
- PULITZER (*a telefonnál*)
 Segítséget nem tudnak küldeni...
 Tessék?! Próbáljunk egyezsége jutni
 A támadókkal? Ne humorizáljon.
- CSONKÁNÉ (*a telefonnál*)
 GARAMI (*mintha halandzsát hadarna*)
 A hívott számon előfizető nincs.
 Kopácsi nem küldhet rendőröket...
 A helyzet még jobban elmérgesedne...
 Egy esetleges provokáció
 Alkalmat kínál majd a t á v o z ó k n a k,
 Hogy villámgyorsan visszatérjenek... Hm?
 Na mondja már.
- CSONKÁNÉ (*telefonnal a kezében jön*)
 A HM-től. Csupán
 Annyit közöltek, abban az esetben
 Küldhetnek hathatós támogatást, ha
 Mérő elvtársé lesz a felelősség...
 Lőhetnek-e a támadók közé?
- PÓCS (*átveszi a kagylót, ordít*)
 Ne... Itt Pócs Péter tüzér ezredes.
 Ember, ez abszurdum! Megáll az ész.
 A pártbizottság adjon utasítást,
 Lőhetnek-e a katonák avagy sem?!
- MÉRŐ
 Mert én olyan bevállalós vagyok.
 (*Átveszi a kagylót*)
 A pártház harcol és védekezik,
 De nem hárulhat ránk a felelősség...
 (*Félre*)
 Hogy még ezért is én tartsam a hátam.
 Hogy minden énrajtam van, úgy unom.

Odaát leteszik a kagylót

Följebbvalóival tudatja, aztán
Visszahív.
Arra kíváncsi vagyok.
Hát odafönt mindenki impotens?
Mit vállaltam, amikor bent maradtam?!

CSONKÁNÉ
PULITZER
CSONKÁNÉ (*tenyerébe temeti az arcát*)
MÉRŐ (*fölvész egy másik telefont*)
MÉRŐ. Azonnali intézkedést.
Asszonyok, gyerekek vannak velünk...
Ha elfoglalják ezt a házat, annak
Rendkívül súlyos politikai
Következményei lehetnek... A
Támadók makacssága azt mutatja,
Hogy nagy leszámolásra készülődnek.
PÓCS (*lecsapja a kagylót*)
Aki bent van, tőletek megdögölhet. (*El*)

4. jelenet A spanyol

Udvari szoba. Esztena, Pócs

PÓCS
ESZTENA
PÓCS
ESZTENA
PÓCS
ESZTENA
PÓCS
ESZTENA
PÓCS
ESZTENA
PÓCS
ESZTENA
PÓCS
ESZTENA
PÓCS

Te megbízol Mérőben?
Hát, szeretnék...
És mit tudsz róla?
Nem sokat.
Soroljam?
Először is, tizenhat évesen még
Analfabéta volt...
Rebesgetik;
De láthatod, ledolgozta a hátrányt.
Na persze, mert karrierista stréber.
Úgy kezdődött, hogy valahol Szabolcsban
Szódavizet szállított a tanyákra,
Targoncáját egy rossz kis gebe húzta...
Ebben nem látok semmi kínosat.
Tudod, bejárta Libanont meg Szíriát,
És ki tudja, kinek a kémje volt...
Most, kérlek szépen: négy nyelvet beszél.
Hát az csak nem baj.
Hé, nyugaton élt...
Világot látott, és azért irigyled.
Ezt jobb, ha meg se hallom, Pistikém. – Nézd,
A spanyol múltja tisztázatlan: egy.
Az antwerpeni élete homályos;
Ez máris kettő, és a harmadik pont:
Párizsban fűvel-fával összejárt...

ESZTENA Az ellenállókkal...
 PÓCS Baráti arcát
 Mutatva ügyködött – mindenki ellen.
 Okosan helyezkedik. Most például
 A kormány híve...

ESZTENA Melyiké?
 PÓCS Ezé.
 Nemrég még úgy kelt, úgy feküdt le, hogy
 Bármikor jöhet a fekete autó...
 Várólistán volt?

ESZTENA Mint spanyol? Mi az hogy...
 PÓCS Nézd, Endre munkásarisztokrata.
 Még ő panaszkodott a parlamentben:
 Az üzemekben rossz a hangulat,
 Meg hogy zuhant az életszínvonal,
 Akár zendülés is lehet a vége...
 „Vannak hibák. Mérő elvtárs, megoldjuk.”
 Törvényesség!... De hogy így, de hogy úgy...
 Most lubickol a gyorsan jött derűben.
 Milyen derűben? Szétlövik a házat!...
 Hiába kéri, nem jön a segítség.
 A kormány sem bízik meg benne.

ESZTENA Persze.
 PÓCS Egy harmadik kormányról álmodik,
 Amelyben ő az új belügyminiszter.
 Bármit csinál, neked sehogyan se jó...
 Elég volt már a jóból. Ne kavargál.
 Én ne kavargak?... Semmi köze ahhoz,
 Amit magáról állít... Forradalmár!...
 Ilyen egy hivatásos forradalmár!
 Míg tart az ostrom, föladásra készül:
 A káoszból húz hasznót, és a házat
 Szép lassan, fű alatt átjátssza majd
 A lázadók kezére.

A légnymás kettérepeszi az ajtót. A helyén bekúszik Tábori

TÁBORI Hülyeség.
 ESZTENA (Pócsnak) Mi lesz? Elmondjuk Klárinak, mi volna
 Megoldás?

PÓCS Katonai diktatúra.
 ESZTENA (magyarázatképpen a felféhr Táborinak)
 Szívem, mi puccsra készültünk.

TÁBORI De durva.
 ESZTENA Mi durva? Hogy nem mondta senki? Kérlek...
 Csak egy kis palotaforradalom.
 Negyvennyolc óra kellett volna, nem több,

Huncut negyvennyolc óra, régen
Rend lenne Budapesten és vidéken.
Ezek légváarak...
TÁBORI Másképp nem leszünk
ESZTENA Úrrá a káoszon.
TÁBORI Ti álmodoztok?!
ESZTENA Másképp oda a demokrácia.
TÁBORI Összvissz húszan, ha vagytok.
ESZTENA (*lemondóan Pócsra pillant*) Annyian sem.
PÓCS Ha helyreáll az összeköttetés...
TÁBORI (*Pócsnak*) Miért pont itt a házban gyülekeznek?
Ez pártház. Hogyha laktanyát csinálnak
Belőle, akkor itt bajok lehetnek...
ESZTENA Lehetnek? Vannak.
PÓCS (*Táborinak*) Ne nekünk köszönje.
Mi van, ha mégis van kazamata?...
Mérő tud róla. Mérő nem beszél.
ESZTENA Ettől a szövegtől fálnak megyek.
TÁBORI (*bizonytalanul Esztenának*)
Ha ti jönnétek, Endrével mi lenne?

Esztena hallgat

PÓCS (*szaporán*)
Őt elszigetelnénk a külvilágtól,
Akár a kormányt, a pártvezetőket...
Bekapcsolódunk, ők kikapcsolódnak,
Míg megtudjuk, ki áruló, ki nem.
TÁBORI Katonáéknál olyan egyszerű ez...
PÓCS Most úgy tesz, mintha védené a házat.
TÁBORI És amíg védi, könnyű mószerolni.
PÓCS Úgy harcol, mint a gázlónál az Ebrón...
ESZTENA Hogy?
PÓCS (*gúnyosan*) Nyílt sisakkal.
TÁBORI Ő már csak ilyen.

Becsapódás hangja. Mindnyájan a földre vetik magukat

5. jelenet Hol a helye?

*Szoba az első emeleten. Az ablakból Surányi és Borsos tüzelnek a térre. Borsos, fedezékbe húzódo-
va, a hátsó ajtó felé hátrál*

SURÁNYI Befostunk? Borsos honvéd, maga párttag?
BORSOS Hogy én. Párttag. Igen, Surányi elvtárs.

SURÁNYI Hát akkor hol a helye?
 BORSOS *(fogja a géppisztolyát, és visszalép az ablak elé)* Éppen itt.
 SUGÁR *(tölténytárat csúsztatva maga előtt, négykézláb kúszik be a szobába)*
 Itt egy tele tölténytár. Gyerekek,
 Nem kell?
 SURÁNYI *(nevet)* De kell. Mint egy falat kenyér.
 Na?
 SUGÁR Ég a nyilvántartás.
 SURÁNYI Majd eloltják.
(Kikiált a folyosóra)
 Szluka, Szörényi, hozzám.
 SUGÁR Jobb, ha ég, nem?...

Jön Szluka és Barta-Szörényi

BARTA-SZÖRÉNYI A Kenyérmező utca tűz alatt van.
 SURÁNYI A nyilvántartásban rendet csináltak.
 SUGÁR Hiszen nincs is tűzoltókészülékünk...
 SZLUKA Hátulról lőnek.
 BARTA-SZÖRÉNYI Be vagyunk kerítve.
 SURÁNYI És akkor?... Kellett nekik idejönni.
 Úgy hullanak, mint ősszel a legyek.

Mind el

6. jelenet

Fészek

Varjas szobája. Az ablakkal szemközti falon rostává lyukasztották a vakolatot a golyók. A csupa ideg Varjas a telefon mellett kuporog. A telefonnoteszét lapozgatja, telefonál

VARJAS Háy elvtárs? Én. Háy elvtárssal beszélek?...
 Írókám, mit szólsz hozzá? Ezt akartad?
 Fülelsz? Hallod a puskaropogást?
 A tiszta forradalom... Ki sütötte
 Ki az egészet, hogyha nem ti, írók?...
 Kik hóbörögtek a Petőfi Körben?!
 Mi? Nem helyesled? Hogyhogy nem helyesled,
 Ha munkátok gyümölcse?! Gratulálok.
(Lecsapja)
 A Fészekben terveztétek ki az egészet.
 A Fészek klubban pezsgőztetek...
(Föhláll) A
 Fészkes fenébe mentek volna inkább. *(El)*

7. jelenet

Ilyen olcsón nem ússzák meg

A védők tüzétől már jócskán ragyavert színház mögött Mocsári kekszet, csokoládét, citromot, üdítőitalokat osztogat egy furgonról. Szigeti bekap egy nápolyit, Rideg dugig megtölti a zsebeit

MOCSÁRI Na mi van, üzletet akarsz nyitni, öcskös?
 RIDEG *(tele szájjal)* Jól jön az. Hol van még a nap vége?...
 MOCSÁRI Magyar ember evés közben nem beszél.

A Luther utca felől puskával a kézben jön Galóca és a nemzetiszínű karszalagos Hofmeiszter

RIDEG Te honnan?
 GALÓCA Oroszlány... Tetszik tudni, a büntiből.
 MOCSÁRI Szintén sittes vagy, testvér?
 GALÓCA *(kezét nyújtja)* Neked csak Galóca.
 MOCSÁRI Mit csináltál, mi a profilod?
 GALÓCA Főleg vagyonellenes... Szenet bányásztam, jutott haza is. Most szabadultunk a buli alatt. *(Lemezteleníti a hasát)* Azok a degenerált ávosok megkínóztak. Ezeket a hegeket nézd... Velem mosatták föl a reterátot, kikészítettek teljesen. És látod, fiam, most is ölik a népet.
 MOCSÁRI A tetkód honnan van?
 GALÓCA Honnan, hát Aszódról.
 SZIGETI Karrier a javából. *(A tetoválásokat nézegeti)* Ezt már ismerjük: kígyóbüvölőnő. Ceylon, kis hajóval, megjárja. Sanghaj, meg a horgony a kikötőből. Oran, egy helyes kis pálmafával... Mint a vignetták a bőrrönd oldalán. Itt mind jártál?... Csillagos-sávós lobogó: „USA fia.” „Hit, remény, szeretet.” Aha. „Bosszú és végzet.” Most akkor válassz. *(Félre)*

Ó, emberség! A lárva döntse már el,
 Szeret vagy nem szeret... Hát nem igaz?!

GALÓCA *(az ágyékára bök)* Ha ezt látnád.
 SZIGETI Miért, mi van odaírva?
 GALÓCA Vitéz.

Derültség

SZIGETI *(Hofmeiszternek)* Hát te, kisapa?
 HOFMEISZTER *(kihúzza magát)* Corvin köz, hatos raj.
 SZIGETI Húha, szervezett munkás a téren.
 HOFMEISZTER Jövök Nagymarosról, oszt' benézek az Oktogonra, mi van ott. Hát mit tesz isten, épp a corvinisták ellenőriznek valami tisztet, cibálják kifele a Pobjedából... Én kaptam meg a Mauserét, tokkal-vonóval együtt. Hát így.
 GALÓCA *(megböki Hofmeiszter deréksziját)* Nemzetőr... Póttára is van. Hogy oda ne rohanjak.
 HOFMEISZTER Figyelj csak, mi ez a történet, hogy föld alatti börtön van bent?
 SZIGETI Abszolút ostobaság.
 HOFMEISZTER Na jó, de akkor miért pont ezt a házat ostromolják?

SZIGETI (*fojtott hangon Hofmeiszternek*) Tudod, tömeghisztéria. Abból lett ez az egész fölhajtás, hogy a pesti PB felhívást közölt a rádióban, hogy a volt partizánok, régi illegálisok fogjanak fegyvert, alakítsanak munkásmilíciákat. Na, ezzel sikerült is fölpiskálni a népet. Emiatt hiszik ezek a szédült marhák...

Mocsári fenyegetően odadugja a fejét Szigetihez

Elnézést, ezért föltételezik a szabadságharcosok, hogy rejtett arzenál van a mélyben, titkos fogház, kazamaták, istenharagja!

RIDEG A kékek őrzik, nem mindegy, mi van bent?

MOCSÁRI A fele kék, a fele zöld. Meglátod, mielőtt bejutnánk, egymás torkának ugranak.

HOFMEISZTER A kékek őrzik?

Jön Gróf és Juhász

JUHÁSZ Szevasz, bajtárs. Hát nem is az Üdvhadsereg... Az államvédelmet pedig föloszlatták. Vagyis ha nem engedelmeskednek a határozatnak, szét kell verni a csirkefogókat.

MOCSÁRI Úgy van, ripityára verni, úgy van!... A régi gárda ez, csak új imiddzsel.

GALÓCA (*hüppög*) Gyilkolják a magyarokat, ütik és gyötrik, éheztetik a foglyaikat! Ezek miatt lettem én az utca rongya. Hát érdemes így élni?

SZIGETI (*félre*)

Hogy vonakodva bár, de létezel,

Az is csak ellened szól, kisfiam.

MOCSÁRI Azt gondolják, ha rendőrruhába bújnak, szép simán átjátszhatják magukat?

GRÓF Hohó, ilyen olcsón nem ússzák meg!

JUHÁSZ Amikor a metrót építették, ide is fúrtak egy leágazást... Akkor lépnek le, amikor akarnak, érted.

GRÓF Metró, na abból is mi lett... Tessék elállni az útjukat.

RIDEG Mégis túrhetetlen, hogy hatszáz állig fölfegyverzett ávos tanyázzon a város közepén, és szabadon garázdálkodjon, sündisznóállásból lövöldözzön, mintha a csatatéren volnának.

SZIGETI Hatszáz, nincs ez annyi. Lefogadom, még száz se.

GRÓF Akkor honnan a fenéből van itt ekkora potenciál? Tucatjával terítik le a gyanútlan, békés járókelőket, mint a marhákat a vágóhídon.

MOCSÁRI Ja, mert azok se hülyék, húztak már meg ravaszt. Tudják, hogy az életükért küzdenek.

Jön Beszkártos, mögötte a mosolygó Nikkel

SZIGETI (*odalep a puskája závarzatával kínlódo Beszkártoshoz*) Mi van, mester, mit csinál? Segíthetek?

BESZKÁRTOS (*barátságatlanul*) Menjen innen, mert szétlövöm.

NIKKEL (*megáll a művészbejáró mögött*)

Zúdulj, sortűz, mint egy ostorcsapás a

Hazugságyár hatalmas homlokára...

Visszhangot verve itt a pesti téren,

Hirdesd, hogy végre lábra állt a népem.

Mind el

8. jelenet No pasaran

A pártház második emeleti folyosója. A fegyvertelen Mérő és Pócs azokat a szobákat járják végig, ahol a védők foglalnak helyet

PÓCS Nézd csak: mélyebben csap be a golyó, mint
Az ablakpárkány szintje... Jól tudod,
Hogy mit jelent ez.

MÉRŐ Nemcsak odalentről

Köpködnek, hanem odafönről is...

PÓCS Jobbról is és balról is lázadók.
Övék a téren minden magasabb ház,
Meg a torony a Fiumei úton.

MÉRŐ A piros ház? A munkásbiztosító...

PÓCS Az is dugig megtelt békétlenekkel...

Onnan lőnek, a tizenhetedikről.

MÉRŐ *(kidugja a fejét az ablak mögül)*

Így biztosítják a munkásokat?

PÓCS *(behúzódik egy asztal alá)*

Magadnál vagy? Óvatosabban, el
Az ablaktól. Az utcai szobák
Be vannak löve mind egy szálig.

MÉRŐ *(lepillant Pócsra)* Onnan

Bajosan látok bármit, Petikém.

PÓCS *(elhúzza Mérőt az ablaktól)*

Hé...

MÉRŐ Amelyik lövedéknek az ember

A hangját hallja, az már messze jár.

A földön kúszva tovább, ablaktól ablakig. Gyurica és Rakacza szobája

PÓCS Nekünk nem árt a tűz. A kintiek csak
Tűvel szurkálják az önérzetünket;
S nekünk addig jó, míg fejünk fölött
A géppisztolyok kelepelnek egyre,
S tucatszám vannak ilyen katonáink.
(Gyuricának) Mesélj.

GYURICA *(a golyószóró mögül)* Megülök itt, mint egy mogul,

S megküldöm őket ólommal.

PÓCS *(Rakaczának)* Komoly vagy...

(Mérőnek)

Műtéti pontossággal eltalálta.

RAKACZA És még egy.

MÉRŐ Úgy van... Nem hagyjuk magunkat.

Nem engeditek őket túl közel.

PÓCS (*kimutatva a tέρre, Rakacának*)

Az utánpótlást akadályozod.

GYURICA

Sokat kell várni a fiúkra?...

RAKACZA

Többet,

Mint ami az időnkéből kitelik.

MÉRŐ

Menj már. Csak egy-két óra. Mert a kormány
Nem fogja túrni, hogy a pártbizottság...

PÓCS (*átnyújt egy tele tárat Gyuricának*)

Ezt oszd be, Gergő.

(*Átnyújt egy kézigránátot Rakacának*)

Ezt pedig szorozd meg.

MÉRŐ

Akármeddig kitartunk.

GYURICA (*vigyorog*)

No para.

MÉRŐ

Azt mondták, mindent el fognak követni...

Hamarosan segítség érkezik.

PÓCS

Úgy ígérünk, ahogy nekünk ígérnek...

MÉRŐ

Minden rendben lesz. Fél napon belül.

Már el is indult az erősítés.

Csak három-négy óráig tartatok ki.

PÓCS (*félre*)

Ki vállal mindezért garanciát?

Egy udvari szoba ajtaja kinyílik, és Tábori dugja ki rajta a fejét. Mérőhöz fordul

TÁBORI

Ne szólj... Egymás mellett némán elúszunk,

Mint aranyhalak az akváriumban...

A remény hal meg utoljára, nem?

(*Becsukja az ajtót*)

Mérő elképedve néz utána. A szobába érnek, ahol Szluka és Hörömpő harcolnak

MÉRŐ (*összeszedi magát*) Nem olyan kemény meló ez, fiúk. (*Szlukának*) Te, hogy tartod
azt a puskát, amikor lősz? Rossz rád nézni.

SZLUKA (*vállhoz szorítja a fegyverét. Gépiesen*) Így.

MÉRŐ Miért nem fekszel le a padlóra, hm? Akkor nem kell tartanod... Na látod, nem
olyan nagy tudomány.

PÓCS Megy ez... Te mikor fogtál utoljára fegyvert, Bandi bácsi?

MÉRŐ Minden hónap utolsó vasárnapján eljárunk vadászni.

PÓCS Nnna... Kit takar a többes szám?

MÉRŐ (*elveszi Szlukától a puskáját*) Egy kipróbált elvtársat... Ha puska van a vállamon,
kicsit mindig partizánnak érzem magam. Ha belegendolsz, most azok is vagyunk.

PÓCS

Ezt meg hogy érted?

MÉRŐ (*kiles a tέρre*)

Ahogy mondom, úgy.

Olyan a tér, mint hajnalban a Börzsöny:

Elnézem, hogy a rekettyék mögöl

Kidugja kis fejét az őzike,

S mikor a tisztás közepére lép,

Csak annyit mondok örömben: „Megvagy.” (*Lő*)

9. jelenet

Stigma

A színház művészbemutatója mögül Meszena és csapata tüzel a pártházra. Ottó 3, Tilinkó. Jön Nikkel, az első vonalig sétál, és kinyújtja a kezét a beugró mögül. Eltalálják, de csak könnyű sebet kap

NIKKEL Ra-ta-ta-ta. Az Isten tette rám a stigmát...
Magyarországot meg kell váltani.
Kormány, ugyan! Vájon miféle kormány?
Ki tériszonytól tart az állam ormán,
Szálljon le fönről: itt az alkalom.
A reális erő a felkelők kezében,
És minden érem egyetlen vezéren;
S a felkelőké minden hatalom.

OTTÓ 3 *(bekötözi Nikkelt)* Rá se ránts, bajtárs. Fönről lefelé mindig könnyebb, mint lentről fölfelé.

MESZENA *(összekötözött gránátköteget vág egy Kenyérmező utcai ablakba. Tilinkónak)* Törjünk előre. Te vagy legközelebb a tűzhöz.

TILINKÓ Igen, de én gyáva vagyok, te pedig bátor.

MESZENA Mintha fogyna a muníciójuk... Ez a legjobb pillanat, hogy kiröppenjünk a fészekből.

OTTÓ 3 A seregben is első lépcsős voltam, tudom, mi a harci helyzet.

MESZENA A nagy helyzet az, hogy senkit nem engedtek kinézni az ablakon. *(Célba vesz egy ablakot, és lő)* Neked is matt.

NIKKEL Minden lépésükre csak matt lehet a válasz. Míg le nem söpörjük az összes bábut, amelyik még a táblán mozog... Ottót már kétszer döntötték le, de még mindig mocorog. Tisztán látom, mi fog történni.

Ottó 3 kiugrik a fedezékből, és a Kenyérmező utcai ablakon át beugrik a házba

10. jelenet

A sétáló

A ház légópincéjében. Csonkáné, Pulitzer, Dimitrov. A sebesült Ottó 3-at Barta-Szörényi hozza be a hátán

BARTA-SZÖRÉNYI Rosszul mérte föl a távot.

CSONKÁNÉ *(Ottó 3-nak)* Honnan került maga ide?

OTTÓ 3 Kutyát sétáltattam a kapu előtt. Meglöttek a bokrok közül... és egy dühös rendőr berángatott a folyosóra.

BARTA-SZÖRÉNYI *(Pulitzernek)* Tartsák sakkban. *(El)*

CSONKÁNÉ Most kellett magának a mi házunk előtt sétálnia.

DIMITROV Ez úgy hangzik, mintha villámláskor kedve szottyanna, hogy a mezőn levegőzön.

PULITZER *(kibiztosítja a pisztolyát)* Sétáló János, na ne bolondítson már... Nem volt itt semmiféle kutyafuttatás.

DIMITROV Nem János, Ottó. Régi ismerős.

OTTÓ 3 Másik Ottó.

DIMITROV A harmadik a héten... Kidobod az ajtón, bejön az ablakon.

Dimitrov lehúzza Ottó 3-ról a nadrágját, majd az alsónadrágját. Csonkáné és Pulitzer ijedten szemlélik a látványt

SUGÁR (*darabokra hasítja fehér köpenyét*) Kötszer kéne? Itt a köpenyem.

PULITZER Még szükség lesz a köpenyére, Sugár úr.

SUGÁR Szerzek másikat.

DIMITROV (*bekötözi Ottó 3-at, majd belenyúl a levetett kabát zsebébe*) És ezek micsodák? Töltények vagy cigarettacsutkák?

CSONKÁNÉ (*Ottó 3 igazolványát lapozgatva*) Maga töltényekkel a zsebében sétált a ház előtt.

Miért van ellenünk? Látom a ruháján, látom a papírjaiból, hogy maga szegény ember, mi is munkásemberek vagyunk. Láthatja... Osztályaruló. Mondja már meg, miért lőnek bennünket?

DIMITROV A helyzet nem alkalmas az agitációra.

Az ajtóban megjelenik Eszténa, kabátjánál fogva megragadja Ottó 3-at, és kiviszi

11. jelenet Pincétől a padlásig

Eszténa kézen fogva bevezeti Ottó 3-at pártház liftjébe, majd elindítja a liftet

ESZTÉNA (*eszélős*)

A pincétől a padlásig bejárod
A házat, kérhetsz bármit, körbeviszlek.

OTTÓ 3

A genfi egyezmény szerint a foglyok
– Hangsúlyoznám – érinthetetlenek.

ESZTÉNA (*gallérjánál fogva fölemeli Ottó 3-at*)

Szoktál csajozni? Voltál már szerelmes?
A forradalmon kívül semmi sincsen?...
Azt sem tudod, hogy eszik-e vagy isszák
A nőket? Míg ott vagy a barikádon,
Nem érsz rá nőekkel henteregni, srác?
Földhöz ragadtál, mint a sültparasztok?
Röghöz ragaszt a gravitáció?

OTTÓ 3

Eresszen el. Eresszen el. De kérem.

ESZTÉNA

Vegyünk egy példát. Hogyha én az űrben,
Érted: a tökéletes súlytalanság
Állapotában...

OTTÓ 3

De ezredes úr.

ESZTÉNA

...Egy liftben emelkedem fölfelé,
És gyorsuló mozgással ráadásul,

Világos, mi következik... Csak az, hogy
 A tehetetlenség miatt a lábam
 Az égi lift padlójához tapad,
 És amit a kezemből eleresztek,
 Az szintén a lift feneké felé tart.
(Elereszi Ottó 3-at)
 A fogolykínzásért majd megfizet.

OTTÓ 3

A lift elindul lefelé

ESZTENA *(megcsípi Ottó 3-at)* Te késeket fensz, bosszúért lihegsz?...
 Ja, te egyszerűen csak hülye vagy.
 OTTÓ 3 Aú.
 ESZTENA Tudlak sajnálni.
 OTTÓ 3 Jaj, de fáj.

A lift megáll a pinceszinten, ajtaja kinyílik

ESZTENA *(berúgja Ottót a pincébe)*
 Nem látod? Nincsenek kazamaták.
 Nem látod, forradalmár, nincs titok.
 Csak vesztegeted a drága idődet. *(El)*

12. jelenet Kicsi nővér

A második emeleten. Eszténa üveges tekintettel mered a térre. A lóállásban Hörömpő és Dede. A ház belövését kap, és a védők nyakába vakolat zúdul. Jön Dimitrov, majd Tábóri

DIMITROV Bravó, ágyújuk is van.
 HÖRÖMPŐ Telement
 A szám, a szemem.
 DEDE Phúú, jó lenne élve
 Maradni és megúszni.
 HÖRÖMPŐ De milyen jó.
 ESZTENA *(harciasan)* Mostantól csak célzott lövést adunk le,
 De az aztán gyilkos golyó legyen.
 A cél a látható ember.
 DIMITROV *(Dedének, Esztenára mutatva)* Mi lelte?
 DEDE Hát, bepöccent a kintiekre.
 DIMITROV Nem,
 Ő nem „pöccen be”... Az idegei
 Mondták föl a szolgálatot. Talán,
 Talán ha maguk is fölmondanák...

DEDE Mit?
 DIMITROV A szolgálatot.
 DEDE Na ne.
 DIMITROV Ez így jobb?
 ESZTENA (*félre*) Egy jelszó és egy fegyverdörrenés...
 Most, tájékozva egész életemtől
 Halálosztó szeretnék lenni, és
 Szeretném minden indulatomat
 A térre lőni... És ez tébolyító.
 Mikor én ízig-vérig jó vagyok...
 HÖRÖMPŐ (*kinéz az ablakon*) Hová olyan sebesen, kicsi nővér?
 (*Ló, aztán Esztenára néz*)
 Szóljon rám, mondja azt, hogy: „Állj! Elég volt!”
 De nem mond semmit.
 DIMITROV (*kinéz, látja az eredményt*) Mit művelt maga?
 ESZTENA (*hidegen*) Lelőtt egy mentőnővért.
 TÁBORI (*jön, és a szája elé kapja a kezét*) Jézusom.
 A fehér köpeny szent.
 ESZTENA Mi van alatta?
 Gépfegyver és gránát.
 TÁBORI Kiviszlek innen.
 Nem vagy normális. Hogy engedheted meg?!...

Tábori és Eszténa el

13. jelenet Villanyóra

A színház előtt. A védők sortüze jégesőként zúdul a térre, porzik a színház falán, a maradék üvegek csörömpölve törnek ki. A művészbejáró mögött leskelődik Juhász, Szigeti, Iringó, Bakator, Beszkártos és Rideg. A villanyóra előtt két sebesültszállító fut a hordággal, amelyiken a Szóvivő fekszik, előttük pedig egy ápolónő siet hatalmas vöröskeresztes zászlóval a kezében. Az újabb sortűz mindhármukat leteríti

JUHÁSZ Rálóttek az ápolónőre! Nem látták? Véresen rogyott le szegényke...
 SZIGETI És a sebesült? Hátha még élnek. Ki kéne hozni őket.
 IRINGÓ Majd bolond leszek szarrá lövetni magam.
 RIDEG Egyik se mozdul... Rohadt sakálok, hiénák!
 BAKATOR Annál is rosszabbak: nemzetrontó janicsárok... Olyanok ezek, mint a patkány,
 ha rácsukódott a patkányfogó.
 BESZKÁRTOS Úgy kell elbánni velük, ahogy ők bántak velünk.
 RIDEG Nem érdemelnek kíméletet... Agyonverni, széttépni ezeket a férgek, a belüket
 is kitaposni, ha ki akarjuk húzni magunkat a családuknak, a népünk előtt!...
 NIKKEL Az emberiség előtt!
 IRINGÓ Icipici geciből lesznek a nagy gecik. Az írmagjukat is ki kell irtani.
 JUTASI Uraim, ilyesmi még a fronton sem történt. Három évig voltam kint, de erre még
 a ruszkik se vetemedtek, a vöröskereszteseket nem bántották...

A SZÓVIVŐ *(fölül a hordágyon)* Láthatták, hölgyeim és uraim,
Egyetlen házunk, egyetlen terünk van...
Sebet kapott, de áll a sárga ház:
Fal, melyről lehull a tolakodás.
(Leporolja a zakóját, fölkel, és elmegy)

14. jelenet A ház erős embere

Mérő irodája. Mérő feje lecsuklik az íróasztalra. Álomjelenet

MÉRŐ *(maga elé)* Mindenki őrizze meg a nyugalmát...
Vagy mutassa meg a valódi arcát...
Szellem szeretnék lenni: testemet
A puskacsó ne pörkölhessen meg.
Amíg józan lakójaként a háznak
Naponta várom új esélyemet,
Szeszélyes életükkel meggyaláznak
A kinti-benti szenvedélyesek.

A SZÓVIVŐ *(jön, megáll Mérővel szemben)*
Kérdés, kire lehet féltékeny Endre?
Talán irigy a honvédségi hímré,
Aki társbérletben lakik vele?...
Nem. Endre a ház erős embere;
De ki segít neki a testi-lelki
Próbákat méltósággal elviselni?

Jön Tábori, Pócs, Eszténa, Baló és a Pilóta

TÁBORI Mert én többé nem.
PÓCS, ESZTÉNA És mi sem.
BALÓ, PILÓTA Mi sem.
A SZÓVIVŐ Itt marad szálegyedül a színen. *(El)*
MÉRŐ Eszembe jut egy este Belgiumban,
A gazdasági válság idején...
Tél volt. A munkás színjátszó csoport
Magát a társadalmat vitte színre...
Ahány ifjúmunkás volt, annyi osztály
A színpadon. Kint meg a hóvihar.
Juliska volt a jobboldali szocdem,
Én pedig a Haldokló Tőke voltam...
Ez volt az egyik legsikeresebb szám.
Kipárnázták az öltönyöm belülről,
Soványoknak találhattak, azt hiszem.
A szerepem szerint elpanaszoltam,
Hogy fáj a májam, a vesém, a lépem,

TÁBORI

Elrontottam a gyomrom... Összeestem,
Mint egy jól képzett énekes halott. (*Összeesik*)
Mikor meghalt, kitört a viharos taps.
Később mindenki megjelent a függöny
Előtt, csak Endre nem. És mindhiába
Kérlelték, nem kelt föl. Nem, ő nem.
„A döglött Tókének a színpadon
Sem szabad föltámadnia.” Nagyon szép.

Mindenki el, kivéve a földön fekvő Mérőt

15. jelenet Házi boldogság

Udvari szoba a liftakna mellett. Tábori és Eszténa. Az asztalon fekete vázában egy csokor kikerics

TÁBORI

A virág?

ESZTÉNA

Neked hoztam... de nem én.

TÁBORI (*nevet*)

Egy kicsit tetszel, István.

ESZTÉNA

Hogy ragyog

Az antracit mellett az encián.

TÁBORI

A veszély az ajzószerünk, ugye?

Ilyenkor minden úgy fölnagyítódik...

ESZTÉNA

...Vagy sokkal egyszerűbb lesz, nemdebár?

TÁBORI

Nézd. Én téged... személy szerint... szeretlek.

ESZTÉNA

Miért szeretsz?

TÁBORI

Talán, mert bent maradtál.

ESZTÉNA

Azért szeress, mert én vagyok, ne másért.

TÁBORI (*Eszténa szájára tapasztja a kezét, és odabújik hozzá*)

Nem mindegy, merre, meddig, és...

Nagyon nem,

Nagyon nem mindegy... Nem tudom, miért jó.

Kibontakoznak az ölelésből

(*A padlóra kuporodik*)

Itt minden jó. Biztonságos sziget.

Megállt az idő. Csak velünk, csak itt.

A tér két oldalán van két terasz.

Az egyikén mi, ők a másikon.

ESZTÉNA

Ki az az ők?

TÁBORI

Az összes többi ember.

Nálunk áll az idő, náluk pörög.

Figyeljük őket a korlát mögül...

Eltelt a reggel és eltelt a dél is,

De nem történik meg velünk az este...

Minthogyha elszöknénk a mieinktől,

Hogy integessünk az Abbáziából
 A Savoy asztalainak: „Szasztok!”
 ESZTENA (*türelmetlenül*) Mi van velünk, Abbáziában?... És mi
 Most hogy vagyunk egymással? Kérdezem.
 Jól vagy rosszul?

TÁBORI Hm. Ha így kérdezed,
 Azt hiszem, inkább jól... Nagyon, nagyon jól.
 Na és Endrével hogy vagytok?

ESZTENA Furán.
 TÁBORI Az mit jelent?
 ESZTENA Hogy nem vagyunk sehogy.
 TÁBORI Minden csak most kezdődik el...
 ESZTENA Szeretnéd?
 TÁBORI Szigeten vagyunk?
 ESZTENA Senki sem sziget.
 TÁBORI (*Eltolja magától Esztenát*)
 Legyünk barátok, jó?

ESZTENA Na ne csináld.
 TÁBORI Legyünk barátok, és havonta egyszer
 Menjünk föl ketten Zugligetbe, jó?...
 Házon kívül csapunk egy görbe estét,
 Két borjúbécsi rendel, vagy akármilyen...
 Ott csönd van, minden hűvös, jó szagú. Csak
 Az 58-as villamos csilingel...
 Ketten, titokban, illegalitásban.
 Nekem családom van.

ESZTENA Meg nekem is.
 TÁBORI Hát akkor mire volt jó?...
 ESZTENA Semmire.
 TÁBORI István, de hiszen te remegsz. Nagyon félsz?
 ESZTENA Rágyújthatok?
 TÁBORI (*egy táblára mutat a falon*) Nem látod? Nem dohányzó.
 A folyosón szabad. Tudod a járást.
 ESZTENA Kösz. Levegőt vehetek amúgy?
 Tüzed?...
 TÁBORI Mindened neked sem lehet.
 ESZTENA Te hallod ezt a dübörgést?
 TÁBORI Mi történt?
 ESZTENA (*kimegy a folyosóra, és kinéz az ablakon*)
 Megtörtént minden, aztán újra minden.
 Aztán pedig mindegy lett minden, és
 Nincs több dobás... Az egybegyűlt hadak
 Zárják a sort és összetartanak.

Tábori is kilép a folyosóra, lesimítja a szoknyája redőit, a haját igazgatja. Jön Mérő

TÁBORI (*Mérő mellének szögezi az ujját*)

Ez ellened volt, és nem Pistiért.

MÉRŐ (*Táborinak válaszol, de Esztena szemébe néz*)

Nem avatkozom a belügyeidbe.

Esztena zavarodottan el

TÁBORI (*Mérőnek*)

Esztena őrült. Póccsal meg vigyázz...
A kis hamis. Míg nem figyelsz oda,
Sok mindent gondol, sok mindent csinál.

Mindketten el

16. jelenet Árulás

Egy óra tíz perc. Baló Máté tankjait hívogatva jön a Szóvivő

A SZÓVIVŐ

A partizánok már fegyverben állnak,
De nem jöhetnek, mert a budai
Őrszázad kéri, hogy vessék be őket
A téren tomboló brigantik ellen;
Az őrszázadnak azt mondják eközben:
„Ti nem jöhettek, mert a partizánok
Elindultak már, hogy megtisztogassák
A terepet”; s ha mindezek után az
Őrszázad is kiszáll a térre, féltő,
Hogy egymással bocsátkoznának harcba,
És az meg senkinek se volna jó...
Hogy árulás történt, nyilvánvaló.
Hát egyikük se jön; de jön Baló.

17. jelenet Baló jön

A Légszesz utca felől hat harckocsi dübörög föl. A legelsőben a parancsnok, Baló Máté ül. Az utca tér felőli torkolatánál összegyűlt tömeg megpróbálja föltartóztatni őket. A sarkon Gróf és Juhász állnak. A vezérharckocsi teteje lecsukódik, és lövegéből riasztólövéseket adnak le. A gyalogosok szétszaladnak, mindkét oldalon beszüntetik a tüzelést. A harckocsik megállnak a ház előtt. A pártház ablakában Mérő és Esztena

GRÓF

Vigyázat, tankok.

JUHÁSZ

Itt vannak a tankok.

GRÓF

Az oldalukon vörös csillag.

JUHÁSZ

Ajvé,

Önkényuralmi jelvény.

GRÓF

Rádásul

Piros-fehér-zöld karikában.

JUHÁSZ
GRÓF
BALÓ (*a tankból*)
MÉRŐ (*a házból*)
NIKKEL (*a térről*)

És?
Lelépni, idióta! Szedd a lábad.
Tájékozodom, hol lehet a pártház.
Megjöttek. Megjöttek. Megmenekültünk.
Tankok ellen nem megyünk semmire.

A harcokcsik elindulnak a színház felé

BALÓ (*térképet szorongat a tenyerében*)
MÉRŐ
ESZTENA (*a háta mögé szól*)
NIKKEL
MÉRŐ
BALÓ
NIKKEL
BALÓ

Vajon melyik lehet a pártbizottság?
A mieink. Állj, egy lépést se innen.
Megjött a várt segítség. Add tovább.
Nekünk befellegzett, barátaim.
A jó hír védőinkbe friss erőt önt.
Parancsot kaptam: mentsem föl a házat,
S a támadókat szórjam szertesztét.
Ha lőnének ránk, a tüzet viszonzom...
Szórjátok csak meg őket! Egyszer élünk.
Gránátot rájuk, benzines palackot!
Hoppá, máris koppan páncéloomon
Egy lángoló toboz... Bajtársak, ősz van.

A felkelők tüzet nyitnak a harcokcsioszlopra. Többen megpróbálnak fölmászni a tankokra. A kezelők a lövegtorony elforgatásával rázzák le őket. A tankok megállnak a színház előtt

*(Kidugja a nemzetiszínű lobogót a csapóajtón,
majd a pártházra pillant)*
Tájékozodom. Kicsi tüzeket
Látok szemközt az összes ablakokban.
Sokat. Mindegyik egy-egy torkolattűz...
Hátam mögött a pártház, ott a színház.
A támadókat szórjam szertesztét?...
Ott van kint, itt van bent?... Isten nevében.
Na rajta. Kiadom a tűzparancsot.

JUHÁSZ Egyenesen belátok az ágyúcsőbe.

GRÓF (*egy autó mögé húzza Juhászt*) Hová szaladsz, Juhász, már késő! Inkább maradj veszteg, ne kínálj mozgó célpontot!

A páncélosok állást foglalnak el a pártházzal szemközt, és az épületet lövik. Egy Rákóczi úti bérház lapos tetején megjelenik Galóca és Hofmeiszter

GALÓCA Odasüss! Beállnak a virágágyás közepére... Mit csinálnak ezek? Ki a fenétől kaptak parancsot?

HOFMEISZTER Azt sem tudom, hány óra van, milyen nap... Hoppá, belövés. Görcs álljon a bal kezükbe, nekünk is kijut a jóból.

GALÓCA Te légnyomást kaptál, vagy mi az isten... Ez is a degenerált ávosok miatt van, fogod, ugye. Míg bent voltam a sitten, egy ávos elcsábította a babámat. De most bosszút állok. *(El)*

Emeleti szoba a házban. Esztena, Pócs

ESZTENA Rombológránáttal lőnek... Már a harmadik becsapódás.

MÉRŐ Nem túl rózsás a helyzet.

ESZTENA Lehetetlenné vált a közlekedés a folyosókon.

MÉRŐ Ez pártház. Nem rendezkedtünk be tankelhárításra.

A művészbejárónál. Jön Bakator, Szigeti, Kacska és Jutasi

BAKATOR (*eksztázisban ugrál*) A tankok átálltak, baszod... Nincs több dáridó a sárga házban.

SZIGETI Akkora réseket ütnek, mint egy dupla ablak. Mondjuk, egy ekkora házat százötven méterről nem túl nagy kunszt eltalálni.

KACSA Éljenek a harckocsizók!

GRÓF Ők is velünk vannak, ezek is derék magyar gyerekek!

BAKATOR Vége az ávónak, kampec az összes kéknek. Kiverjük őket az utolsó szálig.

JUTASI Diadal, hurrrá, diadal!

Az égen megjelenik egy AN 2-es típusú, kétfedelű repülőgép. Benne ül a Pilóta

JUHÁSZ

Repülőt küldtek.

BAKATOR

Hát azt meg minek.

JUHÁSZ

Ki jöhet még?

BAKATOR

A tengerészgyalogság...

PILÓTA (*jelent*)

Kört írok le a Körúton kívül.

Terepszemlére jöttem, nézelődöm.

Megfordulok a Keleti fölött.

Alattam egy nagy, sárga épület.

Tömeg hullámzik a színház előtt.

Villanás, gyalogsági fegyverekből.

És tankok is tüzelnek, szám szerint hat.

Fönt is érezhető a légnyomás.

Én most akkor melyikükkel vagyok?...

A gép kibillent a menetirányból.

A jobb vezérsík eltalálva, úgyhogy.

(*Berregve elhúz*)

BALÓ (*figyelmeztető lövést ad le, majd tankjával kört ír le a többi tank körül*)

A szentségít, nem vagyok budapesti.

Se rádióm, se összeköttetésem.

Mióta tüzelünk a házra, nem bánt

Minket a nép. Csak nem itt van a nyitja?...

De akkor elbasztam, ha itt a nyitja.

Iszonyú gyanú költözik belém:

Lehet, hogy pont azt a házat lövettem,

Amelyiknek a védelmére küldtek?

(*Elhajt a térről, de csak egy tank követi*)

A SZÓVIVŐ (jön, és Baló után kiált)

Kemény két évet kapsz majd érte, süsd meg. –
(Bosszúsan a nézőtér felé fordul)
Mikorra majd a csata sorsa eldől,
Kimaradok mind a két életemből. (El)

18. jelenet Nem válaszol

A telefonközpontban. Mérő, Csonkáné, Eszténa, Pócs, Pulitzer. Eszténa végig furcsán viselkedik

MÉRŐ Hát ennyi volt. A helyzet tarthatatlan.
Még egyszer hívja föl a HM-et.
CSONKÁNÉ Foglalt.
MÉRŐ Tessék? Másfél órája foglalt?
ESZTÉNA A más farkával verik a csalánt.
CSONKÁNÉ Ez iszonyúan elkedvetlenítő.
MÉRŐ (Eszténának) Te rátapsz a K vonalra, mint
A matricák a szélvédőre: hívod
A csoportfőnökséget, a vezérkart,
Vagy bárkit, aki intézkedni tud;
Én közben tárcsázom az elnököt.
CSONKÁNÉ Azt mondta, eltúlozzuk...
MÉRŐ Lehet ezt?...
CSONKÁNÉ Nem ér rá. Fontos tárgyalása van.
Ne keltsünk pánikot, csak ezt üzente.
ESZTÉNA Úgy látszik, elfogyott a regimentje.
PULITZER (leejti a kagylót) Lehallgatnak minket. Vagy odafönről,
Vagy idelentről... Mielőtt letenném
A kagylót, hallok egy kis kattanást: „Katt.”
CSONKÁNÉ Élnek az illegalitás reflexei...
ESZTÉNA És mi van, hogyha tényleg senki sem jön,
Hogy engemet a csávából kihúzzon.
PULITZER Leírtak minket, nem vettétek észre?!
PÓCS A cserbenhagyás esete forog fönn,
Az isten verje meg.
MÉRŐ Én ezt a kormányt –
Én ezt a kormányt szeretném szeretni.
(Körbejár a szobában)
A Bastille-t védte így a svájci gárda:
Azoknak sem volt több közülük a bűnhöz,
Amely a Bastille bátyáit emelte,
De fölkoncolták őket egytől egyig,
Csak mert ők voltak éppen akkor, ott.
Csönd
Én ezt a kormányt nem tudom szeretni. (El)

19. jelenet Ferdén nőtt fa

A színház mellett. Jön Nikkel, és megáll egy ferdén nőtt fiatal nyárfa mellett

NIKKEL

Miért nő ferdén egy fa? A talajban,
Húsz méter mélyen idegen anyag van...
(*Megkocogtatja a nyárfa oldalát*)
Kóstold a szabadulás zamatát,
Ha kitárulnak a kazamaták. (*El*)

20. jelenet Egérút

A tanácsteremben. Pócs, Surányi

PÓCS Csak egy kérdés. Gondoskodtatok menekülési útvonalról?

SURÁNYI Ühüm. Itt, a színpad mögött van egy csigalépcső.

PÓCS Ahonnan a pincébe lehet lejutni, az, ugye jól mondom?

SURÁNYI Ja-ja-ja, onnan meg a hátsó udvarba.

PÓCS Emelet magas fal választja el a szomszéd udvartól.

SURÁNYI A fal mellé létrát állíttattam.

PÓCS De hát onnan is lőnek, az ég szerelmére.

Kis szünet

És a vészátjárók a pincében?

SURÁNYI Passz.

PÓCS És ha ezek megszorogatnak minket, akkor mi lesz?

SURÁNYI Nem tudom.

PÓCS Nem tudod. Volt itt valami háború, nem? Ha háború volt, légó is volt, ha légó volt, légópince is volt, és ha volt, akkor van is, mert a ház egyelőre még áll, és a pincében ott vannak az átjárók a Rákóczi úti házak felé, az ég áldjon meg.

SURÁNYI Azokat, úgy tudom, befalazták.

PÓCS Surányi, nem azért mondom, de egy délelőtt alatt kibonthattátok volna az összes összeköttetést... Gyerköcök, zöldfülűek. Ez lett volna a reggeli torna. Honnan is jutott volna eszedbe? Hány éves vagy te?

SURÁNYI Huszonhárom.

PÓCS És szeretnél még egyszer ennyit élni? Hát akkor? Jó nagy barom vagy... Meg az egész díszes ÁVH-s bagázs. A diverzánsokat nyakon csípni, abban nagyok voltatok... A Római-parton hajkurászni a csajokat, az igen, az megy, de hogy mi a harcászat, arról halvány fogalmatok sincs.

SURÁNYI Az a harcászat, hogy az ostrom előtt valakik eltüntetik a térről a tisztiiskolásokat? Az a harcászat, hogy rajtunk kívül mindenki elpályázik innen?... Hadd legyenek

én csak zöldfülű, de hogy maga a bajtársaim becsületébe gázoljon, azt kikérem magamnak. Mert a honvédség, az ugye mindig a helyzet magaslatán. Nem tudja a jobb kéz, mit csinál a bal?... A tankokról meséljen, Pócs elvtárs. Ezek a magukéi.

PÓCS Azokat lepénzelt ügynökök vezetik. (*Ordít*) Előre nézzünk, magunkkal törődjünk, Surányi. Közös nevezőre kell jutnunk, hogy megoldást találjunk...

SURÁNYI Ertem én. Különben vége.

PÓCS (*lecsillapodva*) Mennyi időbe kerül, míg áttöreted a falat, hm?

SURÁNYI A mieink szorgalmas fiúk. De minek fáradjanak fölöslegesen, amikor pont az a hír járja a téren, hogy titkos kazamaták vannak alattunk?... Ugyan, árulja már el, főnököm, miért nem azokon keresztül menekülünk?

PÓCS Árudd el te, a hírek szerint ti üzemeltetitek a céget.

SURÁNYI Micsoda rossz vicc ez. Hagyjuk magunkat legyilkolni, amikor ott van az a prímán kiépített egérút.

PÓCS Nem, fiam, az a vicc, hogy nincs ott az egérút.

Mindketten el

21. jelenet Beljebb

A ház előtt. Nikkel kidugja a fejét egy platán mögül

NIKKEL

A taktikánk: mindig kisebb körökbe
Tereljük őket, mint a vadakat...
De közben mért vagyunk mi is vadak?
A fázó maradékot ott belül
Földaraboljuk apró szeletekre;
Öleljük őket, míg ki nem szorítjuk
Belőlük a lélegzetet...
Legvégül majd: föllégezhetek? (*El*)

22. jelenet Birtokon belül

A gazdasági osztály. Dimitrov letépi az ablakfüggönyt, azzal kötözi be K. Maros és Szluka sebeit. Kollár egy másik ablak előtt térdelve tüzel

K. MAROS Tényleg azt mondják, hogy tele vagyunk ezresekkel?

DIMITROV Hát mennyi a zsoldjuk, ha nem vagyok indiszkrét?

SZLUKA Ha hiszi, ha nem, száznyolcvan forint.

K. MAROS Apáméknak tizenkét holdjuk van.

DIMITROV És hányan vannak hozzá?

K. MAROS Kilencen. Ötven mázsa búzánk termett. Annyit vittek el a beszolgáltatásnál, hogy a fejadag sem maradt meg, a kenyeret a péktől kellett venniük.

KOLLÁR (*hátrafordul*) Cipőt a cipőboltból, kenyeret a péktől...

K. MAROS Elhiszi, doktor úr, hogy nekem nincs egy ép ruhám, amibe majd átöltözhetek, ha élve kijutok innen? Hát nekünk nem éppúgy fáj a beszolgáltatás, mint a többi nyomorultnak? Hát én vertem le az emberek veséjét, én hadonásztam a bikacsökkal? SZLUKA Ja. Ha a tehenünk nem adott annyi tejet, a tyúk nem tojt annyi tojást, amennyit előírtak, be kellett mennünk a piacra, hogy megvegyük, és beadjuk ingyért. Kérem én, most akkor kell a paraszt ennek a rendszernek vagy nem?

K. MAROS Hát persze hogy kellesz, paraszt.

DIMITROV *Ágyútöteléknek.*

KOLLÁR (*a falhoz csapja a puskjáját*) Rommá lövik a házat, a főtisztek meg telefonálgatnak, de ennyit csinálnak maximum, nem többet, érti, mi meg a testőrségük vagyunk... Húgyért, szarért, száznyolcvan forintért.

Mind el

23. jelenet Alávaló világ

Esztena, a piros telefon zsinórját húzva maga után, a rommá lőtt folyosón kúszik előre

ESZTENA

Alávaló világ... Nem látja senki,
Egy pillanatra elhagyom magam...
Hogyan történt, hogy ez a társaság
A térre zöld utat tudott találni?
Milyen csapdába sétáltam be önként?
Hol hagytam részt? Egyetlen keskeny ösvényt,
Ahol agyamba férkőzhet akármi?
Sosem forgott még kockán ennyi minden.
Kockát pörgetve, kiben bízhatok,
Ha pillantásom fönnakad akárkin?...
Hát itt vannak az én kazamatáim.
(Lehajtja a fejét a padlóra)

A SZÓVIVŐ (*jön, megáll Esztenával szemben, és rálép a telefonzsinórra*)

Egyetlen pontba ugrik össze minden:
Ha nincs fölöttes, akit istenítsen,
Urának megtehetné önmagát,
S a végjátékra volna tartaléka...
De pillanatnyilag se hall, se lát.
Kérdés, hogy Klári mit kezd Esztenával?

TÁBORI (*jön, és megáll a padlón kúszó Esztena előtt*)

Vártam, az őszi árvíz partra mossa
A megmentőmet... Vártam Esztenára.

Jön Pócs, fölemeli Esztenát a földről, majd Táborival együtt beviszik egy udvari szobába

24. jelenet

Passzíva

Tanácterem. Pócs, Mérő, később Surányi és a kiskatonák

PÓCS *(óvatosan félrevonja Mérőt)* Jól gondold meg ezt az egészet. Szétforgácsolódtunk.

Látod, amit én látok, az emberek fizikailag is, idegileg is készen vannak teljesen...

A helyzet súlyosságára való tekintettel... azt javaslom, hogy szüntessük be a harcot.
MÉRŐ Biztos vagy benne, hogy semmi remény?

PÓCS Figyelj ide, mi ától cettig mindent megpróbáltunk... A következő van. Egy: vagy harcolunk tovább, míg el nem esik a ház, és úgy törnek be a lázadók, ami esetleg végzetes lehet a bent lévők számára, vagy, kettő: megpróbálunk szót érteni a lázadókkal... Övék a ház, ha biztosítják a szabad elvonulást. Iszonyú egyenlőtlen a küzdelem... De hiszen te is ezt akarod.

MÉRŐ Akarhatom?...

PÓCS Nincs jogod nem akarni. Azok is emberek, el kell magyarázni nekik, hogy tévedés ez a támadás.

MÉRŐ *(nagyon lassan)* Úgy van. Asszonyok, gyerekek vannak bent. Értelmetlen vérontás, meg kell állítani, míg nem késő... Ez eddig rendben van. De ki megy ki a térre?

PÓCS Mindjárt megbeszéljük. *(Kikiabál a folyosóra)* Surányi, bejöhetsz.

Belép Surányi. Mérő int Surányinak, és lefelé fordítja a hüvelykujját

SURÁNYI *(kikiabál a folyosóra)* Tüzet szüntess. Mindenki abbahagyja.

Jönnek a kiskatonák

PÓCS *(a kiskatonáknak)* Az ellenállás kilátástalan.
(Surányinak)

SURÁNYI *(Rakaczának)* Szerezzél egy abroszt az étteremből.

RAKACZA Rakacza, hallod? Indulsz abroszért.

RAKACZA Abroszért?

SURÁNYI Mindegy, csak fehér legyen.

Rakacza kimegy, majd visszajön az abrosszal

PÓCS Meg itt van egy szétlőtt ablakkeret.

Surányi és Rakacza a fehér abroszt fölérősítik az ablakkeret roncsára

MÉRŐ Jóemberek, most átadjuk a házat,
Cserébe a szabad elvonulásért.

PÓCS Az összes fegyvert szépen, egy kupacba.

A kiskatonák gúlába rakják a fegyvereiket

Le a pincébe.

SURÁNYI
PÓCS
SURÁNYI
A SZÓVIVŐ (*jön*)

Én? Dehogyan megyek.
Legalább a fegyvered letehetnéd.
Ha elevenen megnyúznak, se tennem.
Ahány egyenruha, annyi igazság.
Mindjárt fél három... Számfölötti órát
Nem enged a pártatlan szívű jóság.

Mindenki el. Mérő magára marad a Szóvivővel

MÉRŐ (*félre*)
A SZÓVIVŐ (*előrelép, és az órájára néz*)
MÉRŐ
A SZÓVIVŐ
MÉRŐ (*a mennyezet felé*)
A SZÓVIVŐ

Ha már fejed fölött kimondatott:
„Nem tudunk rajtatok segíteni”,
A leggörbébb utat választhatod:
Az ellenségeidnek tetszeni?...

Itt nem használ a túlságos szelídség.
Százféleképpen méricskélik Endrét:
Százféle tekintetnek megfelelni
Endrének sincs többé esélye semmi.

Bármit csináltál, bármit nem csináltál,
Bármit mondtál: egyetlen mondatod
Már fölhasználható lesz ellened...
Mit lehet tenni, hogyha semmit sem lehet?

Milyen értékek tűnnek el a házból,
Ha fél háromkor Endre távozik?
Meggfontolt, és nem csak parancsra bátor,
Átérti mások gyarlóságait...
S tetemre hívja őt a kinti tábor,
Amely csak ritkán lát ingyenmozit...
A hangot fönt is, lent is megtalálta,
És bármi volt igazmondása ára...

Én még a pártnak életemben nem hazudtam.
Talán ezért van minden pártnak útban. –
Ő lett a házmester a sárga házban.
Már unja a kitüntető figyelmet,
De mert a ház az államban is állam,
A vizsgálódás szünetet nem enged:
Sok szem tapad rá, míg itt áll magában;
S a fönti figyelem kivételes kegy,
De tönkretesz, ha nem hagy élni... Láttam:
Nem képvisel két pártot egy személyben,
S egy nyelvet nem beszél kétféleképpen...
Öltönye nem színjátészó-gazdagon
Villódzó köntös... Nem kaméleon. (*El*)

25. jelenet A kijelölés

A légópince lejárata előtt. Mérő, Pócs, Tábori. Jön Esztena

MÉRŐ (*óvatosan Táborinak*) Emlékszel, Klári?...
 Madrid határán állunk a vártán,
 Állunk tűzözönben, minden poklon át.
 TÁBORI (*hidegen*) Órködünk a vártán, Madrid népe álmán,
 Álljuk vad hadak minden ostromát.
 ESZTENA Rajta, csak rajta, törhetetlen fajta!
 PÓCS Bátran, tankok ellen, száz halálon át.
 EGYÜTT Rajta, csak rajta, végső diadalra,
 Rajta, ezernyelvű, egyszívű brigád.

Csend

ESZTENA Endre.

PÓCS Endre.

TÁBORI Endre.

A SZÓVIVŐ HANGJA (*géphang*) Endre, a többség téged választott. A szavazás alapján tehát, akinek ma a házból távoznia kell, az Mérő Endre. Három percet kapsz, hogy elbúcsúzz a játékosársaidtól.

ESZTENA (*átnyújtja Mérőnek a fehér zászlót*)

A védettséget jelző lobogó.

TÁBORI

Szándékod tisztaságáról tudósít.

MÉRŐ (*őszintén meglepődik. Aztán szaporán*)

Csodálkozom... A s ö p r e d é k közé csak
 Bolondok küldenek ki parlamentert...
 Meséltem, nem? Az Ackermann fivérek,
 Akikkel együtt voltam a brigádban...
 Tudod, megpróbáltak szót érteni
 Az ellenséggel... Csodálatos ötlet.
 Egyikük sem tért vissza. Amikor
 Elfoglaltuk az állást, testüket
 A lövészárók mélyén megtaláltuk,
 Miszlikbe tépve, összedarabolva...

TÁBORI (*átöleli Esztenát. Mérőnek*)

Dögunalom... Hogy mindig a spanyol front.
 Nos, egy perced van, hogy elhagyd a házat.
 Majd hogyha elfelejtek spanyolul!
 Na. Beszavaztak, aztán kijelöltek...
 Ha titkárnak is a többség jelölt,
 S a rangod hálás szívvel elfogadtad,
 Hát akkor urad és parancsolód a többség:
 Jóvoltából lettél csúciszerv a házban...
 Titkár elvtárs, most mit vagy úgy oda?

MÉRŐ

ESZTENA

PÓCS Azt hitted, te egyedül: tabu vagy?
Védett vad, szent tehén vagy mi a szent szar?...

TÁBORI A nagyfőnöknek kiadják az útját,
És nincsen több öngyógyító hazugság.

MÉRŐ Összebeszéltek? Hogy a fenébe?...
Mindannyiunkra ugyanaz a sors vár.
Ti hárman? És hogy engem? Engem? Én ezt...
Ti hárman?!... Jó. Búcsúzom, gyerekek.
(*Esztenának*)
Először tőled, Esztena. Mi történt?
Ti begolyóztatok, hogy kigolyóztok?
Az ápolónőkre lövetni: rossz pont.
(*Pócsnak*)
Hát rólad nem gondoltam volna, Péter.
Marad az ezredes, kimegy a titkár?...
(*Táborinak*)
Hányféle nyársat tartottál a tűzben,
Hányféle nyárson szeretnél forogni?
A SZÓVIVŐ HANGJA (*géphang*) Fölkészültél az útra, Endre?
MÉRŐ Nem. –
Milyen lakók, miféle ház? Javát
Nem húzom, terheit se viselem...
A legjobb volna, kis barátaim,
Ha árván hagynám ezt a sárga házat,
S az ajtót csöndben rácsuknám a bajra...
De tartozunk a rangnak annyival, hogy
Ha menni kell, tisztára felsöpört
Udvarat hagyunk magunk után... Ha nem, nem.

Gong

ESZTENA A meglepetés, hogy mi is megyünk.
TÁBORI István.
ESZTENA Meg Péter. Két katonatiszt
Látványa... hatással lesz a tömegre.

MÉRŐ (*kidugja a fejét az egyik ágyú ütötte résen*)
De mégse... Nincs értelme. Nem megyek ki.
ESZTENA Dehogynem mész te ki. Kijössz, velünk.
Nnna... Együtt sírunk, együtt nevetünk...
Nincs három rátermettebb parlamenter...
Ki kell menni, meg kell beszélni végre.

MÉRŐ (*elindul a lépcsőház felé*)
De nem, de nem, de nem. Én nem megyek.
TÁBORI Bal-jobb. Bal-jobb. Na mozdulj, *hombre*. Mint
Más egészséges ember... Mintha élnél.
ESZTENA Vissza se mész, hahó! Se ki, se be.
Lejárt ember vagy, Endre. Kripli vagy.
Neked már annyi.

MÉRŐ

Ez kicsit erős volt. –
 Jó, kimegyek, de egyedül megyek,
 És kint a téren elmondom nekik, hogy
 – Mi van? Mi van? Mit nézel, Esztena? –
 Elmondom, hogy ugyanazt akarom,
 Akár a s ö p r e d é k ott lent az utcán:
 A régi rendet szépen elsöpörni...

Csönd

Csak vicceltem. Lemegyek szépen, és
 Megkérdem: „Kik vagytok, mit akartok?”

Jön Surányi

ESZTENA
SURÁNYI

Hát te?
 Mérő elvtársat fedezem.

26. jelenet

Pillantás a puskacsőbe

Mérő a kapualjba lép. Farkasszemet néz a kapuval szemben álló Meszenával, aki fegyvert emel rá. Hátrafordulva látja, hogy Surányi kezében géppisztoly van. Egyik fegyver sem sül el, de mindkét fegyveres leereszti a pisztolyát. Mérő összeesik

A SZÓVIVŐ

Régen nem játék... Mi ez az egész?
 Kijöttek: elrontották. Vége. Kész.
 Azt hittem, segíthetek valamit...
 S egy vérfürdőhöz asszisztálok itt?!
 Nem úgy csinálják, ahogy megbeszéltük,
 Fikarcnyit sem számít a küldetésük...
 Az alku úgy szólt: összetartanak,
 S maradnak bent, szilárd fedél alatt.
 (Kíváncsian odaguggol Mérő teste fölé)
 Kettő fontos, az input és az output:
 Hol ment be, hol távozott a golyó.

ESZTENA (*főlemeli a földről a fehér zászlót*)

Balról hatolt be, jobbról távozott.

MESZENA

Jobbról hatolt be, balra távozott.

TÁBORI

Szemből lőttek rá: a falábú tróger.

JUTASI

Hátulról kapta, biztos odabentről.

A SZÓVIVŐ

Nem látta orvos, és nem látta rendőr.

ESZTENA (*leverí a port a zubbonyáról. Surányinak*)

A kaput szépen becsukod utánunk.

Ha vendégekkel jönnénk vissza, akkor

TÁBORI

Nehogy valamelyik lüke kilőjön.
Nahát... Jó volt, szép volt, köszönöm, ennyi.
Istvánkám, vigyázzatok magatokra.

Esztena és Pócs a kapu elé lépnek

27. jelenet Lincs

A pártház bejárata. Esztena kinyújtja az ajtón a fehér zászlót, majd egy ideig egyenesen tartja. Esztena és Pócs kilépnek a pártház kapuján. A téren a Szóvivő, Nikkel, Jutasi, Meszena, Kacsa, Tilinkó, Mocsári, Galóca. A pártház ablakában Dimitrov

A SZÓVIVŐ (*ijedten hátrál*)   A védtelen védők jönnek felém, Uram.
Kialtsam: „Vissza gyorsan!”, üvöltsem, hogy: „Utánam”?!...
Fedél nélkül, de még mindig egyenruhában...
Házon kívül az ember mindig hajléktalan.
NIKKEL (*Jutasinak*)   Ne lőj, ezek megadják magukat.

A két tiszt alig tesz néhány lépést, a színház előtt álló Meszena sorozata leteríti őket

MESZENA   Egy-kettő. Kettővel beljebb vagyunk.

Nikkel döbenten áll. A színház felől jön a kiöltözött és kifestett Kacsa

A SZÓVIVŐ (*rap Kacsának*)   Ahogy a krokodil retikült viszed
Torkodba' kalapál kiürült szived
Átmész a téren, a sarkon várnak
Meg kéne térned, mint Magdolnának
KACSA (*eltakarja a szemét*)   Őrület, tiszta örület. Miért?
ESZTENA   Szerencsém, eltaláltak... A halál
Öröm, ha a dolgok rendjében áll.

Vérbe borulva elterül. Az elsőnek érkezők eszeveszetten tépik, szaggatják róla az egyenruhát. Az odatóduló fegyveresek fölemelik, de nem tud megállni a lábán, és visszazuhan a földre. Ütni-verní, rugdalni kezdik, majd ketten a lábánál fogva a színészbejáró felé vonszolják

TILINKÓ   Akkora pofont adtam neki, hogy
Háromszor fordult meg a feje búbján
A tányérsapka.

KACSA (*Esztenára pillant*)   Szent ég! Az öcsém.
MOCSÁRI (*egy vastag dróttal a kezében ordít*)
Engedjetek, engedjetek ide.

Utat nyitnak neki. Rideg és Mocsári segédkeznek

DIMITROV HANGJA (*a házból*) Odahúzzák a legelső platánhoz,
Aztán a drótot duplán összehajtják,
Hurkot készítenek, és Esztena
Mindkét bokáját átfogják vele;
Az egyik fára mászik, rácsavarja
A drótot a legelső, vastag ágra,
És fölfüggeszti rá a másik embert.
KACSA (*sikít*) Úristen, mit csinálnak az öcsémekkel?...
Nem. Tévedtem. Nem ő... Nem az öcsém.
DIMITROV HANGJA (*a házból*) Nincs többé arca. Ő volt Esztena.
Alaktalanra verték puskaaggyal,
A csizma sarka szép száját taposta,
Nagy homlokát... Fejsérülései
Már önmagukban is halálosak; ha
Nincs egyéb, mint az akasztás, az is
Minden körülménytől függetlenül
Halált okoz, de haslövése is van:
Szintén halálos, mint a többi kettő.

A tömeg az eszméletlen Pócsot fogja körbe. Ordítva rugdossák. Jön Iringó

MOCSÁRI Gyerünk, ez egy ÁVH-s ezredes.
JUTASI Óteltségének hódolat.
MOCSÁRI Elég
Jó húsban van.
GALÓCA Olyan a feje, mint egy
Jonatánalma: piros és kerek.
TILINKÓ Kivágni a szívét!
IRINGÓ Hadd én csináljam.

Tilinkó int Iringónak

IRINGÓ (*tőrrel a kezében*) Ötven hold földünket vettétek el.
A SZÓVIVŐ (*megállítja Iringót*) Csak egy kérdés: ön bosszúálló alkat?
A válasz: eredendően igen.
NIKKEL (*megpróbál áttörni a tömegen. Félre*)
Nem. Ettől nekem kifordul a gálám.
Csak most nem elgyöngülni, Istenem.
DIMITROV Kezét-lábát lefogják, és a kis nő
Az ezredes szívébe szúrja törét;
Belédöf, aztán újra, újra döf;
Megint és újra... A kifröccsenő vér
Elönti a kis nő ballonkabátját;
Ő két lépést tesz hátra, mások egyet
Előre, hogy a zubbonyt fölhasítsák,
És azték áldozóként, pusztá kézzel
Az ezredes kemény szívét kitépjék.

Iringó a színház előtt eldobja a tört, és leül a lépcsőre. Jön Nikkel

NIKKEL

Okádékronda város és okádék
Lakói: úgy van, megérdemlik egymást!
Ez piszkos munka, spontán akció volt,
De Magyarország többet érdemel...

SZIGETI *(a kapualjig furakszik a tömegben, és Mérőhöz lép)*

Ezt a díszpintyet én intézem el. – *(Félre)*
Vagy legalább megpróbálom kilopni.

Két ápolónővel hordágyra rakja Mérőt, majd el. A háttérben Tilinkó és Bakator fejjel lefelé föllógatják a fára Pócs holttestét

DIMITROV

Már Pócs is ott függ fejjel lefelé.
Nyakába csúszik a kincstári zubbony,
A mellkasa már egészen csupasz.

TILINKÓ

BAKATOR *(gyufát vesz elő)*

NIKKEL *(megacélosodva)*

Fél kanna benzint biztos rálocsoltam.
Hát akkor tüzet a tűzrevalónak.
Kering, akár a friss avar fölött a füst,
Fejemben félezernyi idegen név...
Akikkel az ember vaktába küzd,
S akikkel édes lesz az ismeretség...

Ó, sosem látott ellenségeim,
Utáltjaim és semlegeseim!
Talányos nevetek számat betölti,
Szeretnék benneteket kiköpní...
Ó, föld, meddig tűröd meg kérgeden
A házat, amely hazugságból épült?
Egyetlen lapját megpöccintjük: úgy hull
Ezer darabra, mint a kártyavár.

JUTASI *(jön)*

MESZENA *(fölpillant a pártházra)*

Hé, kisávósok, gyertek ki a hóra.
Na bújjatok ki, házőrző kutyák.

TILINKÓ

Csönd.
Nincsenek otthon. Elmentek hazulról.

A TÖMEG

Hurrá! Roham. Gyerünk.
(A tömeg megrohmozza a házat)

NIKKEL *(átlép Esztina holttestén)*

Táruj, Szezám.
Aki kívül van, az bent lesz nemsokára,
És aki bent, az nemsokára kívül,
Mert kintről bentre számos út vezet,
De bentről kintre csak egyetlenegy.

Sötét

HARMADIK FELVONÁS

1. jelenet
Nikkel a házban

A pártbizottság lépcsőházában. A felkelők, gránátokat dobálva maguk előtt, Nikkel vezetésével behatolnak, jön Beszkártos, Bakator és Jutasi. A Surányi vezette védők, Gyurica és Garami a földszintről az első emeletre vonulnak vissza. Teljes zűrzavar

SURÁNYI Tanácsterem. Föl a tanácsterembe.
Gyerünk, fiúk! Bent vannak... Vissza, vissza.
Balról fedezz.

GYURICA (üvölt) Nem hallok semmit.
SURÁNYI (a kapura mutat) Azt nézd!

Tüzelve hátrálnak

GARAMI (a pince felé oldalazva)
Lent biztosabb.
SURÁNYI Bizonyos szint fölött
Bizonyos szint alá nem megy az ember.

Surányi eltűnik a lépcsőn, Garami a pincében

NIKKEL (fegyveresek kíséretében érkezik)
Varázslat semmi: lőporszag, mocskok.
Én többet vártam; egész birodalmat,
Amelynek fénye, tágassága bűvöl...
Így néz ki egy jóléti ház belülről?
(Körbenéz)
Legyőzve minden és mindenki elveszt
Egynéhány ezrest vonzó összegéből,
És elképzelt tökélye megfakul;
Megvan, és mégsem, mint a lépre ment nő,
Ki kulcsokat többé nem tartogat.

Teljes kavardás

BAKATOR (jön) Honnan vagy?
BESZKÁRTOS És te?
BAKATOR Corvin köz. Na és te?
BESZKÁRTOS Csak annyit mondok: Práter utca. Engedj.

A lépcső tetején megjelenik Varjas, és lopakodva elindul kifelé

BAKATOR Hohó! Megállj, barátocskám, ki vagy?
VARJAS Egyféle disznót nyírtunk, hiszen ismersz.
BAKATOR Baross tér?

VARJAS	Éppen onnan. (<i>Félre</i>) Épen innen.
JUTASI (<i>jön. Varjasnak</i>)	Ki vagy?
VARJAS	Író vagyok, verseket írok.
JUTASI	Akkor csak költő vagy.
VARJAS	Jobb, mintha ávós.
JUTASI (<i>utánakiabál</i>)	Ezt is megírod?
VARJAS	Meg, ha addig élek. (<i>El</i>)
JUTASI (<i>utánaszól</i>)	Írók, írjatok remekműveket.
NIKKEL (<i>az újonnan érkezőknek</i>)	Háromfelé szakadtok. Még egy őszi légy sem Röppen ki birodalmam ajtaján. (<i>Bakatornak</i>) Te itt maradsz: innen sasold a pincét. (<i>Többeknek</i>) Megszálljátok az emeleteket. (<i>Másoknak</i>) Ti mentek át a szomszéd házba, fürgén. Aranyat, iratokat meg a lőszert. Öö...
BESZKÁRTOS (<i>jön</i>)	A székházban fölhalmozott,
NIKKEL (<i>hivatalosan</i>)	Különösen nagy mennyiségű Élelmet –
BESZKÁRTOS	Nem találtuk.
NIKKEL	Micsoda?!...
BESZKÁRTOS	Akad néhány kiló liszt, tészta és kevés hús.
NIKKEL	Süssük meg, és saját képünkre kenjük?
BESZKÁRTOS	A kurva élet.
NIKKEL	Az a te ribancod.
BESZKÁRTOS	Hát a tiéd?
NIKKEL (<i>a fél disznóval a kezében érkező Bakatorra mutat</i>)	A jóképű szerencse.
BAKATOR	Van még a konyhán... száznál több személynek Elegendő finom fasírozott, És félkész palacsinta...
NIKKEL	Enni ettél?
BAKATOR (<i>a szája szélét nyalogatja</i>)	Majd később.
NIKKEL	<i>Prijátnava appetyíta.</i>
BAKATOR	Úgy néz ki, mindenkit jóllakatok. Megyünk lopni, megyünk lopni, de jó lesz, És senki nem szól ránk.
NIKKEL (<i>kurtán</i>)	Fogd be a szádat.
GALÓCA (<i>jön</i>)	Lekváros bukta is van.
BAKATOR (<i>féltékenyen</i>)	Mérgezett...
GALÓCA	Ajándék lónak...
BAKATOR (<i>kiüti Galóca kezéből a buktát</i>)	Üsd ki a fogát.

NIKKEL (*fölveszi a földről a süteményt*)

A SZÓVIVŐ

Ki kéne hívni a Kőjált, de hozzád.
A nép vezére, látjuk, jót akar.
Szeretjük, mert a miénk és magyar.
Egy, aki mindent visz.

Mind el

2. jelenet Falfúrók

A kazánházban K. Maros, Rakacza, Borsos, Hörömpő és Barta-Szörényi szuronyheggyel, vésővel, kalapáccsal bontják a falat. Ottó 3, akinek pisztollyal a kezében Pulitzer tart sakkban, a sarokból gúnyolja őket

OTTÓ 3 (*huncut*)

K. MAROS

Be vagytok zárva.

Hallgass. Férfimunka...

Tudod, ahol átfér a koponyád,
Átfér a többi részed is. Na hajrá.

RAKACZA

Igyekezz!

OTTÓ 3

„A hazáért, csak előre.”

BORSOS

Átlépték a kaput.

RAKACZA

Mindennek vége.

Üvegcsörömpölés, lábdobogás, kiabálás, lövések hangja az udvarból és a földszinti konyhából

HÖRÖMPŐ (*reménykedve hallgatózik*)

Ha?... Sikerült lokalizálni őket?...

BARTA-SZÖRÉNYI

Úgy hallom, a konyhában elakadtak.

HANG 1

Ma nagy ebéd lesz, marxista leves.

HANG 2

Jaj, de jó ez az ávós csokoládé.

OTTÓ 3

Hajrá, kaparjatok csak tíz körömmel.

Okosan rakták, hézagmentesen.

PULITZER (*ingerülten Ottó 3-nak*) Hiába reménykedik. Ha itt találják velünk, gondolja, elhiszik, hogy fogoly? Ez a ház hatalmas. Aki bent van, az bentinek számít. Máris mehet, ha van olyan bátor... Engedjük ki, elvtársak? Hadd menjen, ha menni akar.

OTTÓ 3 (*dadog*) Ha bejönnek, egyvalamit fognak kérdezni, de csak én tudom a helyes választ.

BARTA-SZÖRÉNYI (*a szurony hegyével mélyíti a fugát*)

Egy téglá mindjárt meglesz.

RAKACZA

Akkor aztán

Kint vagyunk a vízből.

HÖRÖMPŐ (*ütemre veri a falba a homlokát*)

Fejjel a falnak,

És az ütött résen tovább... Szabadság.

RAKACZA

Hajrá, Laci. Nincs kő és nincs habarcs,

Mely ellenállna ennek az erőnek.

BORSOS

Ez bekattant.

K. MAROS

Annál jobban halad!

Hörömpő kivesz egy téglát a falból, bepillant az üregbe, majd a többiek is követik a példáját

BARTA-SZÖRÉNYI Biztos, hogy jó falat bontunk?
K. MAROS Naná,
Holtbiztos. Hogyha nincs mögötte semmi,
Nem mehetünk egészen rosszfelé.
OTTÓ 3 (*Hörömpőnek*) Zsákutca.
RAKACZA Jönnek.
BARTA-SZÖRÉNYI (*Hörömpőnek*) Abbahagyni, érted?!

Hörömpőre már senki nem figyel, a falbontást abbaahagyva mind a bejáratot nézik, ahonnan lövések hallatszanak

HÖRÖMPŐ Vonzó mélységek nyílnak hirtelen,
S ha dől a fal, szabadulás terem.
(*Folytatja a bontást*)
BORSOS (*Pulitzernek*) Gyorsan, gyorsan. Fegyvert eldobni.
K. MAROS Vége.
JUTASI (*a vasajtó mögül*) Ha nem jöttök ki, gránátot dobunk be.
PULITZER Ne lőjenek! Itt sebesültek és nők is vannak! Ne lőjenek!
OTTÓ 3 (*főlélnökkül, igyekeznek talpra állni, közben teli torokból kiabál*) Magyarok! Ne dobjatok gránátot. Én közületek való vagyok. Magyarok, ne lőjete!

K. Maros kinyitja a vasajtót. A fegyveresek Nikkellel és Jutasival az élen benyomulnak a pincébe

NIKKEL Na, halljam, mi van itt.
JUTASI A nincs tovább.
Az édesanyátokat. Kezeket föl.
Van ávós köztetek? Fegyveretek van?
OTTÓ 3 Ahány egyenruha, pont annyi kék folt.
JUTASI (*leveri K. Maros fejéről a sapkát*)
Te piszok, mit kell látnom? Van pofád
Föltenni azt az összekent kokárdát?...
NIKKEL Gyerünk, fiúk, egyenként, kéz a tarkón. (*Ottó 3-nak*)
Na és te kintről?
OTTÓ 3 Kintről, mint a... sólyom.
NIKKEL (*Ottó 3-nak*) Bántottak?
OTTÓ 3 (*vigyorgva*) Á, dehogy... Jó emberek.
A tenyerükön hordoztak, etettek,
Pedig ott voltam végig a begyükben.
NIKKEL (*türelmetlenül*) Van kazamata?
OTTÓ 3 Ott lennék, ha volna...
(*Megváltozott hangon*)
Hát hogyne lenne már!... Bö-bö-börtön az ország.

Jutasi az üreghez lép, Hörömpőt nézi, aki senkivel nem törődve folytatja a munkát

JUTASI (*Ottó 3-nak*) Mit művel ez itt, az úristenit.

5. jelenet Népharag

A pártház előtt. Jutasiek kivezetik a bejáraton a fölemelt kezű sorkatonákat: K. Marost, Rakaczárt és Barta-Szörényit. Fejük fedetlen, váll-lapjuk letépvve, csapzottak, sebeiken kötés. Nem sokkal lemaradva követi őket a polgári ruhába öltözött Borsos

RAKACZA Ne bántsatok.

GALÓCA De bántunk, de bántunk.

HOFMEISZTER Hol a hús a hűtőkosziból? Beletömtétek a fejetekbe, mi?

K. MAROS Milyen hűtőkocsi?...

BARTA-SZÖRÉNYI Kérem, nem ártottunk mi senkinek.

JUTASI Szemét ávosok vagytok, csak átöltöztetek, az Úristen húzzon a faszára benneteket.

K. MAROS Behívott sorkatonák! Fogalmatok sincs, félreismertek...

RAKACZA Úgy is van! Engedjétek, hogy bebizonyítsuk.

GALÓCA Kutyákkal nem parolázunk. Buzi-e vagy?

BARTA-SZÖRÉNYI Nem tisztességes dolog. Nem ezt érdemeljük.

MOCSÁRI Golyót érdemeltek, szar alakok, semmi egyebet.

K. MAROS Hagyjatok beszélni, magyarok vagyunk mi is, melós- és parasztgyerekek.

GALÓCA Szerbusz, paraszt, buzi-e vagy?

RAKACZA Tehetünk róla, hogy hová soroztak be?

GALÓCA Tehettek, hogyne tehetnétek. Úgy belerúgok a pöcsödbe, hogy szétszállsz. Te

lőtted le az ápolónót? *(Fölfigyel az érkező Borsosra)* Kakuktktojás.

SZIGETI Ezek már foglyok, nem lehetne mégis...

NIKKEL *(hátraszorítja Szigetit, és int Borsosnak)*

A civil álljon félre... Ne okoskodj.

SZIGETI

Már bocsánat a szóért: emberek.

Még ezek is. Az embertársaink.

GALÓCA

Kibicnek kuss legyen, buzi-e vagy?

RIDEG *(Borsosnak)*

Igen, te állj ki, gyorsan gyere ki.

Más vagy.

JUTASI

A másság menjen máshová.

GRÓF

Menj már, bolond, nem tartozol közéjük.

NIKKEL

Tűnés!

BORSOS

Én is közéjük tartozom.

Mocsári puskatussal hatalmas ütést mér Borsos fejére. Barta-Szörényi támogatja Borsost a falhoz. Félkör alakban föláll a kivégzőosztag: Galóca, Hofmeiszter, Mocsári, Rideg

NIKKEL

Tűz.

Sortűz. Egészen közélről lőnek beléjük, jóformán nem is hallatszik, testük tompítja a lövés hangját. Rakacza, aki legelől van, bepólyált kezét a feje elé kapja. Újabb sorozat, erre össze-görnyednek, eldőlnék, vastag komiszcsizmájuk talpát mutatva. Némelyikük még mozog

GALÓCA *(a tétovázó Hofmeiszternek)*

Mi van, nincs benne töltény?! Félsz? Ne majrrezz.

A SZÓVIVŐ (*Hofmeiszternek, aki még mindig tétovázik*)
Te éjszakai ágybavizelő.

Dörren a harmadik sortűz

(*Rázza a száraz zokogás*)
És horpadt mellükön kiüt a bíbor,
És szürke arcuk eltorzul a kintól...
Úgy hullanak a földre, mint a búza
A kasza alatt – nagyon kecsesen.
Az első még estében is kihúzza
Magát... Az egyik legjobb emberem.
Az aktus néma és nagyon rövid:
A testük hangfogóként működik.

GALÓCA (*Rakacza torkára lép*) Dögölj meg. Kár a golyót pazarolni.
MOCSÁRI (*baltával levágja a halott Rakacza kézfejét*)

RIDEG (*szájba lövi K. Marost*) Mit sír a szád? Mit sír a szád, na mondd már.
K. MAROS (*félre*) Kiszaladt alólam a föld. A vér

Orromon és szájamon végigömlik:
Lenyelni... nehogy elfolyjon belőlem.
MOCSÁRI Forogjanak csak a saját levükben.

KOLLÁR (*jön, és megpróbál elmenekülni a Kenyérmező utca felé*)
Ha nem bántasz, megmondom, hol a kassza.

JUTASI Hallottad, megmondja, hol van a kassza.
NIKKEL Ravasz... Mi van, ha amúgy is tudom?
A SZÓVIVŐ (*Kollárra mutat*) Szemében ott a páni rettegés, meg

Az életöszton kék szikrái: „Nem,
NIKKEL Velem nem történhet meg!” Dehogynem.
Hát lőjetez, ne bűnbakot, de rendet...
Kaszáljátok le. Nem életre termett.

Galóca lelövi Kollárt. A Szóvivő a szemével int Galócának, aki szabályos sorba rakja a védők testét, és téglát helyez a fejük alá. A Szóvivő lefénképezi a jelenetet

(*Odamegy Galócahoz*)
Téged hogy hívnak?

GALÓCA Neked csak Galóca.

JUTASI (*sűg*) Vájár. A kóterből került ki...

NIKKEL Vájár,

Ez?! Maximum az orrlíkat, ha vájja.

SZIGETI (*K. Marosnak*) Mindjárt lesz autó.

K. MAROS Ilyen a pokolszáj?

SZIGETI Most nincsen kocsi... Hallgass. Ne mozogjál.

A fegyveresek megint benyomulnak a házba. Amikor senki nem figyel oda, Szigeti és a Tűzoltó hordágyra rakják K. Marost, és becsempészik egy érkező Pobjedába

6. jelenet Fogócska

A légópincében. Garami, Csonkáné, a Kisfiú és a Kislány a fal mellett ülnek egy lócán. Gyurica a lóca alá dugja az egyenruháját, és civil ruhába öltözik

GYURICA (*karját összefonva*) Én kész vagyok.

KISFIÚ (*Garamira mutat*) Azt mondta, várjunk, míg bejönnek.

CSONKÁNÉ Angyalom, jobb, ha magunktól megyünk ki.

KISLÁNY De kint lőnek.

CSONKÁNÉ Ha nem megyünk, nemsokára úgyis értünk jönnek.

GYURICA Nem kell félnetek, míg bennünket láttok. Vigyázunk rátok.

GARAMI (*megélnkül*) Tudjátok, mit? Eszembe jutott valami. Ismeritek azt a játékot, hogy „Egér, egér, ki a házból”?

KISFIÚ Nem ismerem. Hogyan játsszák?

GARAMI Majdnem úgy, mint a fogócskát. Két csapatot alakítunk. Én téged veszek a nyakamba, a tizedes elvtárs pedig...

GYURICA Mostantól Gergő bácsi.

KISLÁNY Tizedes elvtárs! Tizedes elvtárs!

GARAMI (*erélyesen*) Csönd legyen. ...Gergő bácsi a kishúgodat veszi a nyakába. A fogó azt mondja az egérnek: „Egér, egér, ki a házból! Most jöttem a kávéházból. Ha nem jössz ki háromra, te leszel a fogó ma.” (*Megérinti a kislány vállát*) Te vagy a fogó. De mielőtt ezt kimondhatnám, addigra te iszkiri, elfutsz előlem.

KISLÁNY Akkor számoljunk.

GYURICA (*micisaphkát tesz a fejére*) Ez már ki van számolva. Mi leszünk az egerek. Ül a nyakamba. Ez az, nagyon ügyes vagy.

Gyurica és Garami nyakukba veszik a gyerekeket, és a kijárat felé tartva, a mondókát ismételve távoznak: „Egér, egér, ki a házból...” Az ajtóban szembejön velük a Szóvivő

A SZÓVIVŐ

Csodáld az emberészt, a győzhetetlent!

A lelemény a bajban is ajándék.

Gyerek felnőttet, felnőtt gyermeket ment,

S a biztonságért szavatol a játék.

(*Elindul a csoport után*)

7. jelenet „Fekete karnevál”

Garami és Gyurica, nyakukban a gyerekekkel, a felkelők sorfala előtt elhaladva, kilépnek a térre. Mögöttük halad a félájult Csonkáné, ömögötte pedig a Szóvivő. A téren Kacsa, Beszkártos, Mocsári, Szigeti

KACSA

Két kisgyerek.

BESZKÁRTOS (*a Kisfiút megpróbálja elszakítani a felnőttektől*)

Csak álcázásnak vannak. Állj.

KACSA (*Szigetinek*) Legalább a kicsiket mentse meg.
 BESZKÁRTOS (*a tömegbe lökdösve a társaságot*)
 Nem érünk rá. Intézzétek el őket,
 Bajtársak. Van még elég lámpavas
 És gesztenyefa, nyárfa... Nem szabad
 Továbbengedni őket. Ácsi, ácsi.

Dermedt csönd. A társaság kitör a fegyveresek gyűrűjéből, de a tömeg újra körülveszi őket, és most már lökdösi, taszigálja Garamiékát

KISLÁNY Továbbengedtek minket, Bácsi bácsi?
 MOCSÁRI (*Garami sípcsontjába rúg*)
 Lepakolod a kölykötet, utána
 Fölfüggesztünk az állásodból, érted?
 BAKATOR (*éneklő hangon*) Akasszuk föl...
 SZIGETI (*előlép, átkarolja Garamit*) Beszél a rádióban,
 Elmondja, mi van a kazamatákkal.
 MOCSÁRI Foglyot nem ejtünk, nem megmondta Nikkel?

Garamiék elérik a tér sarkát, ahol egy vöröskeresztes zászlójú autóbusz áll. Szigeti segítségével felszállnak, kivéve Gyuricát, aki átadja a többieknek a Kislányt, de Tilinkó elkapja a kabátszárnyát, és lemarad

(*Puskacsövet dug be az ablakon*)
 Megjött a főtörzs. Igazoltatás.

A Sofőr azonnal indít. Csak menet közben sikerül becsukni a busz ajtaját, amelybe több felkelő kapaszkodik

TŰZOLTÓ Ember, magának nincsen gyermeke,
 Hogy fényes nappal idejön gyilkolni?
 BESZKÁRTOS Elhurcolták a gyerekeimet.
 A SZÓVIVŐ (*előrelép*) Hallották, hölgyeim és uraim?
 Arról tudósít, tragédia történt...
 Valójában sosem volt gyermeke.
 Mert magtalan. Mert barát nője sincsen.
 Mert nem szereti a gyerekeket. (*El*)

8. jelenet Vakszerencse

A művészbejáró előtt. Tilinkó galléron ragadja Gyuricát, akinek megint majdnem sikerült elmenekülnie. Jön Jutasi, később Szigeti a Tűzoltóval

TILINKÓ Hogy hívnak? Nem hallod? Jössz ide rögtön?!
 GYURICA (*összeszorítja a száját, aztán kinyögi*)
 Gyurica.

TILINKÓ (*raccsolva*)

JUTASI

Gyurri, gyerre ide... Jó, mi?
Szép kis civil... Egy kis szépséghibával:
Lábán a rendőrcsizma elmeséli,
Hol tölti mostanában napjait:
„Az ávéházból jöttem álrühában.”
Átöltöztél, mi?

TILINKÓ

GYURICA

TILINKÓ

GYURICA

TILINKÓ

Kétszer életemben.
Ahá, ávós vagy. Tiszt vagy?
És ha az?
Mi van? Te még pimaszkodsz?... Szemtelenkedsz?
Szerinted ez a hárshegyi vigyorgó?
Mit bambulsz. Neked úgy kell könyörögni?
Állj csak vigyázzba! Nincs füled? Vigyázz.

GYURICA (*csúfondárosan elmosolyodik*)

Majd pont magának.

TILINKÓ

Azt tudod, mi vár rád?
A képembe röhögsz, csirkefogó?
Ne félj, te sem mész el veretlenül.

Jön Szigeti a Tűzoltóval

Ezt a két faszit én már láttam valahol.

TŰZOLTÓ Vigyázok, nehogy baj legyen. (*Szigetinek*) Na uram, most improvizáljon.SZIGETI (*határozott léptekkel odafurakodik a társasághoz*) Ezt ismerem, a politikai megbízottjuk!

TILINKÓ Ismered, mert a kollégája voltál.

SZIGETI Fontos adatokat tudhat.

TILINKÓ (*fenyegetően közeledik*) Például azt, hogy kicsodák vagytok ti.

TŰZOLTÓ A börtönökről, a lecsukott bajtársainkról...

SZIGETI Alaposan ki kell hallgatni! (*Fölmutatja az igazolványát*) A Nemzetőrség parancsnoksága nevében átveszem.JUTASI (*lefogja Tilinkót*) Ökör. (*Szigetinek*) Kísérjétek a fővezérségre! De úgy vigyázzatok rá, az életetekkel feleltek érte.SZIGETI (*súgva a Tűzoltónak*) Kimented innen a sűrűből. És ahol tiszta a levegő, szélnek ereszted.TŰZOLTÓ Igenis. (*Gézt vesz elő a zsebéből, és Gyurica csuklójára tekeri*) Gyorsan tűnj el. És nézz vissza haraggal.*Gyurica el, majd Jutasi kivételével a többiek is*

9. jelenet Az istenadta nép

Ugyanott. Jön a Szóvivő, és megáll a fa alatt, amelyikre Esztenát akasztották. Nyakában tangó-harmonika. Meszena, Jutasi, Nikkel

A SZÓVIVŐ

Az ostrom véget ért, s a szürke téren
Fekete karnevál kezdődik éppen,
És ember embert rugdal, ostoroz:
Eldobja álarcát az ősgonosz.
Számon a forradalom szép neve...
Letelt a napja, itt az éjjele.
S hol vannak ilyenkor a p e s t i s r á c o k?
Mert én a téren egyet sem találok.
Nem a Corvin köz, csak Pest hordaléka,
Nem a Baross tér, csak a hordaléka,
Nem Práter utca, csak a hordaléka –
A csúfra fordult szép szándéokra példa.
(Kézen fogja Meszenát)
A munkásosztály volna ez? Dehogy.
Nevén nevezhetetlen társaság.
Hacsak... Hadd hívjam őket úgy: a horda.
A javítóból kijöttek a huligánok,
S itt morgolódik Állampuszta népe:
Testvérként halásznak a zavarosban.
Hadd ízlelgessem ezt a szót: prolik...
Proli, aki é s z n é l k ü l dolgozik?
A forradalom hogy engedhetett
Szabadjára torzonborz lelkeket?...
Mondják, a munkás mellé kell az őrség:
Megárt neki a túlzott vakmerőség;
Kérges kezében jól mutat a fegyver,
De kiütném belőle most az egyszer.
(Kézen fogja Jutasit)
Na és ezek? Csupa rossz arc. Csupa
Kiugrott csendőr és verőlegény...
Mindannyian hétpróbás martalócok,
Nincs helyük a köztársaság terén.
Kárognak kárörvendő varjai
Az óvilágnak: „Az új is bedöglött!”
Rongyosgárdisták, darutollasok,
Levitézlett vitézeim: mi óv meg
Az úri trágyadomb fertőzetétől?...
Minek nevezzelek? Nem vagy a népem,
Nekem aztán nem. Istenadta nép,
Balsorsnak hívlak, masszának, tömegnek,
Megértem, akik szanaszét lövetnek...
(Kézen fogja Nikkelt)

Ő is megér egy környezettanulmányt.
 Osztályvezető volt... Háztömbbizalmi...
 S most hirtelen itt feszít nemzetőrként...
 Mert ki ő? Zavaros fejű kalandor.
 Nagyfőnök, aki a történelem
 Főutcájára szívdobogva lépett,
 S úgy vágyott volna tenni bármi szépet...
 Bősztítve ismeretlen istenét,
 Még úrként tetszelegve is cseléd.
 (*Esztena holttestére mutat*)
 A targallyak közé embert akasztott
 – Díszgömb gyanánt – az ötletes tömeg;
 A bőr alól nevetve vért fakasztott,
 S abban merítkezett a gyűlölet...
 Már összetörve Mérő Endre háza,
 És lakóit holtukban is gyalázva
 A söpredék a ház előtt tolong,
 S fönt függ a fán a kötözött bolond.

SZIGETI (*jön*) Ne a partvonalról bírálgassál, elvtárs, gyere közénk.

A harmonika elhallgat. A Szóvivő értetlenül néz Szigetire, mint aküt lefüleltek

Tenni kell valamit a közért, és azt egyedül nem lehet... Hé, te meg hova tűntél?!
 A SZÓVIVŐ (*megbújik a művészbéjáró mögött*)

Itt jobb. Mi van?... Leülök egy fatörzsre.
 A térdem összecsuclik. Akkora
 A terhem, hogy agyonnyom, szétszakít,
 Mostantól nem tudom tovább cipelni...
 A lény felelős mindazért, amit
 Hozzá hasonló lények cselekednek.

SZIGETI (*bekukkant a művészbéjáró mögé*)

S a pártatlanságnak pirul az arca,
 Ha magát ártatlanságnak mutatja. (*El*)

10. jelenet Ugrás

Udvarra néző szoba a második emeleten. Tábori a nyitott ablak előtt áll. Jön Pulitzer

PULITZER

Közelről láttam őket.

TÁBORI

Milyenek?...

JUTASI HANGJA (*a folyosó távolabbi részéről*)

Gyertek ki, mert lövünk. Nem mondom kétszer.

PULITZER

Ilyenek. Meg ennél is ilyenebbek.

TÁBORI (*Pulitzernek*)

Szóródjunk szét. Te menj előre... Hátha

Nem pillantanak be minden szobába.

Pulitzer kilép a folyosóra, aztán rögtön behúzódik egy másik ajtó mögé. Tábori az ablakhoz megy, és átlépvé a folyosórácson, belekapaszkodik a korlátba

Olyan kicsinynek, oly parányi pontnak
Érzem magam, gyámoltalan gyerek;
Énrajtam bárki férfi áttiporhat,
Vesztemben védekezni sem merek;
Úgy félek, mint az ország börtönében,
Féltem a mellem, csordultig betölt
A rettegés: ha egy ütést kivédtem,
Estemben majd magához vonz a föld.

Csörömpölés, szapora léptek hangja a folyosóról. Tábori elengedi a rácsot, és kiugrik az ablakon

11. jelenet Átöltözés

Szigeti vezetésével újabb fegyveres csoport hatol be a kaszinóházba. Gróf, Juhász. A megbontott fal tövében Hörömpő kuporog

SZIGETI (*átöleli Hörömpőt*)   Hogy kerülsz ide, régi haverom?
HÖRÖMPŐ (*tudomást vesz a játékról*)
Hát tudod, hogy van ez. Ideszorultunk.
GRÓF   Hogyhogy? Én kinyuvasztalak, te zsernyák.
SZIGETI   Ereszd. Ismerem. Ő adott nekünk
Fegyvert a Hársfa utcában.
JUHÁSZ (*kezét nyújtja Hörömpőnek*)   De akkor
Mért van rendőrruhában?
SZIGETI   Mert fogoly.
Kényszerrel átöltöztették, s az ő
Cuccában szöktek a vetkőztetői.
GRÓF   Vigyük Nikkelhez.
SZIGETI   Jaj, ne szórakozz már.
Mondom, a legeslegjobbik barátom.
GRÓF (*megakad a szeme egy rádión*)
Hoppá, egy full extrás világvevő...
Nem értetek be a néprádióval.
JUHÁSZ   Mutasd csak.
GRÓF   Mutatom.
JUHÁSZ   Azt jól teszed.
Naggyon baba.
GRÓF   Adjad csak vissza szépen.
Itt senki nem lop, ehhez tartsd magad.
SZIGETI (*Hörömpő fülébe súgja*)
A legjobb lesz, ha itt maradsz velem.
Átöltöztetek, míg nem látja senki.

A fegyveresek a rádión veszekedve el. Szigeti olajfoltos munkaruhát ad Hörömpőnek, aki átöltözés közben kivieszi az irattárcáját a zsebéből, és leteszi a földre

HÖRÖMPŐ

SZIGETI *(fölemeli a tárcát, és végiglapozza)*

Ma már a második átöltözés.

Kint ez a divat. Mint anyuval az
Állami Áruházban... Ugye, jó rád?
Utánam, fölme gyünk. Mi van, beszartál?
A párttagsági könyved: név az ajtón.
Az első oldalt én azért kitepném.
(Kitépi, galacsinná gyúri, és lenyeli)
Nem kérdem én, anyád hol szült világra,
Nem kérdem én, édesapád ki volt...
Á-s vagy, V-s vagy, H-s? Úúhh... Nem kérdezem meg.

Szigeti és Hörömpő a földszinti kavarodásban araszol előre

HÖRÖMPŐ

SZIGETI *(bepillant a konyhába)*

Feltűnés nélkül hogy jutunk ki innen?
A megoldás, mint annyiszor, a konyha.
Magadhoz veszel egy csomó edényt,
Mínthogyha zabrálnál egy úri házban,
És mindent hazavinnél anyukának.

A ház előtt Hörömpő egy teherautó ponyvája alá rakja az edényeket

(Hörömpőt is föltuszkolja a kocsira)
Pattanj föl a platóra, hajtás!
Többé ne fordulj hátra, pajtás.

12. jelenet Tisztviselőnő

Iroda a második emeleten. Pulitzer elbújik egy ruhásszekrényben. A behatoló felkelők élén Jutasi nyitja rá a szekrényajtót

JUTASI Tudsz élni, bébi. Gyere csak elő.

A felkelők azonnal Pulitzerre vetik magukat

MOCSÁRI *(kitaszigálja a folyosóra, és leköpi Pulitzeret)* Ezt az ávós kurvát én nyírom ki.

*Letaszigálják a lépcsőn, ki az utcára. A járda mellett a védők holttesteit hevernek.
A tömegben Mocsári és Iringó*

(Kézen fogja Pulitzeret, és elvezeti a hullák előtt) Nézd meg jól, te is így jársz. *(Pofon vágja)*
PULITZER Ezt miért kaptam?

MOCSÁRI Mert megérdemled.

Pulitzer elfordítja a fejét, Mocsári a hajánál fogva kényszeríti, hogy a hullákat nézze, majd bevezeti a tömegbe. Akik elmennek Pulitzer mellett, belérúgnak, rángatják, cibálják, aztán fellökik, és rátáposnak. A térre visszaérkező Szigeti megáll a háttérben

SZIGETI *(félre)* Akármi, csak a földön nem maradni.
Amíg megáll a lábán, van remény.
IRINGÓ *(Pulitzerre mutatva, Ridegnek)* Tetszik, mi?
RIDEG Kicsoda? Ez az esőt ritkán látott, száraz kóró, ez tetszene?
IRINGÓ Tépjétek le a szoknyáját.

Rideg letépi Pulitzerről a szoknyáját. Pulitzer a földön vergődve próbál megint fölegyenesedni

Folytasd csak nyugodtan, látni akarom a kincsét.
MOCSÁRI *(fölcsigázva közelebb hajol)* Na lássuk, bojárkucsma vagy meztelen csiga?... Hiny-nye... Mondd csak, kicsoda a liblinged, kinek ápolgatod ezt a kis kopasz barackot?
IRINGÓ Így jár minden bűdös ávos kurva.
SZIGETI De uraim, a jó ízlés nevében... Egy nőt a nőiségében megbántani... Kulturált emberek vagyunk.

Rideg egy rendőrkabátot próbál Pulitzerre adni. Jön a Szóvivő

Ezt vegye föl, aztán álljon a fal mellé.
PULITZER *(karmol, harap, viaskodik)* Nem veszem föl, de akkor sem veszem föl.
MESZENA Nem áll a falhoz? Majd kötélnek áll.
MOCSÁRI *(Pulitzernek)* Térdelj le. *(A többieknek)* Nézzük csak meg az igazolványát.
PULITZER *(tenyerét széttárva, sírva)* Könyörgök... Irgalom. Engedjenek el.
SZIGETI *(kézen fogja Pulitzert, és elvezeti a Szóvivőhöz)* Nem bántott ez senkit. Tisztviselőnő.
MOCSÁRI *(Pulitzer pénztárcájában kutatva)* Négy kiló. Oké, lesz mit meghizlalni a lovin...
Te sem szűkölködsz, az hétszentség.

A SZÓVIVŐ *(átveszi Pulitzert, ráadja a saját zakóját, és Mocsárirra mutat)*
Saját szememmel látom ezt a véglényt.
Hé, emberek! Miféle föld alatti arc...
Saját fülemmel hallok ezt a hangot:
Éjmélyből fölzengő, goromba basszus.
Na és a többi... Azok se különbek.
Az alkotmány erős oszlopa eldől,
Ha oldalát a csürhe döngeti.
De mit vártunk a köztörvényesektől?
S a lumpentől mit? Friss vér kell neki.
(Miközben kézen fogja Pulitzert, és besegíti egy mentőautóba, a lincselő tömegre mutat)
Az újszülött nómenklatúra szarvát
A züllött emberhorda törte le...
Nyomul a csőcselék. Nem az igazság,
Csak a hús irgalmatlan tömege. *(El)*

13. jelenet Dimitrov

A gazdasági osztály. Dimitrov és Dede

DIMITROV Sapkát eldobja, váll-lapot letépi.
Az igazolványát.

DEDE Szégyellni kéne?
DIMITROV Elóttém nem. Ezek előtt igen.
(*A szőnyeg alá dugja az igazolványt,
majd rácsúsztatja a szőnyegre az íróasztalt*)
Maga maradjon a belső szobában.
Kimegyek, megpróbálom igazolni,
Hogy első perctől kezdve mostanáig
Velem volt. Semmi köze semmihez.

MESZENA (*jön. Kérdés nélkül agyonlövi Dedét, majd Dimitrovhöz fordul*)
Na nézd, az orvos.

TILINKÓ Ezt a rossz dumát
Még egyszer nem veszem be... Igazolványt.
A katonakönyv?

DIMITROV Nincs katonakönyvem.
Elmúltam ötvenéves.

TILINKÓ Itt a vége.
Apám, a temető üres, te meg
Itt lófrálsz... Milyen név az, hogy Dimitrov?
Az ruszki név.

DIMITROV Nem, bolgár.
TILINKÓ (*leköpi Dimitrovot*) Ruszki név.
DIMITROV Ha leköpnék, én azt elviselem.
TILINKÓ S ha jól vesén rúglak, doktor, na, ahhoz
Mit szólsz?

DIMITROV Bírom, mint Isten a szidást.
TILINKÓ (*Dimitrov állába bokszol*) A ring a munkahelyem, az öklöm a kalapácsom, az el-
lenfél pedig csak a megmunkálendő alapanyag.
DIMITROV (*suttog*) „Most megdöglesz!”, ordítja. Valami
Kemény tárgyat érzek a fejemen.
Megment egy ösztönös fejrándítás.
Pisztoly dörren, és minden elsötétül.
Hányingert érzek, összecsuklom, és
Kísérőim keze közül kicsúszom.

Jön Szigeti, és kivonszolja a duruzsoló Dimitrovot a szobából

Az egész folyosó kering velem:
Medrében úszom, ködös kábulatban.
A hangok eljutnak hozzám, de mintha

A túlsó partról jönnének felém:
 Folyton forogva, összekavarodva. (El)
 MESZENA (*megakad a szeme a páncélszekrényen*)
 A páncélszekrény... Iszonyú haszonnal
 Zárjuk a napot.

TILINKÓ Szétlövöm azonnal.
 MESZENA (*százásokat szór a mennyezet felé*)
 Aki keres, talál is...
 Na nem igaz, tovarís?

Szigeti elindul Dimitrovvval a folyosón. Jön Bakator, majd Mocsári és Galóca

SZIGETI Minden rendben. Maradjon mozdulatlan.
 A szemét pedig szépen hunyja be.
 BAKATOR (*jön*) Ki ez?
 SZIGETI Miénk.
 MOCSÁRI Mindenki a miénk?

Bakator el

GALÓCA (*jön*) Egy pillanatra. Polgártárs, hová lesz
 A fuvar?
 MOCSÁRI (*Dimitrov arcába pillant*) Az ilyenek kár a kórház.
 GALÓCA Azám, kinyírjuk, itt a helyszínen,
 SZIGETI Jó? Fölösleges sokat vacakolni.
 De mit akartok tőle? Nézzetek rá.
 A halálán van... Sürgős kezelésre
 Szorul.
 GALÓCA Jó. Mi kezeljük ki a bajból,
 És csak a nyakán szorul a hurok...
 Mi közöd hozzá? Régi ismeretség?
 SZIGETI Gondolkozz, mik vagytok ti: emberek,
 Vagy emberbőrbe bújt vadállatok?
 MOCSÁRI „C” válasz nincs?
 SZIGETI Szabadságharcosok,
 Vagy alja csőcselék?
 MOCSÁRI Na és te, halljuk!
 Mit véded itt az ávóst, a barátod?
 Add át nekünk.
 SZIGETI Nekem ne dirigáljál.
 GALÓCA Megjáród, úgy vigyázz! És minden ember,
 Mind, aki ezeket pártolja, menti.

Galóca és Mocsári el. Szigetiék leérnek a térre. Ott áll a Tűzoltó

SZIGETI (*a Tűzoltónak, Dimitrovra mutatva*)
 A Péterfybe.

TŰZOLTÓ
Mondják, tele van
Köztársaság téri termékkel.
SZIGETI
Akkor
Alsóerdősor. Csak jó lesz sietni.

Mind el

14. jelenet A fodrász

Beszkártos és Bakator jön ki a házból, és Sugárt lökdösi maguk előtt. A téren Meszena, Beszkártos, Iringó, Jutasi és a Szóvivő

BAKATOR
Hé, hagymafejű.
MESZENA
Aha, te is itt vagy!
BESZKÁRTOS
Gyanús ez nekem, nagyon csöndben van.
MESZENA
Ez azt sem tudja, hol jár.
BAKATOR
A hülyéje.
IRINGÓ
Úgy látszik, sóbálvánnyá változott.
MESZENA
De alamuszi macska nagyot ugrik...

Belekapaszkodnak a hajába, és fölvaltva ütik, pofozzák. Minden ütés után nevetésben törnek ki

JUTASI *(benyúl Sugár zakózsebébe)*

Kis senki ember, mondd, mi vitt közéjük?
A meggyőződés? A szükség? Naiv hit?...
Úgy jársz, mint azok, akik megvezettek.
Ki vagy te?

SUGÁR
Na és maga kicsoda?
Hogy mert megütni egy ártatlan embert?

JUTASI *(Sugár igazolványát nézegeti)*
Ki káderez kit? Jól nézünk ki, vörci.

SUGÁR
Azonnal adja vissza. Az enyém.
BESZKÁRTOS
Mi van?! Na nézd, még ő követelőzik.
Miért nem kínálsz meg egy golyóval?

JUTASI
Mesterfodrászi vizsgabizonyítvány.

SUGÁR
Én csak fodrász voltam bent.
BESZKÁRTOS *(letépi Sugárról az inget)* És te nyírtad

A sörényüket. Mi meg a tiédet.

BAKATOR *(megvadulva a látványtól)*
Piros atléta van az ing alatt.

A SZÓVIVŐ
Az embergyűrű közepén: az ember.
Itt áll a testet öltött balszerencse,
Hogy szája a szürkületet jelentse. *(El)*

Meszena és Jutasi falhoz állítják Sugárt, hasba lövik, majd el

15. jelenet Gáz

Az Erkel Színháznál. Az embergyűrű közepén a földön fekvő Sugár, körülötte az előbbiek. Jön Mocsári

IRINGÓ Nem tartom vissza, ha évekig gyűjtöttem hozzá a nyálam. *(Köpködi és rugdossa Sugár holtestét)* Pigidi-pusztulj el! Digidi-dögölj meg!
MOCSÁRI Tapossátok ki a belét a rohadéknak.

Jön Szigeti egy Pobjedával, és leparkol a művészbeparkolójánál

IRINGÓ Gyerünk a kocsival! Maga süket?... Nem hallja az idők szavát.

Többen is ismétlik: „Gyerünk a kocsival!” Bakator kirántja a kocsiból a kővé dermedt Szigetit, és a helyére ülve indítja az autót. Közeledik Beszkártos

BESZKÁRTOS *(maga elé dűnnyögve)* A kocsi. A kocsi. A gépé-gépé-gépkocsi... A pálya. A pálya. Az autó-autópálya...

BAKATOR Komoly úttorlasz, ráerősítek.

IRINGÓ *(beül Bakator mellé. Énekel)* „...Adj gázt, hogy hátradőljek, és vért az éhezőknek.”

BESZKÁRTOS Apám, ha meg tudsz birkózni a kátyúkkal az Ecséri úton, ez is menni fog.

IRINGÓ *(Bakatornak biztatólag)* Figyelj, te eddig is olyan defektesnek tűntél... Bizonyítsál már. Lapítsd ki... Léccike, tegyed egyenlővé a Nagyalfölddel.

BAKATOR *(áthajt Sugár holtestén)* Kivassaljuk, mint a későn észbe kapó verebet.

IRINGÓ Mi volt ez a hang?

MOCSÁRI Megroppant a gerince.

Csend

BESZKÁRTOS Ezek szerint nem volt gerinctelen.

IRINGÓ Jól meglapogattuk... *(Kiszól Beszkártosnak)* Mi az, öregem, te is itt vagy?

BESZKÁRTOS Nincs nálad aszpirin? Megfájdult a fejem.

IRINGÓ Sajnos nincs. Nem készültem.

BESZKÁRTOS *(Szigetinek)* És magánál?... Ez megkukult.

BAKATOR *(kiszáll a kocsiból)* Mert az övé a verda. Félti.

BESZKÁRTOS Na viszlát. Megyek tovább tisztogatni.

BAKATOR Gyerünk a főbalhéhoz.

Bakator Beszkártos után lopózik, a többiek szétszélednek a téren

- OTTÓ 3 (*izgatottan*) Saját szememmel láttam, amikor
Kettő után a liftet fölvitették,
Hogy a tetőn át meneküljenek.
- JUTASI Itt volt egy ávós. Szórén-szálán eltűnt.
Láttuk bemenni, nem láttuk kijönni...
Nem gondolod, hogy ezek kevesebben
Voltak a kelleténél?
- NIKKEL Mintha volna
Az elvtársaknak bármi k e l l e t e .
- OTTÓ 3 (*fejét a falra tapasztja*) Te hallod a dörömbölést? Igen? Nem?!
A gép szabályos ritmusban jelezne...
Ez ember, mert szabálytalan, ez ember.
Mondtam vagy nem mondtam?... Hunnia bö-bö-börtön.
- NIKKEL A titkos padlás és a pincebörtön:
Ezeknek minden búvóhely a földön.
A harcnak vége... Vár még annyi dolgunk.
A kazamatabeli jó barátok
Hálásak lesznek, mert mi hoztunk
A félholtak házába napvilágot.
- A SZÓVIVŐ (*Nikkelnek*) Hogy most sincsen a szájadon lakat...
Főbenjáró bűn: elhitted magad.
- NIKKEL Törvény, hogy a tátongó pinceszájban
– Mint más szenet – foglyot tart minden állam?...
- TŰZOLTÓ (*félre*) Ha van kazamata, akkor miért
Próbáltak alkut kötni a tömeggel?
Inkább vállalták a biztos halált?
Ha létezik a pince, miért nem arra
Vonultak vissza? Logikai bukfenc.
- A SZÓVIVŐ (*biccent a Tűzoltónak*)
Mehajlok súlyos érveid előtt.
(*Surányi holttestét kíséri, amelyet a lábánál
fogva húz a tömeg a térre*)
A haja csapzott. Fürkésző szeme,
Mely tágra nyílik a csodálkozástól,
Örökre fönnakadt... Surányi hadnagy,
A délutáni téren hogy világít
Sötét szemed megrepedt porcelánja.
A martalócok vonszolnak a fáig,
És nincs törvény, mely útjukat elállja. (*El*)

17. jelenet Állítólag vamzer

Bakator kilép a házból. Mögötte Szigeti. Kint áll Rideg, Iringó, később a Tűzoltó, Gróf és Juhász, Kacs

IRINGÓ	Állj meg, futrinka.
RIDEG	Sajtkukac.
A SZÓVIVŐ	Bakator.
	Bakator itt és ott és mindenütt.
RIDEG (<i>megragadja Bakator bőrkabátját</i>)	
	Ezt ismerem. Spicli a tolonchából.
SZIGETI (<i>Bakatornak súgja</i>)	Mondj bármit: bemondásra elhiszik.
BAKATOR (<i>ordít</i>)	Ne má'. Ti szórakoztok?! Mi a fasz van?
	Tőrőlmetszett nyócker gringó vagyok.
IRINGÓ	A nyolcból vagy, fiam? Akkor neked nyolc,
	Fára vagy lámpavasra lóगतunk.
RIDEG	Dehogyan vagy te gringó. Csúnya ávós.
IRINGÓ	A fára vele.
RIDEG	Lámpavasra.
IRINGÓ	Fára!
RIDEG	Mondom, hogy fára.
IRINGÓ	Mondom, lámpavasra.
MOCSÁRI	Íté a nyolcker.
BAKATOR	Áááááá.
RIDEG	Íté a nép.

Jön Gróf és Juhász

GRÓF	Ki ez?
JUHÁSZ	Állítólag valami vamzer, Aki sok szabadságharcost bemártott.

Rideg és Mocsári fejvel lefelé föllóगतják Bakatort egy gesztenyefára

TŰZOLTÓ	Meredeken fölfelé ívelő Pályát futott be a fiatalember.
GRÓF (<i>Szigetinek</i>)	De hát nem itt pörgött velünk egész nap?...
SZIGETI	Mint a bűgocsiga: addig pörög, Míg egy rosszkedvű isten pörgeti.
IRINGÓ (<i>félre</i>)	Én úgy gondolom, hogy részemről ennyi. Hazamegyek, aztán megvacsorázom. (<i>Él</i>)

Jön Kacs

KACSA	Mit tettetek? Jaj, Istenem, mit tettetek? Szegény, szegény ember. Kinek volt ehhez joga?
GRÓF	Hallgasson már, az ég szerelmére. Megkapták a magukét, megérdemelték. Valamit valamiért.

KACSA De így? Hiszen ez önbíráskodás. Barbárság. Állati, kegyetlen munka, csak a hóhérok képesek ilyesmire... Gyalázatos gyilkosok. Ez mégse megoldás... Nem lehet olyan módszerekkel dolgozni, amilyenekkel ők dolgoztak. Akkor miben vagyunk különbek?

JUHÁSZ A kisasszony úgy tudja, hogy a bíróság dolga az ítékezés.

RIDEG A kisasszony befogja a száját, vagy odakerül a többiek mellé.

MOCSÁRI *(közelebb lép Kacsához)* Idejön siratni az ávósokat!

KACSA Hát hogy hallgatnék. Ez a fiú egy órája még élt, a jövőjét tervezgette, és most itt lóg fölakasztva, egy merő vér, és csikkeket dugdosnak az orrába, a szájába az olyan szarládák, mint maga.

GRÓF Nagyon megkérném, ne minősítsen.

MOCSÁRI Kezdjük csak előlről. Hogy is van ez a szebb jövővel, nagysád?

SZIGETI Ne bántsátok. Ismerem, színésznő a Nemzetiből. *(Karon fogja és kivonszolja a tömegből)*

KACSA Ránk fog szakadni az ég ennyi kegyetlenség láttán.

SZIGETI Nem szabad így beszélni. Nem kell több áldozat. Nem kell több halál, világos?

Ezek csak arra hallgatnak, aki teli torokból ordibál... Könyörögve kérem, ne ingerelje a tömeget. Nincs itt semmi keresnivalója. Futás, kicsi lány. *(Biccent a nézőtér felé)*
Ember vagyok, a kötelességemet teljesítem. *(Maga elé mered)*

Kacsa el

18. jelenet Obulus

A ház előtt. Vörös zászlókat, nagyalakú reprodukciókat hordanak ki az épületből. Az erkélyről több-kötegnyi iratot hajítanak ki, a káderlapok szerteszét szóródva szállingóznak a föld felé. A könyvekből máglyát raknak, meggyújtják. Surányi és Szluka szájába százforintosokat tömködnek, egy-egy maréknyi pénzt. Pócs ezredes holttestét levágják a fáról, köpdösik, égő könyvekkel, brosúrákkal és pártvezetők portréival rakják körbe

GALÓCA Számoljunk csak. Ha négyszáz forint tagdíjat fizetett a pártkasszába, akkor testvérek között is húsz rongyot szakított.

HOFMEISZTER Negyvenet. A szájába tömjük, összegyűrve, hogy nagy lánggal égjen.

GALÓCA *(belerúg Pócs holttestébe)* Ávós góré, saját kezűleg kínozza a felkelőket, a degenerált disznó.

MOCSÁRI Hát ezért csináltad, husi.

GALÓCA Ezt akartad, megkaptad.

MOCSÁRI Ezzel mész a túlvilágra.

RIDEG *(gombostűvel egy május elsejei emléklapot tűz Surányi egyenruhájára)* Itt a káderlapod.

GALÓCA *(olvassa)* Azt mondja, hogy: MINTAPÉLDÁNY. Az vagy.

Jön Szigeti és a Tűzoltó. A karhatalmisták hulláit nézegetik

SZIGETI *(halkan)* Látszik mindegyiken, hogy csóró, nem tehet semmiről.

TŰZOLTÓ Ugye-ugye, mindig a szegényember húzza a rövidebbet.

SZIGETI *(Pócs holttestére mutat)* Kivéve ezt. Mert ez egy ezredes. De ha egy kicsit is jobban megnézték volna ezek a dögkeselyűk, látják, hogy nem ávós... De nem ám. Figyelje meg a váll-lapját. Honvéd ezredes.

A Tűzoltó a lábánál fogva húzza ki Pócs testét a tűzből

GALÓCA Hát te mit csinálsz, drága apám?

TŰZOLTÓ Szörnyű a szaga, muszáj lesz kiszednem. *(Félre)* Ordíthatnék kom van: miért állat az ember?

SZIGETI És miért vagyunk mi emberek az embertelenségben?

TŰZOLTÓ Azt nem tudom megmondani.

SZIGETI *(súgva)* Mert valahogy mindig az történik, hogy csodálatosan megérezzük, kinek van igaza... Nem azért?

TŰZOLTÓ Miért, kinek van igaza?

SZIGETI Ha senkinek, akkor egy kicsit annak, aki védtelen.

Galóca Szigeti felé fordul, pisztolyt szögez rá, céloz, de a fegyver üresen kattann

GALÓCA *(földhöz vágja a pisztolyt)* Én védtelen vagyok, de te vajon buzi-e vagy?

Szigeti és a Tűzoltó sietve el. Jön Nikkel

NIKKEL *(Galócaéknak)*

A felelősségre vonásra gondolj.

Eloltani a káderlapokat.

Mindjárt nők jönnek, fekete csapat,

Akiket özvegyé tett ez a fél nap.

(Az égő káderlapokon járkál, próbálja megfékezni a tüzet)

Az egy eszméből százezer darab lett:

A térre hó hullik, de nem marad meg...

A nép lassan szállingózik haza.

A levegőben perzselt hús szaga.

19. jelenet

Corvinisták, gyülekező!

Tömeg a ház előtt. A Szóvivő kilép a ház erkélyére. A téren Meszena, Galóca, Tilinkó, Nikkel, Hofmeiszter, Jutasi, Ottó 3

MESZENA

Corvinisták, gyülekező! Hahó,
Corvinisták, rögtön, mind ide hozzám!

Megyünk, megiszunk valamit

Valamelyik szabad magyar csehóban...

A corvinisták mindent abbahagynak.

Mi van, már vége?

GALÓCA

MESZENA *(a botjára bök)*

Vége, mint a botnak.

TILINKÓ

Győztünk.

NIKKEL

Az élet szép?

MESZENA

Nekünk nagyon szép.

(Tilinkóval együtt a jobbszélen el)

TILINKÓ (*visszaszól Hofmeiszternek*)

Te?

HOFMEISZTER

Még a hatása alatt vagyok.

(*Bal felé kitántorog a színről*)

JUTASI (*borosüvegét lóbálva Ottó 3-ra mutat*)

Ottó ütött, talált ötöt.

OTTÓ 3

Szellemtelen vagy.

(*Nikkelnek*)

Egészségünkre, bajtárs.

(*Meszendék nyomában el*)

NIKKEL (*kényszeredetten*)

Csirió.

Indulok udvarolni... Itt az alkony,

Ünnepelőbe öltöztetem az arcom.

GALÓCA

Hahó, nagyfőnök.

NIKKEL

Hahó, senkiházi. (*Félre*)

Gyilkos Galóca, téged nem szeretlek.

GALÓCA (*az akasztottakra mutat*)

A mi művünk.

NIKKEL

Nem. Ez csak a te műved.

GALÓCA

Úgy döntöttél, hogy álszerény leszel? (*El*)

Jutasi leül a földre, iszik. Nikkel fölpillant az erkélyre

NIKKEL

És ott van a mi kételtű barátunk...

Halljuk, mi szépet mond a jó barát.

A SZÓVIVŐ (*az erkélyről Nikkelnek, ünnepélyesen*)

A forradalom továbblendítése

Végett... sikerrel fölszámoltatok

Egy aktív ellenforradalmi gócot.

NIKKEL

Egyetlen gócot: nem az összeset.

(*Tenyérébe temeti az arcát*)

Nem ezt akartam, én nem ezt akartam...

A SZÓVIVŐ (*szónoki pózba vágja magát*)

Hidd el, testvér, én nagyon is megértelek.

A forradalom nem patyolattiszta

Kezek barátságos integetése,

Nem zászlólobogás tavaszi szélben,

Nem szentbeszéd egy fényes délelőtt...

Az ilyenkor szokásos incidensek,

Az elkerülhetetlen túlkapások...

A botrány, túl a józan ész határán,

S a becsület, amelyen folt esett...

NIKKEL (*mintha magyarázkodna*)

Részemről végtelenül fájlalom.

Ki akadályozhatta volna meg?...

Parancsolhattam volna, hogy: „Megállj”?...

Önjáró gép. Tudod, ment ez magától,

A vezéreitől függetlenül...

A SZÓVIVŐ Egy igazi hős van. A többi csak
A forradalom vámszedője vagy
Csellengő fegyveres.

NIKKEL Micsoda szégyen!...
Ezek a sajnálatos események
Szent forradalmunk szénfekete napján
Rossz vért szültek... Rühellem az egészet,
S az ördög művét az ördögre hagynám.

A SZÓVIVŐ (*Nikkellere mutatva*) Aztán, ha kérdik tőle, hogy mi újság,
Ő többé nem bír mást mondani: ősz van!
Nagy hírként szétkiáltja az ígét,
Amit mindenki tud: mélységes ősz van!

NIKKEL (*intéget a Szóvivőnek*) Viszlát, bajtárs.
(*Bűnbánóan félre*)
Nem látok egyebet,
Csak ezt: halálra halmozott halált...
Mi volt ez? Bármí, csak nem győzelem.
Más tud, én nem tudok ujjongani.
Ha sorba rendezhetném legalább
Az enyéimet... De kik az enyéim?
(*Tenyérébe rejtve az arcát, sír*)

Jutasi föltápszkodik a földről, és Nikkel felé indul, láthatóan részegen

Itt jön. Megbotlott egy harcokcsinyomban...
De hát a társam. – Zászlóaljparancsnok,
Ide hozzám. Kérdezek valamit.
Mikor a sorkatonákra lövettem,
Azt mondd meg, egyenes beszédemet
Ki igazította könyörtelenre?
A jó ég tudja. Hirtelen sugallat...
Úgy tudtad, hogy azok nem emberek.
De rosszul tudtam.

JUTASI Rosszul, hogyha mondom.
Mi az?

NIKKEL Gyere közelebb, Jutasi.
Lehelj csak rám, te ittál.

JUTASI Ünnepünk van...
Ünnep van a Baross Köztársaságban.

TILINKÓ (*visszaszól egy gesztenyefa mögül*)
Meg ünnep van a Corvin közben is.
A mi utcánkban meg lakodalom.
(*Jutasinak*)
Na tünjél el.

Jutasi vigyorogva el

A SZÓVIVŐ (*lepillant Nikkelre*)

Szemközt a pusztulással?...

Nem éppen. Hát a pusztulás legalján
Egy ember lépked. Majdnem hangtalan.

NIKKEL (*beint a Szóvivőnek*)

És gondja van. És közönsége van.

A ház erkélyén a tömeg fenyegetően közrefogja a Szóvivőt

A SZÓVIVŐ (*vészjóslóan a közönség felé fordul*)

Amikor tankok álltak itt a téren,
Ha emlékeznek, szentül megígértem:
Mikorra majd a csata sorsa eldől,
Kimaradok az összes életemből...
Szolgáltam, mint a híradó harang
Ércnyelve: semmiségem volt a rang.
Hirdetve ünnepséget és keservet,
Jajongtam, mindahányszor félreverték –
Ha balról jobbra, jobbról balra billent
A fönti kéz: kongat egyszerre kint-bent.

Önkioldóval egy utolsó felvételt készít magáról és a felkelőkről. A tömeg megragadja, és kihajítja a ház erkélyéről. Sötét

EPILOGUS

Kazamaták

Továbbra is sötét. Ütemes kopácsolás hangja a mélyből, mintha egy föld alatti akna betonfalán koppanna meg a csákányok vasa

HANG 1 (NIKKEL) Csak egyszer, egyetlen ponton nyissuk meg a labirintust, akkor már könnyebb az egész tekervényt felgöngyöltíteni.

HANG 2 (MÉRŐ) De mi van, hogyha nincsen labirintus?...

HANG 1 Akkor nagyon megszívtuk, akkor nagyon-nagyon megszívtuk... De ki miatt szívtuk meg? Ki találta ki ezt az egész sületlenséget?

HANG 2 A sikernek sok apja van, a kudarc pedig árva.

HANG 1 Oké, tegyük föl, hogy magának van igaza, és semmiféle titkos pince nincsen... Az egész történet fantazmagória. Fontos volna, hogy lezárjuk az ügyet, de hogyan csináljuk ezt úgy, hogy ne kompromittáljuk magunkat?

HANG 2 Pofonegyszerű. Először is odaviszi az embereket az első gödörhöz, aztán a másodikhoz, aztán az ikszedikhez. Ott bebizonyítja, hogy semmiféle hangot nem lehet hallani. Ugyanezt végigcsinálja az újságírókkal, akik szépen megírják, hogy az égvilágon semmiféle alagút nincs. Érthető vagyok?

HANG 1 Az ötlet nem rossz, de sajnos hasznavehetetlen. Akkora a hisztéria, hogy a saját szemüknek se hinnének. Nekünk presztízskérdés, hogy *legyenek* kazamaták... Ez az ügy már régen túlnőtt az ország határain. Muszáj fúrni tovább.

Kigyulladnak a fények

A SZÓVIVŐ HANGJA

„Hanem a múlt mindig jól alakul.,
S ha bíránk szeszélye úgy akarja:
Az egyetlen történet szertehull
Ezerkilencszázötvenhat darabra.

Harangok

Függöny

Határ Győző

KÓDA

A TÉLIKÉK-ből. Brighton-Hove 2004

hej ha addig élek
gatyán gatyakorcom
s leszek-leddegélek
túl minden kudarcon

akkor is ha bánom
istenadta bűnöm
ami volt: csaláлом
holtig keserülöm

nadrágom rogyottas
láb is belevaló
vigyoroghatsz: így el-
szaladt velem a ló

áldott koldús-zsineg:
medve módra fázom
tilinkóznom: kinek-
minek eklogáznom?

fognak a holnapok
szaporább a TEGNAP
szól a NAPTÁR baszod
ilyen ősőreg vagy?

jó az vénnek lenni?
azok mind csak nyögnek
volnál feleennyi
s ne lennél csak nyűgnek